

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra občanského práva

**Reorganizace v insolvenčním právu České republiky s přihlédnutím ke
slovenské úpravě**

Rigorózní práce

Mgr. Radim Kubica, MBA

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Tomáš Pohl

Horní Tošanovice, 7.května 2013

Prohlašuji, že tuto rigorózní práci jsem vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že tato práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Ve Frýdku-Místku dne 3.1.2014

.....
Mgr. Radim Kubica, MBA

Obsah

Hlava 1. Úvod

1.1. Úvod	7
-----------	---

Hlava 2. Teoretická východiska reorganizace

2.1 Obecná část	9
2.2. Modely ekonomického chování	10
2.3. Ekonomie a právo	18
2.4. Insolvence jako jeden ze způsobů odchodů z trhu	20
2.5. Účel insolvenčního zákona s přihlédnutím k reorganizaci	21
2.6. Motivace ekonomických skupin s přihlédnutím k reorganizaci	23
2.6.1. Společníci a management	23
2.6.2. Nezajištění věřitelé	25
2.6.3 Zajištění věřitelé	26
2.6.4 Věřitelé obecně	26

Hlava 3. Reorganizace

3.1. Předpoklady reorganizace	28
3.2. Přípustnost reorganizace	31
3.3. Schéma reorganizace	37
3.4. Návrh na povolení reorganizace	37
3.4.1. Náležitosti návrhu	37
3.4.2. Dobrá víra navrhovatele	38
3.4.3. Informační povinnost ve stadiu návrhu	40
3.4.4. Ochrana věřitelů do doby povolení reorganizace	41
3.5. Rozhodnutí o povolení reorganizace	44
3.5.1. Odmítnutí	45
3.5.2. Zpětvzetí návrhu	46
3.5.3. Zamítnutí návrhu	46

3.5.4. Rozhodnutí věřitelů	49
3.5.5. Povolení reorganizace a soud	50
3.6. Znalec	54
3.7. Dlužník v reorganizaci	57
3.7.1. Dispoziční oprávnění dlužníka	57
3.7.2. Orgány dlužníka	58
3.8. Věřitelé v reorganizaci	59
3.8.1. Pohledávky vedoucích zaměstnanců	59
3.8.2. Popření přihlášených pohledávek	60
3.8.3. Postavení věřitelů při reorganizaci	61
3.9. Insolvenční správce	64
3.10. Reorganizační plán	64
3.10.1. Sestavení reorganizačního plánu	64
3.10.2. Obsah reorganizačního plánu	67
3.10.3. Způsoby provedení reorganizace	69
3.10.4. Zpráva o reorganizačním plánu	73
3.10.5. Přijetí reorganizačního plánu	74
3.10.6. Hlasování jednotlivých skupin	74
3.10.7. Schvalování reorganizačního plánu soudem	78
3.10.8. Spravedlivost reorganizačního plánu	82
3.10.9. Odvolání proti rozhodnutí o schválení nebo proti zamítnutí reorganizačního plánu	85
3.10.10. Provádění reorganizačního plánu	87
3.11. Dopady účinného reorganizačního plánu na věřitele	93
3.11.1. Dopady na věřitele obecně	93
3.11.2. Věřitelé z úvěrového financování	95
3.11.3. Pohledávky dle ust. § 170 IZ	99
3.11.4. Výkon rozhodnutí nebo exekuce	100
3.12. Změna reorganizačního plánu	101

3.13. Skončení reorganizace	103
3.14. První statistické údaje o reorganizaci v ČR	109

Hlava 4. Úprava reorganizace na Slovensku

4.1. Právní úprava na Slovensku	111
4.2. Základní východiska slovenské úpravy s akcentem na reorganizaci	111
4.3. Zahájení reorganizace	112
4.4. Věřitelé v reorganizaci	114
4.5. Konverze reorganizace v konkurz	117
4.6. Postavení dlužníka v reorganizaci	117
4.7. Reorganizační pohledávky za podstatou	118
4.8. Zánik nesplněných závazků	118

Hlava 5. Závěr

5.1. Závěr	119
------------	-----

Hlava 6. Shrnutí a klíčová slova

6.1. Shrnutí v českém jazyce	121
6.2. Klíčová slova v českém jazyce	122
6.3. English summary	122
6.4. English key words	124

Hlava 7. Abstrakt

7.1. Abstrakt v českém jazyce	124
7.2. Abstract in the English language	124

Hlava 8. Přílohy

Příloha č. 1	Statistické údaje k reorganizaci	125
Příloha č. 2	Seznam použité literatury	129

MOTTO:

„Kapitalismus bez insolvenčního řízení je jako křesťanství bez pekla.“

Frank Borman, generální ředitel EASTERN AIRLINES

Hlava 1. Úvod

1.1. Úvod

Představme si ideální stát, ve kterém je jedna banka a deset podnikatelů. Tato banka natiskne peníze a půjčí každému podnikateli 1 000 000 Kč s tím, že každý podnikatel má vrátit bance, po uplynutí jednoho roku, 1 000 000 Kč + 10% na ročních úrocích, jiné oběživo se na trh nedostane. Banka tedy půjčí 10 000 000 Kč a podnikatelé, kteří si půjčku vzali, mají takto po uplynutí jednoho roku vrátit celkem 11 000 000 Kč, tedy 1 100 000 Kč každý. Během onoho ideálního jednoho roku mezi sebou podnikatelé obchodují. Na konci roku 8 šikovnějších podnikatelů vrátí bance celkem 8 800 000 Kč a zbývající 2 podnikatelé vrátí pouze po 600 000,-Kč a vzhledem ke skutečnosti, že nevrátili dluh celý (řekněme, že jsou předlužení nebo platebně neschopní), podají návrh na vyslovení úpadku. Proč skončili oni dva podnikatelé v úpadku? Jedním z důvodů je prostý fakt, že banka poskytla do oběhu pouze 10 000 000 Kč a ne 11 000 000 Kč, které požadovala vrátit.¹

Dá se říci, že tento důvod úpadku je objektivní, nicméně má i subjektivní složku.

Subjektivní složkou byly pak nižší schopnosti oněch 2 podnikatelů, kteří nedokázali vydělat jak na vratku úvěru, tak na požadované úroky.

Náš současný svět není světem ideálním. Existuje v něm celá řada objektivních a subjektivních faktorů, které vedou k úpadkům řady subjektů. Právě proto, že úpadek je nevyhnutelnou součástí každé tržní ekonomiky, vede tento fakt společnost k nutnosti regulovat takto jeden z pravidelně se opakujících jevů tvorbou předpisů, které úpadek řeší.

¹ Zdroj: Clauss A., Peníze a právo, Curich 9.3.2009, záznam z přednášky, www.youtube.com.

Tato práce se bude zabývat jen částí úpadkového práva, a to částí, která se zabývá návratem podnikatele, kterému hrozí úpadek nebo se již v úpadku nachází, zpět do ekonomického života, a to v režimu upraveném zákonem č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), dále jen IZ, tedy částí zákona označenou jako Reorganizace. Vzhledem ke skutečnosti, že reorganizace tak, jak je pojímána v právu České republiky, dále jen ČR, je možná jen u podnikatele, viz ust. § 316 IZ, vynechá tato práce jakýkoliv rozbor a postavení nepodnikatelských úpadců.

Ještě několik slov k úvodnímu mottu.

Jakékoliv lidské konání nebo nekonání je ovládáno motivací. Ta může být pozitivní nebo negativní. Pozitivní motivací jsou v podnikání zejména zisk, uznání, nezávislost apod., negativní motivací jsou pak zpravidla úpadek, strachy z nedostatku finančních prostředků (nebude-li podnikat), z trestního stíhání (nebude-li podnikatel pokračovat v podnikání, které „zamaskuje“ minulé aktivity vyhne se zkoumání hospodaření insolvenčním správcem, věřiteli a následně policií), ze ztráty respektu apod.. V tomto směru se mi jeví jako příznačné výše vyslovené motto, protože právě negativní motivace, kterou je strach = peklo, je často hybnou silou, která zvyšuje snahu podnikatele uspět na trhu nebo odvrátit úpadek, například reorganizací.

Hlava 2. Teoretická východiska reorganizace

2.1. Obecná část

Právo má uvádět svobodu jedněch do souladu se svobodou ostatních, respektive zajistit vnitřní mír v určitém lidském společenství a umožnit tak jeho zachování jakož i zachování jeho členů, ze kterých se skládá.²

V ideálním případě lze konstatovat, že jakákoliv právní úprava by měla vycházet z detailního zkoumání stávajícího stavu, zjištění, jak je podobný problém řešen jinde, ekonomické analýzy, využití prediktivních teorií lidského chování a teprve pak by měla vznikat norma jako taková.

Bez pečlivého sbírání údajů o způsobech chování jednotlivých subjektů v závislosti na pravidlech, se kterými se dostávají do střetu a obecných psychologických tendencích člověka, ze kterých se následně koncipují shrnující teoretické závěry, se stává jakákoliv tvorba předpisů pouhým experimentem, kdy dosažení konkrétního cíle právní úpravy je pak víceméně dílem náhody. Zkoumáním lidského rozhodování ve světě, v němž jsou zdroje v porovnání s lidskými přáními omezenými, se zabývá především mikroekonomie.³ Ostatně uspěchaná, nekoncepční a „politicky motivovaná“ tvorba norem je dlouhodobým problémem ČR, jasně viditelným na množství novel, které přirůstají k nejčastěji používaným normám, ostatně často bez očekávaného efektu.

Pro české právo je typická analýza tzv. vakuového typu tedy obecně přijímáme právní pravidla vyhlášené parlamentem pro jeho danost, které

² Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str 30

³ Zdroj: Pozner R. A., Economic Analysis of Law, 6 Ed New York, Aspen Publisher, 2003

vykládáme a aplikujeme, jako by existovala ve vakuu bez souvislosti s lidským chováním, které mají regulovat, motivovat a usnadňovat.⁴

Analýza vakuového typu není typická jen pro přijímání norem, ale rovněž je často používána při výkladu norem, které upravují hospodářské procesy o nichž zpravidla osoba vykládající právo má jen mlhavou představu.

Tato práce se zaměřuje na reorganizaci, která je neodmyslitelně spjata s ekonomickým způsobem myšlení a proto považuji za vhodné zmínit některé nejznámější ekonomické modely chování, které lze očekávat od účastníků insolvenčního řízení v rámci reorganizace.

2.2. Modely ekonomického chování

V ekonomickém světě je nejvýznamnějším modelem ekonomického chování **předpoklad racionální maximalizace**. Podle této ekonomické teorie se lidé chovají racionálně s cílem maximalizovat vlastní užitek.⁵ Užitek lze rozumět maximum majetku, lidského štěstí, spokojenosti apod. Spotřebitelé budou spotřebovávat méně zdrojů, pokud jejich cena poroste, výrobci budou vyrábět více statků atd. Pokud jde o právo jako takové, pak bude dodržováno tehdy, pokud náklady na určitou činnost v souladu se zákonem budou nižší než náklady na jinou činnost. Pod slovo náklady zde můžeme podřadit i pojem právní sankce.

Absolutizace předpokladu racionální maximalizace by samozřejmě vedla k realizaci společenství označené Hobbesem jednoduchým výrokiem „ člověk člověku vlkem“. Pokud se rozhlédneme kolem sebe, pak zjistíme, že takovéto prostředí tady není, alespoň ne úplně. Psychologie lidského rozhodování je totiž

⁴Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s.,str 66

⁵ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s.,str 30

daleko složitější. To je jeden z důvodu, proč od konce 60.let stoupá zájem ekonomů, ale i psychologů vysvětlit lidské myšlení v ekonomicky laděných situacích i jinak než ekonomicky.⁶

Nicméně tato práce pojednává o insolvenčním řízení a účastníci insolvenčního řízení zpravidla vědí, že se nacházejí v tzv. poslední kole hry, tedy v situaci v níž všechny strany navzájem o sobě vědí a vědí, že jejich vztahy nebudou nadále pravděpodobně pokračovat, tedy s výjimkou reorganizace a odpadá jim tedy zmírňující motivace neekonomického charakteru a tudíž snaha o vysvětlení jejich chování metodou racionální maximalizace bude nanejvýš případná.

Ostatně rozhodnutí o tom, že reorganizaci bude dána přednost před konkurzem je v naprosté většině případů motivováno právě předpokladem, že reorganizace ponese větší ekonomický prospěch než konkurz.

Právníci předcházejí konfliktům, které v reálném světě mohou vzniknout nebo řeší konflikty, které již v tomto světě vznikly.⁷ Žádný člověk nemá neomezené poznávací schopnosti, tudíž není schopen nikdy rozpoznat a vyhodnotit všechny dostupné informace potřebné pro příslušné rozhodnutí, není to prostě v lidských silách. Tedy žádná smlouva, která by stanovila naprosto všechny závazky všech stran, ve všech možných budoucích situacích není možná. Pokud by toto možné bylo a pokud by všichni současní i budoucí věřitelé dlužníka byli schopni uzavřít smlouvu o tom, jaká budou v případě dlužníkovy úpadku jejich práva a povinnosti, nebylo by třeba žádné insolvenční právo, obchodní zákoník, občanský zákoník apod. S ohledem na skutečnost, že jsme bytosti nedokonalé, uzavíráme rovněž nedokonalé smlouvy a tudíž ponecháváme prostor pro nepředvídatelné chování stran v případě, že nastává tzv. bílé místo smlouvy, tedy stav, kdy smlouva určitou situaci neřeší. V daném

⁶ Zdroj: Skořepa, M., časopis Vesmír, duben-květen 2002

⁷ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str 36

případě je vhodné, pokud pravidlo dané právní úpravou nahrazuje a předvídá obdobné situace.⁸

Právě nejistota a vědomí si neschopnosti postihnout všechny okolnosti, ke kterým může v budoucnu dojít, vede každý ekonomický subjekt k tomu, aby shromažďoval informace tak, aby jeho rozhodnutí bylo co nejracionálnější. Shromažďování informací má samozřejmě svůj limit a tento limit je dán cenou informací, protože od určité míry se mohou náklady na zajištění informace přesáhnout potencionální výnos z realizované transakce. V poměrně dokonalém prostředí by tedy měla mít lépe informovaná strana větší zisk a toto by mělo stimulovat ostatní strany k vyhledávání dodatečných informací. Na druhé straně **informační asymetrie mezi stranami** zejména mezi nabídkou a poptávkou, může za určitých okolností vést k systematickým neefektivnostem při směně zboží. Klasickým může být příklad problémů tzv. **kyselých citrónů**. Kupující na trhu s ojetými vozy očekávají, že ojeté vozy budou mít podprůměrnou kvalitu. Pokud prodávající přijde na trh s ojetými vozy s nadprůměrnou kvalitou a kupující o tom nemají stěžejní informace, pak automaticky prodávající, který usiluje o vyšší kvalitu je vytlačen z trhu pro svou vyšší cenu a na trhu zůstane pouze zboží nejnižší kvality. Tento destruktivní proces ekonomie označuje jako **nepříznivý výběr**, který pokud je realizován v dané lokální ekonomice, může mít na důvěru podnikatelských subjektů působící v dané ekonomice velmi nepříznivý vliv. Zde pak nastupuje prostor pro právní regulaci, který má nahradit právě existenci informační asymetrie. Tuto právní regulaci známe např. z kapitálového trhu. Nalézáme ji rovněž v předpisech regulující kvalitu určitých výrobků. Informační asymetrie pak v insolvenčním řízení může hrát velmi důležitou roli. Zejména v řízení reorganizačním.⁹

V IZ je znát poměrně intenzivní snaha zákonodárce o dostatečnou informovanost účastníků řízení, viz například koncepce insolventního rejstříku.

⁸ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s.

⁹ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s.

V reorganizaci je pak snaha informovat všechny „hráče“ ještě posílena zakotvením povinných minimálních náležitostí jednotlivých částí zprávy o reorganizačním plánu, dle vyhlášky č. 311/2007 Sb. o jednacím řádu pro insolvenční řízení, kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona.

Právní normy mají bohužel omezený vliv. Tento omezený vliv vychází z faktu, že lidé zpravidla neznají všechna normy, které dopadají na jejich chování a pokud je znají, tak zpravidla nejsou schopni vyložit je úplně a správně, totéž pak platí často o právních profesionálech, tedy nejčastěji advokátech a soudcích. Ostatně, kdyby opak byl pravdou nepotřebovali bychom více než jednostupňové soudy. Z praxe je zřejmé, že často před soudním rozhodnutím v dané věci, kde je pravidlo vykládáno, nelze obsah a význam pravidla jednoznačně stanovit. Takováto pravidla potom bohužel neslouží k naprosto racionálnímu a předvídatelnému lidskému chování. **Teorie racionálního rozhodování je často nepřesná** při vysvětlení řady různých způsobů ekonomického chování jednotlivých subjektů. Díky tomu rovněž vznikl experimentální ekonomický výzkum, který se však zpravidla realizuje v anglicky hovořících zemích a je zahrnut do tzv. **behaviorální ekonomie**. Ta dospěla mimo jiné i k závěrům, že lidé neignorují utopené náklady a za ochotu vzdát se vlastněného majetku požadují více, než kolik činí jejich ochota zaplatit za nabytí téhož majetku.

Ze zkušeností zahraničních reorganizací prováděných např. v USA je známo, že jen velmi málo reorganizací končí úspěšně. Svědčí to minimálně z části o tom, že rozhodnutí o tom, že úpadek bude řešen reorganizací, mohlo být ovlivněno „vírou“ v to, že v reorganizaci získá věřitel více než v konkurzu, byť jednoznačné záruky pro tento závěr nebyly a tudíž by bylo racionálnější rozhodnout o konkurzu a získat tak vázané prostředky rychleji.

V reálné ekonomice zaznamenáváme častá **oportunistická chování** protistrany. Tato se projevují v celé řadě aspektů. V reálném světě, kde jsou

smlouvy neúplné, představuje oportunistické chování riziko zejména v situacích, kdy nastane stav, který není upraven smlouvou. Jedna strana pak může vydírat druhou stranu a zvyšovat jí tak náklady na překlenutí právě této situace. Jiným příkladem může být, při poskytnutí úvěru chování dlužníka, který se bude snažit maximalizovat svůj prospěch, bez ohledu na riziko, na rozdíl od snahy věřitele o vrácení úvěrů včetně úroků. Zajištění zde bude hrát roli jakéhosi protiopatření proti takovému oportunistickému chování.

V reorganizaci se může projevit oportunistické chování snahou věřitele nebo skupiny věřitele získat výhody (oficiálně promítnuté do reorganizačního plánu, ale řádně ekonomicky zdůvodněné, nebo neoficiálně přislíbené), kterými podmíní svůj souhlas s reorganizací.

Dalším problémem je tzv. **problém zmocnění**, kdy se vychází ze skutečnosti, že lidé, kteří spravují peníze cizích lidí (představenstvo, jednatelé, management, insolvenční správce, správce podniku atd.) budou jednak spíše ve svém vlastním zájmu, než v zájmu daného subjektu, případně finančních prostředků, které spravuje. Vznikají tzv. náklady zmocnění spočívající v nákladech na monitorování činnosti „zmocněnce“, v nákladech na zajištění, aby došlo k úhradě případné škody, náklady na rozhodnutí, která mají nasměrovat zmocněnce k jistým cílům, které by si sám nevytyčil s ohledem na charakter svých zájmů, náklady na ztráty vzniklé, jakožto odchylka mezi ideálním chováním a chováním reálným. Tato ekonomická teorie nákladů zmocnění samozřejmě vyjadřuje známou lidskou pravdu, kdy požádáte-li někoho, aby pro Vás něco udělal, pravděpodobně to dopadne hůř, než jste si představovali (odsud lidová moudrost: chceš-li si něco udělat pořádně, udělej si to sám). Pokud tedy jednání zmocněnce není korigováno, nelze ani jiný výsledek než maximální snahu o maximální prospěch zmocněnce očekávat. Problém zmocnění je problémem, který se prolíná celým insolvenčním zákonem, kdy kontrola aktivit insolvenčního správce soudem a věřitelským

výborem nebo dlužníka insolvenčním správcem, soudem, věřitelským výborem se promítá do řady požadovaných souhlasů s úkony, možností činit pokyny nebo vydávat odběžná opatření.

Ekonomie se zabývá mimo jiné tzv. **teorií veřejné volby**. Tato teorie vysvětluje kolektivní jednání a rozhodování se v rámci ekonomických procesů. V rámci těchto procesů dochází k tzv. kolektivní tvorbě vůle. Právní úprava koordinace chování většího počtu lidí či dosažení jejich kooperace je předmětem úpravy mimo jiné rovněž insolvenčního zákona. Chování skupin podle teorie veřejné volby nelze posuzovat jako chování jednotlivců, a to ani v případě kdy jednotlivci v rámci skupiny se chovají racionálně.¹⁰ Důvodů je několik. Prvním je hlasovací paradox. Hlasovací paradox vychází z toho, že většinovým hlasováním nelze dosáhnout efektivního uspořádání individuálními preferencí jednotlivých hlasujících z toho důvodu, že jednotlivé skupiny hlasujících mohou považovat za racionální a efektivní jiné volby. Toto je problémem u tří a více možností volby. V rámci insolvenčního práva se tento problém může promítnout do volby insolvenčního správce, členů věřitelského výboru, zástupce věřitelů, znalce pro cenění podstaty, rozhodnutí mezi konkurzem a reorganizací atd.

Dalším příkladem může být problém **racionální apatie**, kdy menšinový věřitel může racionálně předpokládat, že jeho hlas neovlivní výsledek hlasování. Tedy se hlasování neúčastní a neúčastní se ani na řešení problémů.

V našem právním prostředí se tento stav projevuje u naprosté většiny konkurzů a oddlužení, realizovaných na území ČR. Reorganizace, díky objemu finančních prostředků vázaných u dlužníka, zpravidla zaujme věřitele natolik, že minimálně velcí věřitelé se zúčastňují schůzí věřitelů, nicméně menšinový věřitel své náklady těmito aktivitami zpravidla nezvyšuje.

¹⁰ Zdroj: Schwarz, J., Škola veřejné volby, CH Beck, 2001, str. 482

Dalším modelem ekonomického chování je **teorie tzv. černého pasažéra**¹¹ Tento efekt vychází z tzv. racionální apatie, tedy ti kteří vynakládají náklady na to, aby svou tvorbu společné vůle ovlivnili určitou záležitost pozitivním směrem, dosáhnou prospěchu i pro černého pasažéra, tedy osobu která nijak neparticipuje na tvorbě společné vůle, ale má z ní prospěch. Na druhé straně pak osoby, které vytvářejí řešení, mají tendenci vyloučit černé pasažéry z participace na prospěchu. Dalším problémem je samozřejmě požadovaná většina jednomyslnosti, tedy jak je nastaveno v konkrétní situaci hlasování o daném problému. Čím vyšší je požadovaná většina, tím větší je riziko, že minorita bude vydírat majoritu odepřením svého hlasu.

K často popisovaným patří rovněž **příklad společně užívaného zdroje.** Jako příklad se uvádí loviště ryb, které je k dispozici více uživatelům, více lovcům a tudíž se nikdo z nich nestará o přirozenou reprodukci loviště, ale o maximalizaci výtěžků v přítomný okamžik, což může vést ke zdecimování loviště jako takového. Problém kolektivního rozhodování a jednání je tedy klíčový koncept k tvorbě a analýze pravidel jak korporátního, tak insolvenčního práva. Striktně racionální chování jednotlivce může vést ke snížení či destrukci společné hodnoty (majetek dlužníka před úpadkem) a tudíž vytvoření pravidel pro společné užívání zdroje je důvodem pro tvorbu pravidel insolvenčního práva tak, aby se všem věřitelům dostalo maximálního užitku.¹² Insolvenční zákon je takto vytvářen hlavně proto, aby dal přednost „kolektivní exekuci podle IZ“, kde platí jasná pravidla pro společnou redistribuci dlužnických zdrojů stanovená ve prospěch „všech věřitelů- společný zájem věřitelů“, před individuální exekucí, kde s výjimkou zajištěných věřitelů platí, že kdo dřív přijde, ten dřív bere.

¹¹ Zdroj: Richter, T., Kupónová privatizace a její vliv na správu a financování českých akciových společností, nakladatelství Karolinum 2005

¹² Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s.

Jedním z klíčových pojmů, které ekonomie užívá, je **pojem transakčních nákladů**. Jedná se o náklady na vyhledání a získání informací, vyjednání a rozhodování, monitorování a vynucení plnění.¹³ Pokud musejí soukromé strany čelit podstatným transakčním nákladům, pak se řada transakcí, které by jinak znamenaly nárůst bohatství, vůbec neuskuteční, v důsledku čehož nebudou zdroje alokovány do rukou těch, kteří jsou schopni je využít nejproduktivnějším způsobem.¹⁴ Teorie transakčních nákladů je patrně nejdůležitějším východiskem ekonomické analýzy práva ve světě.¹⁵ Jedno z uspořádání právního systému může mít za následek vyšší hodnotu produkce než jiné. Jedná se tedy o takovou úpravu vzájemných práv a povinností stran, aby byly strany stimulovány k podnikání takových kroků, které maximalizují hodnoty produkce. Pokud se však konkrétní transakční náklady zvyšují právě v důsledku špatně zvolené struktury práv a povinností daných právním řádem, pak je možné, že určité transakce se vůbec neuskuteční a nedojde tak k vyšší hodnotě produkce. Struktura práva by měla být uspořádána tak, aby transakční náklady byly minimalizovány, jelikož jsou tak šetřeny zdroje, které by jinak musely být vynaloženy na vyjednávání, což rovněž zvyšuje pravděpodobnost, že vyjednávání povede k efektivnímu výsledku.¹⁶ Právo má rovněž funkci jakéhosi oleje, který snižuje transakční náklady, a to vhodným nastavením hmotných a procesních práv, což může podstatně přispět k efektivitě fungování celé ekonomiky. Toto platí samozřejmě i naopak. Základní funkci práva z ekonomického pohledu je měnit stimuly¹⁷, Základní otázkou pro legislativce je, jaké stimuly by mělo právo poskytovat, tedy jaké cíle by mělo sledovat. Snaha zákonodárce podpořit rozvoj reorganizace na našem území je možno vysledovat mimo jiné i v tom, v jaké šíři je informován věřitel o reorganizačním

¹³ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str 53

¹⁴ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str 54

¹⁵ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str 54

¹⁶ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str 55

¹⁷ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str 57

plánu, když o plánech insolvenčního správce v konkurzu zpravidla ví jen málo. Takto je umožněno věřiteli kvalitně se rozhodnout zda reorganizovat, či řešit konkurzem bez nutnosti zvyšovat své náklady na rozhodnutí vlastním sběrem informací.

2.3. Ekonomie a právo

Cílem ekonomické analýzy práva, by tedy mělo být nastavení společenského cíle k jehož dosažení by mělo právo směřovat a zformulovat taková právní pravidla, jimiž by mělo být takovýchto cílů dosaženo. Cílem soukromého práva, bývá zpravidla dosažení maximální ekonomické efektivity nebo by aspoň takový cíl zde měl být. Otázkou samozřejmě zůstává, jak v které situaci hledat efektivnost. Někteří ekonomičtí autoři se shodují na tom, že efektivnost je postup pro dosažení cílů, ať už jsou zvoleny jakkoliv, při němž se nemrhá penězi¹⁸. Ekonom Vilfredo Pareto popsal efektivnost, (známá pod pojmem Paretovo zlepšení), jako změnu alokace zdrojů, po níž je na tom alespoň jeden člen společenství lépe než předtím a žádný člen společenství na tom není hůře. Popsaná ekonomická metodologie by měla být minimálním východiskem při tvorbě práva. Právní pravidla mohou lidem výrazně pomoci k dosažení optimální alokace práv a povinností tím, že budou cíleně snižovat transakční náklady ve svobodné kontraktaci. Obecné doporučení by tedy mělo vypadat tak, že bude přijato takové právní pravidlo, které by si lidé sjednali, pokud by zde nebylo transakčních nákladů a zde je prostor pro ekonomy, kteří by měli popsat ekonomické jednání dvou stran za nepřítomnosti transakčních nákladů, tedy jak by takovéto chování vypadalo, jak by vypadala vzájemná práva a povinnosti takovýchto stran. Problém je samozřejmě v tom, že onen hledaný nejpravděpodobnější výsledek kontraktace může být pouze zaklínadlem

¹⁸ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str. 59,62

osoby, která dané pravidlo vymyslela, aniž by proto existovalo empirické zdůvodnění.

Z tohoto pohledu se lze jen přimluvit k tomu, aby vešker cíle a zásady, na kterých stojí konkrétní zákon byly explicitně v zákoně obsaženy, protože v opačném případě se stává zákon obětí nekonceptních výkladů, které jsou li provedeny na úrovni soudů vyšších stupňů, mohou často ekonomické vztahy značně pokřivit, viz např. nedávná rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci odepření námitek promlčení v soukromém právu nebo Ústavního soudu na téma rozhodčích doložek ve vztahu podnikatel spotřebitel.

Obecná mikroekonomie se zaměřuje na zkoumání stimulů. Finanční ekonomie se považuje za jediný stimul zisk (podnikatelé chtějí ziskově podnikat, investoři chtějí investovat se ziskem atd.). Pokud tedy vycházíme z finanční ekonomie je relativně jednoduché zjistit, jak se budou chovat subjekty na trhu, rozpoznat výsledky jejich chování a poté přistoupit k analýze na základě které budou navržena taková právní pravidla, která budou motivovat ke společensky žádoucímu chování.¹⁹

Každý právní předpis má důvod své existence. Někdy jsou důvody vysoce diskutabilní, např. velice často v ČR zmiňované („EU chce.... EU požaduje...“), někdy jsou důvody vysoce praktické (regulace ekonomických vztahů, ke kterým opakovaně na trhu dochází).

Krása civilního práva, na rozdíl od silněji zpolitizovaného veřejného práva“ alespoň ve své podstatě spočívá v ekonomických důvodech jeho existence. Reorganizace je v tomto směru zajímavá zejména proto, že umožňuje na trhu za určitých podmínek zachovat, alespoň částečně, již jednou alokované zdroje, příp. pracovní místa aniž by došlo k vynaložení značných nákladů státu na lidské zdroje, které se ocitly bez práce, nákladů na nahrazení produkce

¹⁹ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str. 68

daného subjektu substitučními produkty vyráběnými v zahraničí, tedy bez daňových výhod pro ČR apod..

2.4. Insolvence jako jeden ze způsobů odchodů z trhu

Z ekonomického pohledu je insolvenční řízení jeden ze způsobů odchodu hospodářsky neúspěšných subjektů z tržního prostředí.

V ekonomice probíhají neustále procesy přizpůsobování se ekonomických subjektů podmínkám trhu a v této souvislosti je samozřejmě nezbytné, aby se jistá část ekonomických subjektů transformovala, aby nové ekonomické subjekty s novými nápady přicházely a některé ze starých ekonomických subjektů neefektivně fungujících z trhu odcházely. Je účelné, aby zdroje používané odcházejícím ekonomickým subjektem byly vhodně zužitkovány v ekonomice a neležely ladem (staré výrobní areály, dopravní technika atd), případně, aby byly transformovány, např. reorganizací a tak využívány celospolečensky efektivněji. Ekonomika tak podléhá neustálým změnám struktury.

Insolvenční právo je v tomto rámci soubor norem, které mají napomoci změnám struktury ekonomiky, a to způsobem, kdy se ekonomicky neúspěšným subjektům, co nejefektivnějším způsobem transformuje jejich majetek, do rukou těch, kteří jsou schopni, což je odvozeno od jejich schopnosti „koupit“ a efektivně využívat získaná aktiva, a to za co nejnižších nákladů.

Je samozřejmé, že úpadek není jedinou formou odchodu z trhu. Zde vycházím z údajů zveřejněných v knize Insolvenční právo,²⁰ kdy v USA v roce 2003 bylo zahájeno 57 000 insolvenčních řízení, zatím co z trhu téhož roku odešlo 600 000 neúspěšných podnikatelů, a to mimo systém insolvenčního práva.

Situaci v ČR dokumentují za léta 2004-2006 následující údaje:

²⁰ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str 128, 129

Podíl konkursních a vyrovnávacích řízení na celkovém počtu odchodů podnikatelských subjektů z trhu.

Počet prohlášených konkursů a povolených vyrovnání:

2004.....1 441

2005.....1 236

2006.....1 245

Počet statisticky evidovaných zrušení OSVČ:

2004.....39 037

2005.....32 119

2006.....34 891

Počet statisticky evidovaných zrušení obchodních společností :

2004.....2 996

2005.....3 046

2006.....3 339

Důvodem odchodu podnikatelského subjektu může být podnikatelský neúspěch, ale ten sám o sobě bývá málokdy předmětem insolvenčního práva. Předmětem insolvenčního práva jsou až situace, kdy zde existuje mnohost věřitelů a potencionální problém společně užívaného zdroje (tedy musí zde být majetek). Při mnohosti věřitelů je velmi pravděpodobné, že se jednotliví věřitelé budou snažit cestou individuálních exekucí uchvátit co nejdříve a co největší kus dlužníkovu majetku, čímž může de facto dojít k poškození jiných věřitelů.

2.5. Účel insolvenčního zákona s přihlédnutím k reorganizaci

Pro nastavení principů insolvenčního řízení, potažmo i reorganizace, je důležitá odpověď na otázky:

- 1) Jak naložit s aktivy dlužníka ?

2) Kdo dostane jakou část výtěžku aktiv dlužníka ?

Ad 1) Účelem je **nastolit takový stav, kdy různost nároků jednotlivých věřitelů na aktiva dlužníka bude řešena tak, že bude s aktivy naloženo s co nejefektivnějším způsobem** tak, jako by s nimi naložil jediný vlastník, tedy dojde k maximalizaci výnosu a maximalizaci efektu využití takového majetku. Obecně se vychází z teorie, že čím vyšší bude uspokojování věřitelů, ať již formou individuálního uspokojení nebo kolektivního uspokojení (insolvence), tím nastane lepší stav na trhu finančních prostředků pro dlužníky, kteří jsou stále aktivní.

Ad 2) Účelem je **zabránit výraznému zvýhodnění individuálních věřitelů a nastavit pravidla pro poměrné uspokojení všech věřitelů**, přičemž toto činí cestou odejmutí individuálních právních prostředků k vymáhání nároku věřitelů a nahradí tento proces kolektivním procesem insolvenčního řízení. Určujícím účelem insolvenčního práva je tedy zabránit destruktivnímu závodu o majetek dlužníka, v této souvislosti viz problém společně užívaného zdroje, kapitola 2.2. této práce.

Tvůrci IZ, vědomi si těchto východisek, zakotvili do zákona zásady, které se pak promítají do konkrétních pravidel chování a v případě nejasností mají sloužit k jejich výkladu. Např. ust. § 1 IZ, klade za cíl zákona takové řešení úpadku, aby zvolený postup vedl k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem, jehož výsledkem bude co nejvyšší a zásadně poměrné uspokojení dlužníkových věřitelů.

Dále ustanovení § 5 IZ vymezuje základní zásady insolvenčního řízení, kdy v rámci zmíněného tématu je třeba uvést zejména zákaz nespravedlivého poškození účastníka řízení, zákaz jeho nedovoleného zvýhodnění a cílem má být dosažení rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů; současně

je uložena věřitelům povinnost zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon

2.6. Motivace ekonomických skupin v insolvenci a reorganizaci

V souvislosti s nastavením účelu insolvenčního řízení a rovněž reorganizace je nutno vzít v úvahu motivaci jednotlivých skupin osob, které se v insolvenčním řízení vyskytují. Pokusím se popsat motivaci nejvýznamnějších skupin osob.

2.6.1. Společníci a management

Společníci v průběhu insolvenčního řízení, potažmo v reorganizaci, mohou buď rezignovat na své pravomoci s ohledem na skutečnost, že není pravděpodobné, že by dosáhli pro sebe výnos z majetku společnosti nebo naopak budou vyvíjet enormní aktivitu směřující k realizaci rizikových projektů tak, aby vysoký zisk, který samozřejmě nese s sebou i riziko velké ztráty, umožnil uspokojení věřitelů a vytvořil ekonomický stav ve kterém budou mít možnost nadále řídit společnost společníci nebo budou mít nárok na podíl na dalších výnosech společnosti. Jedná se tedy o riziko lhostejnosti společníka nebo riziko hazardování s majetkem společnosti. Společníci jsou tedy motivováni k tomu, aby se pokoušeli o reorganizaci společnosti, je-li to možné v zásadě až do doby, než bude utracena poslední koruna z majetkové podstaty.²¹

Společníci a manažeři zpravidla mají malou motivaci investovat peníze a energii potřebných k dosažení zlepšení situace dlužníka pokud, jejich úsilí je výnosem někoho jiného. Proto společníkům dlužníka v úpadku, jakož i statutárním zástupcům jsou omezeny nebo odebrány pravomoci.

²¹ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str. 138

V právním řádu České republiky je externí financování upraveno tak, že úroky, které jsou vypláceny dlužníkem jeho věřiteli jsou nákladovou položkou, Na druhé straně, pokud daný subjekt docílí zisku, pak výplata dividend vlastníkům daného subjektu (akcionářům nebo společníkům) je zatížená daní z příjmů právnické osoby při dosahování zisku jako takového a dále pak srážkovou daní z kapitálového výnosu při výplatě právnickou osobou konkrétnímu společníkovi. Tento jednoduchý daňový model svědčí o tom, že **v ČR je zvýhodňováno externí financování, před financováním akciovým,** které má podobu vkladu finančních prostředků do základního kapitálu. Tato skutečnost samotná je v rámci reorganizace dobrý důvod k tomu, aby byl odmítnut model výměny pohledávek za podíl (např. akcie nebo obchodní podíl na s.r.o.) na společnosti dlužníka, který zaručuje akcionářům návratnost finančních prostředků právě v podobě výnosu z dividend. Pokud by tento stav zákonodárce zvážil, berme tento návrh do úvahy jako de lege ferenda, mohl by v tomto směru zvýhodnit věřitele reorganizovaného subjektu v tom směru, že právě nabytí akcií takovýmito věřiteli by bylo oproštěno po určitou dobu od daně z kapitálového výnosu, aby takto věřitel dosáhl vyššího výnosu zvolenou formou řešení reorganizace, a byl tak stimulován k tomu, aby se stal společníkem nové společnosti, tedy vyměnil svoji pohledávku za obchodní podíl či akcie.

Riziko tzv. přeinvestování. Motivací společníků či akcionářů, kteří hospodaří prostřednictvím statutárních orgánů s úvěrem (externí financování), je dosáhnout co nejvyššího zisku, přičemž jejich motivace k tomu, aby došlo ke splnění závazku z úvěru je v případě rizikových projektů poměrně malá. Pokud ovšem projekt vyjde, výnos je vysoký. Toto se však uplatňuje zejména tam, kde je u daného subjektu naprostá převaha úvěrového financování před financováním, které poskytuje společník společnosti. Pokud je financování subjektu realizováno převážně jeho společníky, je zde motivace k realizaci uvážlivějších projektů, byť s menším finančním výnosem, ale dlouhodobě

jistějším. Tuto tendenci však náš právní řád nepodporuje ani v rámci reorganizace a bohužel ani v rámci běžné podnikatelské aktivity. Postačí poukázat na zmíněnou poznámku o zdanění akciového financování nebo na zákon o dani z příjmu, který staví bariéry akcionářům nebo podílníkům společností, pokud se rozhodnou poskytnout půjčku či úvěr společnosti, kterou vlastní.

2.6.2. Nezajištění věřitelé

Motivace věřitelů nezajištěných, nepodřízených. U motivace těchto věřitelů je třeba se zabývat problémem racionální apatie, kdy právě věřitelské nároky, které jsou posuzovány podle výše pohledávek, budou ignorovány menšími věřiteli, kteří nejsou přesvědčeni o tom, že by výkon aktivní role v rámci insolvenčního řízení mohl přinést takovému věřiteli jakýsi požitek. Tento stav bude ku prospěchu velkému věřiteli, který ve svých rozhodovacích pravomocích může využít čerpáním privátních požitků z kontroly spíše než z požívání obecného prospěchu všech věřitelů.

S ohledem na skutečnost, že obecní věřitelé jsou uspokojováni pouze poměrně a rozhodující majetek je zpravidla v rámci insolvenčního řízení předmětem zajištění, tedy slouží k uspokojování především zajištěných věřitelů, pak tito obecní věřitelé, a zde jsme již u reorganizace, budou mít zájem na tom, aby se reorganizace pokud možno uskutečnila a jejich nárok, který se zpravidla blíží faktické nule, byl zhodnocen právě pokračující reorganizací, což se samozřejmě dostává do střetu se záměry zajištěných věřitelů, kterým takto může být jejich nárok pokračováním podnikání v rámci reorganizace značně snížen.

2.6.3. Zajištění věřitelé

Ekonomickou podstatou zajištění je, že určité aktivum (např. nemovitost) je vyčleněna z dosahu ostatních věřitelů a je vyhrazena pro přednostní uspokojení věřitele zajištěné pohledávky. K tomu, aby byl tento smysl zachován i v insolvenčním řízení, došlo v IZ k zakotvení řady výhod pro tento okruh věřitelů.

Motivace zajištěných věřitelů je zřejmá z povahy jejich práv, budou odmítat jakékoliv rizika, které by mohly snížit míru uspokojení ze zajištěného majetku. Pokud by tedy reorganizace v daném případě neuspěla, pak by mohl být pro zajištěného věřitele výnos jednak značně odložen do budoucna a jednak zkrácen. Z tohoto důvodu je potřeba zvlášť zajištěným věřitelům pro realizaci reorganizace dát příslušný stimul.

2.6.4. Věřitelé obecně

Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční zákon nestanoví pro usnášeníschopnost schůze věřitelů kvórum, bojuje proti všeobecné racionální apatii, která prosákla do všech insolvenčních řízení v ČR tak, aby ti z aktivních věřitelů, kteří mají chuť a snahu podílet se na insolvenční správě měli možnost svým hlasováním průběh insolvence ovlivnit. V IZ je zakotvena pojistka v podobě práva soudu zrušit usnesení schůze věřitelů, které by odporovalo společnému zájmu věřitelů (§54,49 IZ).

Na druhé straně, je-li mnoho osob oprávněno hlasovat žádná z nich nepředpokládá, že by její hlas ovlivnil výsledek hlasování a proto se insolvenčního řízení neúčastní.

Nejlepším stimulem věřitelů pro účast na insolvenčním řízení bude stále objem majetku dlužníka.

Hlava 3. Reorganizace

V právním řádu ČR před přijetím insolvenčního zákona chyběla skutečně efektivní právní úprava sanačního řešení úpadku dlužníka. V řadě jiných států jsou při tom sanační formy řešení úpadku již dlouho samozřejmostí. Například ve Švýcarsku, je-li podán návrh na prohlášení konkurzu, je povinen soud vždy posoudit, zda není možno řešit úpadek dlužníka reorganizací.²²

Zajímavý přístup k sanaci dlužníka je zvolen ve Francii, kde cílem tzv. obnovy podniku dlužníka v úpadku není primárně úhradu dluhů věřitelům, ale záchrana podniku, očištění od pasiv a udržení pracovních míst. Dlužník je zbaven vedení a podnik vede správce, který podnik buď prodá nebo napraví jeho hospodaření tak, aby mohl dále pokračovat samostatně v provozu a není-li to možné, zpeněží majetek podniku.²³

Reorganizace podle IZ není ani tak způsob řešení úpadku, ale spíše způsobem, jak se na řešení úpadku dohodnout.²⁴ Zatímco konkurz má jasné mantinely pro zpeněžování majetkové podstaty, reorganizační úprava neobsahuje takováto striktní pravidla, spíše se jedná o vymezení procesu, v rámci kterého lze vést vyjednávání o nejvhodnějším způsobu řešení úpadku. Proto má ustanovení § 341 IZ pouze demonstrativní povahu, neboť způsobů jak optimálním způsobem provést reorganizaci je celá řada. Výsledkem by pak měla být dohoda o nové kapitálové struktuře dlužníka. Cílem právní úpravy pak bylo zjevně dosažení stavu, kdy dohoda o reorganizaci je výsledkem informovaného rozhodnutí stran a síly postavení jednotlivých účastníků.

²² Zdroj: Kotoučová J., Reorganizace- nová cesta řešení úpadku v insolvenčním právu, Acta oeconomica pragensia, 8/2004, str.100

²³ Zdroj: Kotoučová J., Reorganizace- nová cesta řešení úpadku v insolvenčním právu, Acta oeconomica pragensia, 8/2004, str.98

²⁴ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str 378

3.1. Předpoklady reorganizace

Věřiteli je v současné právní úpravě v podstatě zakázána svépomoc při vymáhání jeho pohledávek. Svépomoc je nahrazena zákonem regulovaným postupem spočívající v realizaci nalézacího a posléze i exekučního řízení. V insolvenčním řízení je tento individuální postup nahrazen postupem kolektivním, kdy dochází k prodeji dlužnickových aktiv a k poměrnému uspokojování věřitelů, přičemž v rámci reorganizace nedochází k typické transformaci dlužnickova majetku na peníze, ale spíše k dohodě věřitelů o restrukturalizaci dlužnickova majetku spojené s následnou úpravou kapitálové struktury dlužníka.

Podle IZ existují pouze dvě řešení úpadku podnikatele, a to konkurs a reorganizace. Vzhledem ke skutečnosti, že vyrovnání, co by způsob nelikvidačního řešení úpadku podnikatele podle zákona konkursu a vyrovnání č. 328/1991Sb, dále jen ZKV, se ukázalo být nefunkční, inspirovali se autoři IZ v zahraničí. V této souvislosti byla stěžejní pro inspiraci právní úprava insolvenčního řízení zejména v USA, která je dle Kotoučové J. *víceméně vzorem všem moderním úpravám*²⁵ sanačního řešení úpadku. Dále byla inspirací pro tvůrce zákona právní úprava v Německu, Rakousku a Francii.²⁶

Zde je možno příkladmo poukázat na skutečnost, že od 1.10. 1991 do 30.6. 2007 bylo prohlášeno 20 113 konkursů, ale povoleno bylo pouze 45 vyrovnání. Většinou by vyrovnání viz. např. Vítkovice a.s. či ŽDB a.s. bez podpory státu nebylo možno vůbec realizovat. Podpora státu zde byla realizována převážně formou úvěrového financování prostřednictvím státní akciové společnosti OSINEK.

²⁵ Citace: Kotoučová J., Reorganizace- nová cesta řešení úpadku v insolvenčním právu, Acta oeconomica pragensia, 8/2004, str.92

²⁶ Zdroj: Kotoučová J., Reorganizace- nová cesta řešení úpadku v insolvenčním právu, Acta oeconomica pragensia, 8/2004, str.92

Základní otázkou je proč implementovat do insolvenčního práva řízení nekonkursního typu. Odpověď na tuto otázku je vcelku jednoduchá, v určitých případech insolvence může být hodnota celku (myšleno podniku jako celku), vyšší než součet tržních hodnot jeho částí. Současně však musí být splněna podmínka, že za přijatelných transakčních nákladů nelze tuto hodnotu (opět hodnota podniku jako celku nebo jeho rozhodující, samostatné funkční části) realizovat jednorázovým prodejem, který je umožněn např. ustanoveními konkursního řízení o prodeji podniku nebo části podniku, které zahrnuje rovněž možnost prodeje podniku jako celku.

Důvodů, které vyvolávají tento stav může být celá řada, jako příklad lze uvést stav, kdy celospolečensky v důsledku krize může poklesnout poptávka po výrobních aktivech, případně může klesnout nabídka kapitálu potřebná k realizaci koupě (akvizice) podniků (typické v létech 2007-2008), nebo majetek, který je součástí podniku, je natolik specifický, že dokáže vytvářet hodnoty pouze je-li vcelku a tato hodnota by byla rozbita nebo ohrožena prodejem v konkurzu.

Na druhé straně u každé reorganizace je nutno vzít do úvahy, že management (myšleny jsou zpravidla statutární orgány) a společníci společnosti mohou být motivováni pokoušet se pod ochranou reorganizace reorganizovat podnik až do soudního dne, tedy až do dne, kdy bude utracena poslední koruna z majtkové podstaty, Viz kapitola 2.6.1 této práce.

Pro odpověď na otázku zda reorganizovat, by tedy měla být rozhodující tržní hodnota podniku jako celku, která bude převyšovat součet tržních hodnot jeho částí. Pokud tato celková tržní hodnota bude nižší nebo stejná než hodnota podniku, kterou by bylo možno prodat jednorázově v konkursu nebo po částech v rámci konkursu, mělo by být zvoleno řízení konkursního typu.

Na druhé straně jiní autoři uvádí, že cílem reorganizace by měla být především sanace ekonomické situace dlužníka.²⁷ S tímto není však možno souhlasit.

Cíl reorganizace, který sám o sobě není vymezen zákonem, musí být vždy shodný s cílem insolvenčního řízení, který je vymezen v ust. §1 písm a) IZ a ust. § 5 IZ, tedy zjednodušeně řečeno, cílem má být co nejvyšší uspokojení věřitelů, v zásadě poměrným způsobem. Pokud k dosažení tohoto cíle má sloužit konkurz řízení, necht' je postupováno dle ust. o konkurzu, pokud k realizaci tohoto cíle je vhodnější reorganizace /vyšší hodnota funkčního celku, jenž je provozován dál, než hodnota součtu jeho částí/, pak necht' je postupováno dle ust. o reorganizaci.

Sanace ekonomické situace dlužníka pak může být vedlejším efektem realizované reorganizace, nikoliv jeho cílem.

Tomu odpovídá ustanovení § 316 odst. 1 IZ, které nevymezuje cíl reorganizace, jak bylo výše řečeno, ale snaží se popsat, co může reorganizací být, tedy, že jde zpravidla o postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.

Lze samozřejmě předpokládat, že reorganizace nebude řešením pro řadu podnikatelských subjektů, které budou o ni usilovat. Ze zkušenosti z USA vyplývá, že u zhruba 70 % zahájených reorganizačních řízení není vůbec schválen reorganizační plán.²⁸

²⁷ Zdroj: Budín a spol., Insolvenční právo aneb osobní bankrotы začínají, Rašínova vysoká škola s.r.o., Brno 2008, str. 153

²⁸ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str. 350

3.2. Přípustnost reorganizace

Dle ustanovení § 316 odst.1 IZ je reorganizace použitelná při řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka, který je podnikatelem přičemž reorganizace se týká jeho podniku.

Kdo je podnikatel vymezuje ustanovení § 2, odst.2 obchodního zákoníku, zákona č. 513/1991 Sb. ve znění pozdějších změn, dále jen obch. zák., kdy za podnikatele je považována :

- a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku
- b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění
- c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů (advokáti, auditoři apod.)
- d) osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

Podnik je pak definovaný ustanovením § 5, obch. zák., kdy za podnik se považuje soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit. Podnik je věc hromadná.

U fyzických osob, které jsou podnikateli, bude tedy do úvahy přicházet reorganizace jen ve vztahu k tomu majetku, který je používán k aktivnímu podnikání, tedy splňuje definici vymezenou ustanovením §5 obchodního zákoníku. K reorganizaci, na rozdíl od konkurzu, tedy nebude použit majetek nepodnikatelského charakteru nebo majetek v SJM, pokud nebyl dán, ať již výslovně či konkludentně souhlas druhého z manželů k podnikání s tímto majetkem. To pak u fyzických osob může být rozhodujícím faktorem proč věřitelé zvolí jako způsob řešení úpadku konkurz.

Přestože je reorganizace primárně určena podnikatelům dle ustanovení § 316 odst. 3 IZ je reorganizace vyloučena u dlužníka, který je právnickou osobou v likvidaci, obchodníka s cennými papíry nebo osoby oprávněné obchodovat na komoditní burze. Dále je ve smyslu § 368 a 379 IZ vyloučena reorganizace pro banku, pojišťovnu, zajišťovnu, spořitelni nebo úvěrové družstvo, což je dáno evidentně zvláštní povahou těchto podnikatelských subjektů a nároky na jejich zprávu.

Například banky, pojišťovny, zajišťovny, spořitelni nebo úvěrová družstva pracují primárně s důvěrou vkladatelů, případně pojištěnců, že takovýto ústav bude spravovat jejich aktiva dlouhodobě a bezpečně, přičemž první náznaky úpadku vyvolávají u klientů těchto subjektů zpravidla hromadné rušení závazkových vztahů (výběry z banky, rušení pojistek), díky kterému nebude možné obnovit podnikatelské aktivity, tedy provoz podniku.

U obchodníka s cennými papíry nebo osoby oprávněné obchodovat na komoditní burze je situace obdobná, přičemž se k tomu přidává ještě zpravidla vysoce spekulativní charakter tohoto typu podnikání provázený potřebou vysoké odbornosti osob podílejících se na řízení těchto typů podnikatelských subjektů, což zpravidla věřitelský výbor nebo insolvenční správce nebudou. Dalším argumentem pro vyloučení je pak řádnost a včasnost plnění závazků z burzovních obchodů, což je v průběhu insolventního řízení z povahy věci do značné míry omezeno. Na druhé straně nic patrně nebrání v tom, aby byla povolena reorganizace u těchto subjektů, pokud dojde k jejich ukončení obchodování na burze a je zde další podnikatelská aktivita, díky které je reorganizace možná.²⁹

Poněkud překvapivě byla zařazen do subjektů vyloučených z reorganizace právnická osoba v likvidaci. Ve většině případů zpravidla takovýto subjekt funkční podniky či části podniků mít nebude, ale mohou nastat situace, kdy právnická osoba sice je v likvidaci, ale disponuje funkčním podnikem nebo

²⁹ Zdroj: VS Olomouc 2 VSOL 106/2009-B-26 ve věci KSOS 36 INS 1078/2009

částí podniku. Důvodů proč je takováto právnická osoba v likvidaci může být přitom celá řada, od rozhodnutí soudu o zrušení právnické osoby z důvodu nefunkčnosti sídla zapsaného v obchodním rejstříku, vnitřní boj minoritních a majoritních společníků, jehož cílem je vyvedení funkčních aktiv za sníženou cenu na třetí subjekt a podobně. Realizace reorganizace by podle výše uvedených kritérií (viz odpověď na otázky kdy reorganizovat v kapitole 2.5 této práce) byla pro danou právnickou osobu lepším řešením než konkurz. Proč vylučovat takovýto subjekt z reorganizace zákonem a nenechat rozhodnutí na věřitelích?

Z výzkumů realizovaných v USA vyplývá, že čím je menší podnik podnikatele, tím více stoupá riziko, že reorganizace bude vedena snahou dlužníka dosáhnout příznivějšího výsledku insolvenčního řízení, spočívající v redistribuci majetku na úkor věřitelů společnosti.³⁰ Na základě této úvahy a empirických zkušeností o tom, že reorganizace je zpravidla úspěšnější u větších podniků než u podniků menších, přičemž se vycházelo rovněž z výzkumů dopadů ZKV, který provedl Klimeš v roce 2004, kdy definoval pro účely českých podmínek velký podnik jako podnik, který má více než 250 zaměstnanců nebo obrat větší než 100 000 000,- Kč, za střední podnik potom označil podnik s více než 100 zaměstnanci a obratem větším než 50 000 000,- Kč³¹, byla patrně pro účely IZ zvolena koncepce vyjádřená v § 316 odst. 4 IZ, že reorganizace bude standardně nastavena pro dlužníky s obratem 100 a více mil Kč nebo 100 a více zaměstnanci.

Vzhledem ke skutečnosti, že reorganizace je charakterizována jako mnohostranné vyjednávání o nové kapitálové struktuře dlužníka a v rámci insolvenčního řízení, do značné míry zatěžuje transakčními náklady (viz kapitola 2.2. této práce) jak věřitele, tak soud, jakož i dlužníka. Patrně s ohledem na tuto skutečnost a fakt, že je empiricky méně pravděpodobné, že malí dlužníci

³⁰ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str. 352

³¹ Zdroj : Klimeš, J. Bankrot: teorie, česká úprava a praxe. Diplomová práce na Institutu ekonomických studií FSV UK Praha, 2004, k dispozici na http://ies.fsv.cuni.cz/storage/work/461_jan_klimes.pdf, s. 65, 66.

ustojí tyto náklady a dokončí úspěšnou realizaci reorganizace, stanovil zákonodárce v IZ pro přípustnost tzv. **standardní reorganizace**³² v ust. § 316 odst. 4 IZ poměrně přísné podmínky, kdy celkový obrat dlužníka podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu musí dosáhnout alespoň částku 100 000 000 Kč, nebo dlužník musí zaměstnat nejméně 100 zaměstnanců v pracovním poměru.

Vyjednávání o nové kapitálové struktuře dlužníka je z pohledu věřitele velmi nákladnou transakcí, kterou je nutno pokládat za fixní náklady. Tedy velikost nákladů je dána složitostí řízení, bez ohledu na hodnotu pohledávky nebo majetku toho, kterého dlužníka.

Přesto umožnil zákonodárce v insolvenčním zákoně těm dlužníkům, kteří nesplňují předpoklady vyšší hodnoty podniku jako celku, aby využili postup tzv. **zkrácené reorganizace**³³ nebo také **předbalená reorganizace**³⁴. Tito dlužníci mohou ve smyslu ust. § 316 odst.5 IZ ještě před zahájením insolvenčního řízení, nejpozději však do 15 dnů po rozhodnutí o úpadku předložit insolvenčnímu soudu reorganizační plán, který je přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou rovněž podle výše jejich pohledávek. Zmíněným ustanovením § 316 odst. 5 insolvenčního zákona je umožněno dlužníkům, aby požívali výhody reorganizace, ale pouze s tím, že ještě v zásadě před zahájením insolvenčního řízení, začnou intenzivně vyjednávat se svými věřiteli a přesvědčí je o tom, že reorganizace podle určité struktury, kterou navrhnou v podobě reorganizačního plánu je pro ně výhodnější než konkurs a v tomto směru si zajistí jejich podporu v podobě hlasů. Transakční náklady spojené s realizací tohoto plánu tedy do jisté míry nese

³² Zdroj: Budín a spol., Insolvenční právo aneb osobní bankroty začínají, Rašínova vysoká škola s.r.o., Brno 2008, str. 154

³³ Zdroj: Budín a spol., Insolvenční právo aneb osobní bankroty začínají, Rašínova vysoká škola s.r.o., Brno 2008, str. 154

³⁴ Zdroj: Kolesár P., Havel B., Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka, Obchodněprávní revue 7/2011, str.202

dlužník a nezatěžuje tak všechny procesní subjekty insolvenčního řízení (§ 9 IZ) způsobem a formou předpokládanou pro realizaci standardní reorganizace.

Díky tomuto ustanovení může být takto reorganizován i malý podnik, ať již provozovaný fyzickou či právnickou osobou, který svou povahou splňuje ekonomické předpoklady úspěšné reorganizace. Zde je však často dlužník tlačěn časem, kterého se mu ke složitým jednáním s věřiteli nemusí dostat.

Jedním ze způsobů pro malého dlužníka, který nesplňuje kritéria dána ust. § 316 odst. 4 pro IZ, pro standardní reorganizaci, jak získat čas pro vytvoření potřebných předpokladů k reorganizaci, je v době bezprostředně po podání insolvenčního návrhu podat návrh na moratorium ve smyslu § 115 a násl. IZ.

Pokud je moratorium schváleno, získá tak dlužník čas pro vypracování reorganizačního plánu a tento nechá přijmout potřebným počtem věřitelů.

V případě, že dlužník nesplňuje podmínky § 316 odst. 4 IZ, je to pouze dlužník, alespoň dle doslovného textu ust. § 316 odst.5 IZ, kdo je oprávněn předložit insolvenčnímu soudu reorganizační plán. Nicméně existuje i názor, že reorganizace je přípustná i proti vůli dlužníka a bez jeho návrhu, přestože se jedná o dlužníka nesplňující kritéria podle ust. § 316 odst. 4 IZ. Tento názor vyslovil Havel B.³⁵, přičemž jeho argumenty lze shrnout takto:

- a) cílem insolvenčního řízení je dosažení nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení věřitelů;
- b) primárně mají rozhodovat o majetkové podstatě dlužníka věřitelé;
- c) reorganizace by měla být v daném případě výhodnější pro věřitele než konkurz;

³⁵ Zdroj: Kolesár P., Havel B., Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka, Obchodněprávní revue 7/2011, str.207 a násl.

- d) úpadek je prohlašován na majetek a nikoliv na osobu a tudíž by mělo být irelevantní, zda je úpadce společností nebo fyzickou osobou, když zákon disponuje nástroji, jak řešit dispoziční práva;
- e) odmítá formální interpretaci zákona a tvrdí, že IZ je potřeba vykládat ve prospěch věřitele a pokud má být reorganizace prospěšnější pro věřitele, pak by měla být prosazena bez ohledu na aktivní odpor nebo pasivitu dlužníka;

Osobně s tímto názorem nesouhlasím, byť jsem přesvědčen, že může nastat případ, kdy se při existenci demotivovaného dlužníka a aktivního majoritního věřitele takovýto postup může jevit jako vhodný a ve společném zájmu všech věřitelů .

Vstup do reorganizace je vymezen v ust. § 316 odst 4 IZ. Ustanovení odst. 5 téhož § činí z obecného pravidla jedinou výjimku. Žádnou další výjimku zákon nenabízí, tzn. jinými slovy nepřímou zakazuje jiné výjimky. Pokud je výjimka zakázána, jde o zákonem nedovolené chování, které nelze překlenout výkladem. Pokud by zákon výslovně obsahoval klauzuli, podle které by se soud svým rozhodnutím mohl odchýlit od pravidla daného zákonem, pokud by to bylo ve prospěch věřitelů, pak bych si dovedl takovýto přístup představit. Zásady použité v zákoně lze použít k jeho výkladu, nikoliv ke změně pravidla zákonem výslovně zákonem stanoveného.

V případě reorganizace velikost dlužníkovu podniku sama o sobě v zásadě nic neříká o tom, co bylo příčinou úpadku, zda šlo o objektivní či subjektivní vlivy. Důležité zde je, že převaha věřitelů bude mít za to, že reorganizace je nejefektivnější způsob, jak dosáhnout cíle insolvenčního řízení vymezeného v ustanovení § 1 písm. a) IZ.

Pokud však vezmeme do úvahy podmínky pro vstup do reorganizace a počet povolených reorganizací, viz přílohu č. 1 k této práci, je zřejmé, že by bylo na místě změnit zákon tak, že budou změkčena kritéria pro vstup do reorganizace dle ust. § 316 odst 4 IZ a rovněž prodloužena lhůta podle ust. § 316

odst 5. S odstupem několika let by pak bylo možno zjistit, zda rozšíření brány pro reorganizaci je přístupem, který je pro věřitele a případně ekonomiku ČR jako celek přínosný či nikoliv.

3.3. Schéma reorganizace

Základní schéma standardní reorganizace lze shrnout tak, že celé řízení zahájené insolvenčním návrhem pokračuje návrhem na povolení reorganizace, to směřuje k rozhodnutí o úpadku a povolení reorganizace, toto dále směřuje k vyjednání a schválení reorganizačního plánu a následuje realizace reorganizačního plánu.

Základní schéma zkrácené reorganizace je naplněno vyjednáváním a následným „schválením“ reorganizačního plánu, poté následuje rozhodnutí o úpadku a povolení reorganizace (kromě drobné odchylky 15 dnů stanovené v § 316 odst. 5 IZ), což vede k rozhodnutí o reorganizačním plánu a následně k jeho realizaci.

3.4. Návrh na povolení reorganizace

3.4.1. Náležitosti návrhu

Návrh na povolení reorganizace může být podán buďto současně s insolvenčním návrhem anebo může být podán po podání insolvenčního návrhu. Náležitosti insolvenčního návrhu jsou dány ustanovením § 128 IZ. Zde je nutno poznamenat, že insolvenční návrh jako takový nemá předepsaný formulář jak je tomu například u přihlášky pohledávky, nicméně jeho náležitosti se řídí jednak IZ, jednak ustanovením §42 odst. 4 občanského soudního řádu, zákon č. 99/1963 Sb., dále jen o.s.ř. a ustanovením § 79 o.s.ř.

Insolvenční návrh, je-li nesrozumitelný, nemá-li všechny požadované náležitosti, případně je-li neurčitý, je bez dalšího soudem odmítnut s tím, že ustanovení §43 o.s.ř. se v daném případě nepoužije. Toto může vyvolat jistý problém v případě, že je insolvenční návrh spojen s návrhem na povolení reorganizace, protože právě odmítnutí insolvenčního návrhu přivodí rovněž automatické odmítnutí návrhu na povolení reorganizace. Na druhé straně zastavení řízení z důvodu odmítnutí insolvenčního návrhu, by nemělo vyvolat následky dle § 326 odst.1, písm.b), IZ protože nedochází k meritornímu rozhodnutí ve věci, přestože rovněž řízení o povolení reorganizace bude ve smyslu § 103, o.s.ř. zastaveno.

Na rozdíl od insolvenčního návrhu je povinen soud v případě, že návrh na povolení reorganizace neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelný či neurčitý, vyzvat osobu, která jej podala k její opravě. Maximální lhůta, která je stanovena pro opravu je 7 dnů. Totéž pak platí pro nedostatek příloh návrhu. U návrhu na povolení reorganizace jsou vymezeny obsahové náležitosti ustanovením § 319 IZ, přičemž stále platí i pro návrh na povolení reorganizace ustanovení § 42 odst.4, o.s.ř. a ustanovení §79 o.s.ř. Návrh na povolení reorganizace může podat dlužník anebo věřitel, který je přihlášen do insolvenčního řízení ve smyslu ustanovení § 173 a násl. IZ.

3.4.2. Dobrá víra navrhovatele

Návrh na povolení reorganizace může podat pouze ten, kdo je v dobré víře, že jsou nebo budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu (ustanovení § 317 odst.2 IZ). Formulaci tohoto ustanovení považuji za poněkud nešťastnou, zvláště ve vazbě na ustanovení § 327 odst.2 IZ, který dále odkazuje na odpovědnost navrhovatele reorganizace dle ust. § 147, IZ. V ustanovení § 317, odst.2 IZ se totiž hovoří o podmínkách pro schválení reorganizačního plánu. Z ustanovení § 316 odst.5 IZ víme, že reorganizační plán je zpravidla připraven jen u zkrácené reorganizace nikoliv u

reorganizace standardní dle ustanovení § 316 odst. 4 IZ. Navrhovatel standardní reorganizace tedy může disponovat určitým konceptem reorganizačního plánu i když často ani to ne a přesto může podat návrh v dobré víře, že budou splněny podmínky pro schválení reorganizačního plánu, který v daném případě ještě neexistuje.

Domnívám se, že vhodnější formulací tohoto ustanovení by bylo změnit ustanovení tak, aby se zde hovořilo o dobré víře v reorganizovatelnost a nikoliv o schválení reorganizačního plánu. Stávající výklad ustanovení § 317 odst.2, IZ dle mého názoru totiž zahrnuje povinnost navrhovatele získat maximum informací o důvodech, pro které by mohla být reorganizace zamítnuta, viz ust. § 326 IZ, dále pak vypracovat jistý koncept reorganizačního plánu, ne-li reorganizační plán samotný a předjednat jej s největšími věřiteli, aby byl zajištěn předpoklad akceptace tohoto reorganizačního plánu ze strany předpokládaných věřitelských skupin a tedy ve svém důsledku si zajistil vědomí dobré víry. Jde o činnost, kterou zákonodárce naplánoval pouze dlužníkovi pro zkrácenou reorganizaci, nicméně zcela určitě s ní nepočítal u dlužníka procházejícího standardní reorganizací ve fázi podání návrhu na povolení reorganizace. Skutečnost, že s takovýmto postupem zákonodárce nepočítal je odvoditelná i z ustanovení § 319 IZ, který stanoví obsahové náležitosti návrhu na povolení reorganizace. Kromě standardních povinností jako označit dlužníka a osoby oprávněné za něho jednat, je zde mimo jiné uveden údaj, který musí být obsažen v návrhu a to údaj o způsobu navrhované reorganizace. V ustanovení § 319, odst.5 IZ se totiž uvádí, že údaji o způsobu reorganizace nejsou osoby sestavující organizační plán a ani osoba, která návrh podala vázány. Jaké to tedy měl zákonodárce vlastně podmínky pro schválení reorganizačního plánu na mysli. Jak tedy vykládat dobrou víru? Jakoukoliv nejasnost a nepřesnost zákona musí být až do jeho změny překlenuta výkladem. Osoba, která takovýto výklad činí, ať již bude vykládat normu jakkoliv, musí doufat, že její argumenty pro výklad budou natolik přesvědčivé, že pro případ nezdaru celé operace bude

schopna přesvědčit i případného soudce v řízení o náhradu škody nebo trestního řízení o tom, že dobrá víra byla založena na racionálních argumentech, pro které nebyl v době rozhodnutí žáden nevyvratitelný argument.

Při samotném hledání argumentů dobré víry je potřeba vyjít z ekonomických důvodů odlišující konkurz a reorganizaci, tedy zejména odpovědět na otázku proč se dlužník domnívá, že hodnota podniku realizovaná reorganizací bude pro věřitele větší než, kdyby byla realizována v konkurzu. Dobrou víru předkladatele návrhu může podpořit i předběžný konsensus velkých věřitelů s návrhem.

3.4.3. Informační povinnosti ve stadiu návrhu

V každém insolvenčním řízení dochází k jisté informační asymetrii při které má dlužník nutně vždy více informací než kterýkoliv z jeho věřitelů. Insolvenční zákon se snaží do jisté míry tuto informační asymetrii odstranit, což lze vidět například v povinných náležitostech návrhu na povolení reorganizace, které jsou vyjádřeny např. v ustanovení § 319, odst.1, písm. b) případně §319 odst.2, IZ. Zatímco zmíněné ustanovení písmena b) ukládá dlužníkovi povinnost zveřejnit údaje o kapitálové struktuře a majetku osob, které dlužníka ovládají a které s nim tvoří koncern, včetně údajů o tom zda u těchto osob neproběhne insolvenční řízení. Zákon samozřejmě ukládá tuto informační povinnost pouze pro případ, že je tato skutečnost dlužníkovi známa.

Co se týče fyzických osob, tak toto ustanovení bude samozřejmě bezpředmětné, nicméně u právnických osob je možno se nad ním krátce pozastavit. U společnosti s ručením omezeným tato skutečnost bude vcelku zřejmá z výpisu z obchodního rejstříku i když je nutno připomenout deklaratornost zápisu společníka do obchodního rejstříku, nicméně půjde-li o společníky, kteří budou zahraničními osobami a není-li v zemi sídla takovýchto zahraničních osob obchodní rejstřík konstruován jakožto veřejně přístupný

seznam, tak jako v ČR, bude patrně povinností dlužníka minimálně se pokusit oslovit své společníky a dotázat se na údaje, které IZ požaduje.

U akciové společnosti jejichž akcie zní na jméno, bude ze seznamu akcionářů vedeného dle ustanovení § 156 obch. zák. rovněž zřejmé, kdo je dlužníkovým akcionářem, tedy bude známa jeho kapitálová struktura. U akcií na majitele toto ke dni podání návrhu na povolení reorganizace sice známo býti nemusí, nicméně podle zápisů z poslední valné hromady, která se konala u dané akciové společnosti je dle mého názoru povinností představenstva oslovit akcionáře uvedené na presenční listině akcionářů s dotazem, zda jsou stále akcionáři společnosti a požádat je tak o informace umožňující jim splnit ust. § 319 odst. 1 písm b) IZ.

Zákon sice explicitně neukládá povinnost dlužníkovi takto údaje zjišťovat, když pouze říká, že dlužník tyto údaje zakomponuje do návrhu, jsou-li mu známy. Nicméně vycházíme-li ze zásady maximální informovanosti věřitelů v rámci reorganizace, pak této plné informovanosti může být dosaženo jedinečně tehdy, pokud dojde k aktivnímu přístupu dlužníka k realizaci jeho povinnosti. Tato povinnost se samozřejmě nevztahuje na věřitele podávající návrh na reorganizaci.

Dle ustanovení § 319 odst.2 IZ je pak dlužník povinen k návrhu na povolení reorganizace připojit rovněž seznam majetku a závazků. Tato povinnost stíhá dlužníka již v případě insolvenčního návrhu, viz ust. § 104 IZ a proto je dlužníkovi umožněno poskytnout soudu toliko prohlášení o změnách ke kterým od předložení seznamu v souvislosti s insolvenčním návrhem došlo.

3.4.4. Ochrana věřitelů do doby povolení reorganizace

V rámci reorganizace je velmi silně zakotven prvek **ochrany věřitelů**. V ustanovení § 111 IZ je zakázáno po zahájení insolvenčního řízení dlužníkovi, který má dispoziční práva, nakládat s majetkovou podstatou způsobem, který

může vést k podstatným změnám ve skladbě využití nebo určení tohoto majetku a musí dbát na to, aby nedošlo k nikoliv zanedbatelnému zmenšení majetku. Tento aspekt ochrany majetkové podstaty je do jisté míry omezen povinnostmi, které vyplývají z provozu podniku v rámci obvyklého hospodaření, případně povinností k odvrácení hrozící škody. Právní úkony, které byly učiněny v rozporu se zmíněným ustanovením, jsou vůči věřitelům neúčinné.

Ve smyslu ustanovení § 113 IZ, má soud právo nařídit předběžné opatření, kterým může zabránit změnám v rozsahu majetkové podstaty.

V rámci reorganizačního řízení, konkrétně pak v období po podání návrhu na povolení reorganizace, je aspekt ochrany věřitelů posílen ustanovením § 324 IZ. Z uvedeného ustanovení vyplývá povinnost osoby, která je oprávněna nakládat s majetkovou podstatou, aby se zdržela právních úkonů, jimiž by mohla být zmařena nebo ohrožena reorganizace. Zákon zde má na mysli zjevně dlužníka, protože v tomto období insolvenční správce právo nakládat s majetkovou podstatou nemá a předběžné opatření vydaná v tomto směru ve smyslu platné právní úpravy, viz. ustanovení § 113 IZ, neumožňují správci v tomto období disponovat s majetkovou podstatou, když přímo citované ustanovení zákona hovoří o tom, že v rámci předběžného opatření může být oprávněn dlužník nakládat s majetkovou podstatou, či její části pouze se souhlasem předběžného správce.

Snaha zákonodárce zakotvit neměnný stav mezi podáním návrhu na povolení reorganizace a povolením reorganizace, myšlen tedy téměř neměnný stav majetkové podstaty, vyústil v přijetí zákona č. 217/2009 Sb., kterým byl do ustanovení § 324 IZ doplněn odstavec č. 3, kterým bylo pro toto období zakázáno provádět započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele, pokud ovšem insolvenční soud předběžným opatřením neurčí jinak, čímž byla snaha o konzervaci majetkové podstaty dlužníka dovršena. K tomu, aby nastaly účinky zápočtu, musel by být jednostranný zápočet doručen ještě před zveřejněním

návrhu na povolení reorganizace.³⁶ Tato snaha je poměrně logická vezmeme-li do úvahy fakt, že mezi podáním návrhu na povolení reorganizace a jejím samotným povolením může uplynout až několik týdnů.

Na druhé straně je otázkou, jak zdůvodnit návrh na přípustnost započtení pro účely předběžného opatření dle ustanovení § 324 IZ odstavec č. 3. V každém případě nelze vyjít ani z ust § 5, ale ani z ust § 1 IZ neboť věřitel realizující započtení získává faktickou výhodu v podobě kompenzace svých pohledávek, proti ostatním věřitelům. Bude tedy potřeba vyjít z toho, že takovéto započtení má či může mít prospěšný dopad na hospodaření dlužníka, tedy i úspěšnou reorganizaci, z níž budou těžit i ostatní věřitelé, vyjít se při tom může z ust. § 316 odst. 1 IZ, kde je právě zachování provozu dlužníkovy podniku a jeho ozdravení označeno za základ většiny reorganizací. K takové situaci může fakticky dojít více méně jen tehdy, když o zápočet významné pohledávky usiluje věřitel, který je současně významným obchodním partnerem, který by byl obtížně nahraditelným a nerealizace zápočtu, která by znamenala povinnost uhradit nezapočtené pohledávky do majetkové podstaty, by u něj mohla vést k insolvenční nebo ke stavu nemožnosti nadále obchodní výměnou podporovat hospodaření dlužníka. Současně nesmí být ohrožen zápočtem provoz dlužníkovy podniku.³⁷

S ohledem na skutečnost, že jde o předběžné opatření v obchodní věci, musí být splněny požadavky o.s.ř. na složení zálohy ve výši 50 000,-Kč.

Paradoxní je, že ustanovení § 324 je víceméně pouze doplňující k citovanému ustanovení §111 a 113 IZ, ale na rozdíl od ustanovení § 111 neobsahuje sankci. Osobně se domnívám, že ustanovení § 111 a 113 IZ dostatečně chrání majetkovou podstatu.

V době po podání návrhu na povolení reorganizace totiž může monitorovat dlužníka a jeho úkony předběžný správce. Správce může podat

³⁶ Zdroj: VS Praha 3VSPH 616/2010 –A-100 ve věci MSPH 93 INS 2456/2010

³⁷ Zdroj: KSOS 36 INS 8817/2011-B-18

věřitelům případně soudu informaci o tom, že určitými úkony může být zmařena nebo ohrožena připravovaná reorganizace, může rovněž navrhnout soudu vydání předběžného opatření, ale to je tak vše co pro ochranu majetku může učinit. Pokud by došlo k situaci, že na dlužníka bude prohlášen konkurs, pak by insolvenční správce mohl činit úkony k ochraně majetkové podstaty pouze pro porušení ustanovení § 111 IZ nikoliv pro porušení § 324 IZ. Informace o tom, že dlužník učinil úkony v rozporu s ust. §324 IZ, kterými mohla být zmařena či ohrožena navrhovaná reorganizace, mají význam pouze v případě rozhodování o povolení reorganizace, případně při schvalování reorganizačního plánu a šlo by zde pouze o informaci, která slouží k rozhodnutí věřitelů případně soudu. Pokud by přes uvedené porušení došlo přesto k povolení reorganizace, následně ke schválení reorganizačního plánu, pak by zjištění, že došlo ze strany dlužníka k postupu v rozporu s ustanovením § 324 IZ bylo bezpředmětné. Pokud by pak došlo k prohlášení konkursu, mohl by insolvenční správce činit pouze úkony k ochraně majetkové podstaty jen ve smyslu ustanovení §111 IZ. S ohledem na uvedené považuji zařazení § 324 odst.1 IZ, vzhledem k existenci ust. § 111 IZ, do insolvenčního zákona za nadbytečné.

3.5. Rozhodnutí o povolení reorganizace

Insolvenční soud může návrh na povolení reorganizace :

- a) Odmítnout
- b) Vezme na vědomí zpětvzetí návrhu
- c) Zamítne jej
- d) Rozhodne o povolení reorganizace.

3.5.1 Odmítnutí návrhu

Soud odmítne návrh na povolení reorganizace tehdy, pokud nedojde k odstranění vad návrhu na povolení reorganizace ve lhůtě 7 dnů od okamžiku, kdy soud navrhovatele upozornil na nedostatek náležitostí, nesrozumitelnost nebo neurčitost návrhu či vyzval navrhovatele k doplnění příloh. Pokud není návrh či přílohy opraveny či doplněny, pak soud ve lhůtě, kterou soud určil ke splnění své výzvy, nejdéle však 7 dnů, rozhodne o odmítnutí návrhu.

Insolvenční zákon je protkán řadou rozdílných lhůt a proto považuji v rámci této práce učinit krátkou odbočku, např. ustanovení §3 odst.1, písm. b) IZ stanoví lhůtu 30 dnů, §3 odst.2, písm. b) IZ stanoví lhůtu 3 měsíců, ustanovení §31 odst.2, obsahuje lhůtu 3 dnů, §47 IZ 30 dnů, §72 zná lhůtu 15 dnů, §115 zná lhůtu 7 dnů a 15 dnů, §119 opět 30 dnů, §122 také 30 dnů, §128 - 7 dnů, §134 – 10 dnů a 15 dnů, §136 – 30 dnů, §137 – 7 a 15 dnů, §149 – 30 dnů, §154 – 15 dnů, §189 – 3 dny a 15 dnů, §198 – 15 dnů a 30 dnů, §214 – 10 dnů, §225 – 30 dnů, §329 – 120 dnů, §3 – 3 měsíce, §36 – 3 měsíce, §93 – 2 měsíce, §119 – 3 měsíce, §122 – 3 měsíce, §129 – 6 měsíců, §136 – 2 měsíce, §143 – 6 a 3 měsíce, §385 – 4 a 3 měsíce.

Generální předpis k insolvenčnímu zákonu tedy zákon č. 99/1963, občanský soudní řád, dále jen o.s.ř., zná také řadu lhůt např. §40 a) zná lhůtu 30 dnů, §42 – 3 dnů, §45 f) 3 dnů, §46 – 3 dnů a 10 dnů, §50 d) – 15 dnů, §75 c) – 7 dnů, §76 a) – 14 dnů, §76 c) – 3 dny, §77 a) – 6 měsíců, §78 d) – 8 dnů, §106 – 30 dnů, §175 z) – 15 dnů, §193 d) – 3 dny a 7 dnů, §200 d) b) – 5 dnů, §204 – 15 dnů.

Zákon č. 150/2020 Sb., soudní řád správní obsahuje rovněž řadu lhůt, ustanovení §20 obsahuje např. lhůtu 1 měsíce, §72 – 2 měsíců, §115 lhůtu 3 měsíců, §125 lhůtu 6 měsíců, §8 lhůtu 1 týdne, §51 – 2 týdnů, §49 – 10 dnů, §58 – 3 dny, §101 d) – 30 dnů.

Z krátkého monitoringu lhůt je zřejmé, že zákonodárce přijímá v různých právních předpisech různé délky lhůt, což při pohledu na právní řád jako celek vytváří dojem značně chaotického systému a nabízí se myšlenka, že rozdílné lhůty jsou jakýmsi pomníčky autorů zákona. Bohužel chybí v tomto směru jednotná koncepce (záměr, plán), která by dala právnímu řádu v ČR větší přehlednost tak, aby v zásadě alespoň u procesních předpisů figuroval jednotný systém lhůt, který by byl zapamatovatelný i pro neprávnicka. Například lhůty 3 dny, 15 dnů, 1 měsíc, 2 měsíce. Nicméně šance k vytvoření takového systému je patrně již promarněna.

3.5.2. Zpětvzetí návrhu

IZ, stejně jako o.s.ř. je ovládán dispoziční zásadou, která se projevuje mimo jiné v právu navrhovatele vzít zpět svůj návrh.

Soud vezme na vědomí zpětvzetí návrhu čímž dochází k fakticky zastavení řízení o povolení reorganizace, pokud ovšem zde v danou dobu není další navrhovatel o jehož návrhu na povolení reorganizace by mělo být jednáno.

3.5.3. Zamítnutí návrhu

Zamítnutí návrhu na povolení reorganizace může soud učinit z důvodu, které jsou v zákoně vymezeny tak, že :

- a) lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že návrhem na povolení reorganizace je sledován nepoctivý záměr
- b) návrh na povolení reorganizace znovu podala osoba o jejímž návrhu bylo již bylo dříve rozhodnuto
- c) jednalo se o věřitelský návrh na povolení reorganizace a neschválila jej schůze věřitelů.

Nepoctivý záměr charakterizuje ustanovení §326 odst. 2 IZ, kdy za takovýto záměr se považuje zejména stav, kdy ohledně dlužníka, je-li fyzická osoba, případně jeho zákonného zástupce nebo statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící jejich úpadek, a to v závislosti na výsledku takového řízení nebo podle výpisu (nikoliv z opisu) z rejstříku trestů, v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.

Dle trestního zákonníku, zákona č. 40/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů, jsou za trestné činy majetkové považovány trestné činy vymezené ustanoveními § 205-232 a za trestné činy hospodářské povahy se považují trestné činy vymezené ustanoveními § 233-271.

Je zřejmé, že smyslem a účelem insolvenčního zákona a konkrétně pak úpravou reorganizace se rozumí uvolnění kapitálu, který je vázán v podniku úpadce, co nejrychleji a s co největším užitkem pro věřitele a ekonomiku daného regionu všeobecně. Jakékoliv byrokratické omezení využití reorganizace, pokud je realizována se souhlasem věřitelů nebo skupinou věřitelů, pak nemá pražádného významu. Pokud věřitelé dojdou k závěru, že reorganizace není optimální způsob dalšího postupu mohou mechanismy, které jsou dále upraveny v insolvenčním zákoně vyřadit dlužníka z reorganizačním plánu. Za této situace není úplně zřejmé, proč zákonodárce omezil možnost reorganizace právě ustanovením §326 IZ a neponechal na věřitelích, aby se sami rozhodli, zda pro ně skutečnosti uvedené v ustanovení § 326 IZ jsou natolik významné, že neschválí reorganizaci, když tyto skutečnosti samy o sobě vůbec nevypovídají o tom jakou hodnotu a perspektivy má podnik úpadce a zda tato hodnota je využitelná k reorganizaci či nikoliv. Toto platí zvláště za situace, kdy jsou zde vhodné možnosti regulace, kterými lze omezit dispoziční práva dlužníka

případně omezit vliv osob, na které ustanovení §326 odst. 2 pamatuje při rozhodování o majetkových dispozicích.

Pokud je ustanovení §326 odst.2 IZ nepříliš logické v případě dlužníkovnávrhu na povolení reorganizace je zcela nesmyslné v případě věřitelova návrhu na povolení reorganizace. Platí to, co bylo řečeno výše, tedy pokud se věřitelé či věřitel domnívá, že ideální cestou pro řešení úpadku je právě reorganizace, pak by bylo nelogické, aby soud jenom pro skutečnosti, které nemusí mít vůbec žádný význam z hlediska připravované reorganizace, ale jsou v ustanovení §326 odst. 1 písm. a) a odst.2 IZ zmařil naději věřitelů na vyšší uspokojení. Pokud již sporné ustanovení § 326 odst. 2 v insolvenčním zákoně figuruje věřme, že jej soudy budou vykládat v celkovém smyslu zákona a logiky reorganizace a vztáhnou nebezpečí nepoctivého záměru pouze k návrhu podanému ze strany dlužníka, což mi přijde jako nejracionálnější výklad tohoto ustanovení, tedy soudy nebudou vztahovat ustanovení odstavce 2 k návrhu věřitele.

Nepoctivý záměr se dá vykládat velmi široce a pouze skutečnost, že je přítomen nepoctivý záměr, byť např. jen ze strany jednoho či některých členů statutárního orgánu dlužníka, může zmařit reorganizaci jako takovou, přestože jsou jinak podmínky pro úspěšnou reorganizaci splněny. Takto může nastat stav, kdy nebude naplněn hlavní účel insolvenčního zákona.

Stávající právní úprava neposkytuje soudu, který bude rozhodovat o tom, zda zamítne či povolí reorganizaci jednoznačné vodítko k tomu, jak má takovýto rozpor rozhodnout. Tedy rozpor v tom, zda i sledování dílčího nepoctivého záměru má převážit nad celkovým ideálním řešením, kterým reorganizace v daném případě může být. Osobně bych přivítal v tomto směru takové doplnění úpravy, které by vyloučilo ustanovení odstavce 2 z §326 IZ a ponechal bych okolnosti spojené s přijímáním reorganizace na věřitelích.

Zdá se, že rozhodovací praxe soudů nebude posuzovat nepoctivost záměru pouze formálně, neboť například Vrchní soud v Praze konstatoval, že skutečnost, že ohledně dlužníka (případně jeho statutární zástupce) v posledních

5 letech proběhlo insolvenční řízení nezaloží samo o sobě domněnku nepoctivého záměru, ale tu může založit až výsledek tohoto řízení. Soud tak musí zkoumat, zda lze seznat v souvislosti s dřívějším insolvenčním řízením o dlužníkovi, že je nedbalý či liknavý ve správě svých věcí nebo plnění právních povinností apod.³⁸

3.5.4. Rozhodnutí věřitelů

Rozhodnutí soudu o povolení či zamítnutí návrhu na povolení reorganizace předchází projednání návrhu na povolení reorganizace. V tomto směru se postupuje dle ustanovení § 148 až 152 IZ .

K projednání návrhu na povolení reorganizace věřiteli soud svolává schůzi věřitelů. Před touto schůzí nesmí o způsobu řešení úpadku soud rozhodnout, přičemž zákon ve smyslu ustanovení §149 odst.1 IZ časově limituje soud tak, že mu stanovuje k rozhodnutí o způsobu řešení úpadku lhůtu do 3 měsíců po rozhodnutí úpadku.

V případech, kdy zákon vylučuje možnost řešit insolvenční reorganizací nebo oddlužením spojí soud své rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o konkurzu.

U tzv. zkrácené reorganizace lze rozhodnutí o způsobu řešení úpadku reorganizací spojit s rozhodnutím o úpadku dle ustanovení § 148 odst.2 IZ, pokud je soudu předložen reorganizační plán spolu s návrhem na povolení reorganizace, kdy již dlužník předkládá návrh reorganizačního plánu schválený potřebným kvorem věřitelů (viz níže).

Nicméně vraťme se ke standardnímu průběhu rozhodování, které probíhá při projednávání povolení reorganizace na schůzi věřitelů. Primární je seznámení všech zúčastněných se zprávou insolvenčního správce o jeho dosavadní činnosti a jeho vyjádření o vhodnosti navrženého způsobu na řešení

³⁸ VS Praha VSPH 544/2009-P6-8 ve věci KSUL 45 INS 857/2008
Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 3VSPH 616/2010 –A-100 ve věci MSPH 93 INS 2456/2010

úpadku. Co se týče vyjádření k vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku, pak by zde měla být podána argumentace insolvenčního správce, proč si myslí, že reorganizace je či není v daném případě vhodným způsobem řešení úpadku. Standardně by tedy měl správce presentovat na základě čeho dospěl k závěru, že podnik má vyšší hodnotu vcelku než hodnotu součtu jeho částí, případně může správce vyvracet argumentaci navrhovatele reorganizace.

V tomto směru jsem přesvědčen o tom, že na osoby insolvenčního správce je kladen poměrně vysoký odbornostní požadavek, který může být naplněn pouze při dostatečné znalosti právního a ekonomického prostředí v němž se pohybuje dlužník.

Potřebné kvorum věřitelů

Zákon klade na usnesení schůze věřitelů o přijetí způsobu řešení dlužníkovy úpadku reorganizací poměrně přísné podmínky, když požaduje, aby pro povolení reorganizace hlasovala alespoň polovina přítomných zajištěných věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek a nejméně polovina všech přítomných nezajištěných věřitelů, případně pro ni hlasovalo nejméně 90 % přítomných věřitelů počítáno podle výše pohledávek.

Naštěstí se zákonodárce vyhnul nepotřebnému stanovování usnášeníschopného kvóra a vyřešil tak problém „racionálně apatických věřitelů“, případně tzv. „černých pasažérů“, jak byl popsán v kapitole 2.2. této práce.

3.5.5. Povolení reorganizace a soud

Soud by zpravidla neměl vydat samostatné rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovy úpadku dříve, než skončí schůze věřitelů, která byla svolána

rozhodnutím o úpadku, tímto způsobem je zajištěno věřitelům právo participovat na rozhodnutí o tom, jakým způsobem bude dlužníkův úpadek řešen.

Pokud schůze věřitelů přijme rozhodnutí o tom, že způsobem řešení úpadku dlužníka bude reorganizace, pak soud musí o způsobu úpadku rozhodnout v souladu s usnesením schůze, ale i zde jsou výjimky:

- a) jednak takovým dlužníkem nemůže být v době rozhodování osoba, u které zákon způsob takového řešení úpadku vylučuje a jednak;
- b) přijaté rozhodnutí je v rozporu s reorganizačním plánem přijatým všemi skupinami věřitelů, který dlužník předložil soudu po rozhodnutí o úpadku;

Případ ad b) přichází do úvahy v podstatě jen tehdy, kdy u zkrácené reorganizace sice došlo k platnému souhlasu potřebného kvóra věřitelů s reorganizačním plánem, ale nedošlo ke schválení řešení dlužníkova úpadku reorganizací mimo schůzi věřitelů. Takováto situace může nastat, pokud by např. hlasovací lístky byly v potřebné části neplatné nebo nebyly včas doručeny předepsaným způsobem, neboť si nelze představit, že by dlužník usilující o souhlas s reorganizačním plánem neusiloval u věřitelů současně o souhlas se způsobem řešení úpadku reorganizací.

Na druhé straně pokud schůze věřitelů nerozhodne o tom, že dlužníkův úpadek bude řešen reorganizací, pak toto rozhodnutí je pro dlužníka závazné jen tehdy, pokud návrh na povolení reorganizace podal věřitel, viz. ustanovení § 326 odst. 1 písmeno c) IZ ve vazbě na ustanovení §323 IZ.

Pokud je soud přesvědčen o tom, že reorganizace je vhodný způsob řešení úpadku a není vázán právě citovaným ustanovením, tedy jde o návrh dlužníka a nejsou-li dány důvody pro odmítnutí, zamítnutí či vzetí na vědomí zpětvzetí návrhu, pak může soud rozhodnout o povolení reorganizace.

Rozhodnutí o povolení reorganizace je rozhodnutím soudu proti, kterému není přípustné odvolání.

Otázkou přípustnosti reorganizace se zabýval i Nejvyšší soud ČR, který upřesnil výklad podmínek, za jakých soud rozhodne o povolení reorganizace či

prohlášení konkurzu: Je-li dlužník podnikatelem, u kterého je reorganizace podle insolvenčního zákona - objektivně vzato - přípustná, nelze s rozhodnutím o úpadku spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a předmětem jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku je vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkovy úpadku. Insolvenční soud v takovém případě není oprávněn rozhodnout o dlužníkově včas podaném a opodstatněném návrhu na povolení reorganizace až do skončení (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku. Schůze věřitelů přitom může v takovém případě přijmout usnesení o tom, že povoluje způsob řešení dlužníkovy úpadku reorganizací, bez zřetele k tomu, že v době konání schůze věřitelů dlužníku nebo některému z přihlášených věřitelů již uplynula lhůta k podání návrhu na povolení reorganizace.

Je-li dlužník podnikatelem, u kterého reorganizace podle insolvenčního zákona není vyloučena podle § 316 odst. 3 insolvenčního zákona, avšak dlužník nesplňuje některý z požadavků formulovaných pro přípustnost reorganizace v ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona, je reorganizace přípustná podmíněně, za předpokladu, že dlužník ve spojení se včas podaným návrhem na povolení reorganizace předloží ve lhůtě určené v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona reorganizační plán přijatý způsobem popsáním v témže ustanovení.

S rozhodnutím o úpadku proto nelze spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a předmětem jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku je vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkovy úpadku.

Jestliže však lhůta určená k předložení reorganizačního plánu dlužníkem v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona marně uplyne ještě před konáním oné (první) schůze věřitelů, stává se reorganizace dlužníka definitivně nepřipustnou a insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby i před konáním schůze věřitelů

prohlásil konkurs na majetek dlužníka. Usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkovra úpadku vydané poté, co se reorganizace stala definitivně nepřipustnou, není pro insolvenční soud závazné.³⁹

Insolvenční zákon v ust. § 327 odst. 2 IZ prezentuje nádherný příklad demotivace osob, které by potencionálně mohly navrhnout reorganizaci, a to formou aplikace odpovědnosti zakotvené v ustanovení § 147 IZ, tedy právo na náhrady škody nebo jiné újmy pro případ, že návrh osoby, jež podala návrh na povolení reorganizace, insolvenční soud odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo zamítne.

Lze připustit, že odmítnutí návrhu na povolení reorganizace, případně vzetí na vědomí zpětvzetí, jsou vyvolány situacemi, které do jisté míry navrhovatel mohl předpokládat. Na druhé straně je otázkou, proč zákonodárce zakotvil odpovědnost dle § 147 IZ i pro

- a) věřitelské návrhy na reorganizaci, za situace, kdy obecně modelem jejich chování je racionální maximalizace, viz kapitola 2.2. této práce;
- b) pro případy, kdy se návrhy zamítají, protože s ním nevyslovila souhlas schůze věřitelů, na což nemusí mít navrhovatel ve valné většině výraznější vliv;

Myslím si, že je na místě, aby došlo ke striktnějšímu vymezení odpovědnosti navrhovatele. Dovedu si samozřejmě představit, že obava tvůrců předpisu mohla vycházet z literaturou popsanou motivace společníků podnikatele a jejich statutárních orgánů v reorganizaci, ke které viz více v kapitole 2.6.1 této práce. Za takového předpokladu však je na místě „zostřenou“ odpovědnost vycházející z ustanovení § 147 IZ uvalit pouze na dlužníka, respektive na jeho statutární orgány.

³⁹ Citace: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010

3.6. Znalec

Schůze věřitelů, která přijímá usnesení o způsobu řešení úpadku reorganizací, může přijmout též usnesení, kterým určí osobu znalce. Toto usnesení musí být schváleno dvoutřetinovou většinou přítomných věřitelů počítanou podle pohledávek.

Insolvenčnímu soudu je pak následně ustanovením § 153 IZ uloženo, aby při rozhodnutí o způsobu řešení úpadku reorganizací spojil s tímto rozhodnutím i rozhodnutí o ustanovení znalce za účelem ocenění majetkové podstaty, přičemž trochu nadbytečně ukládá zákon povinnost soudu, aby uložil vypracování znaleckého posudku písemně.

Ustanovení § 154 IZ uvádí, že odměnu znalce schvaluje věřitelský výbor.

Znalecký posudek (jeho obsah zachycený v písemné podobě) bude projednán na zvláštní schůzi věřitelů, která k tomuto účelu bude svolána poté, co byl znalecký posudek zveřejněn alespoň 15 dnů před touto schůzi věřitelů, přičemž schůze věřitelů znalecký posudek schválí nebo odmítne. Na základě usnesení schůze věřitelů, která schválí znalecký posudek, soud vydá rozhodnutí o ceně majetkové podstaty.

Je zarážející, že ustanovení § 157 IZ ukládá zajištěným věřitelům, aby se podíleli na úhradě poloviny odměny znalci, což přináší zajištěným věřitelům další náklady, které jsou spojeny s reorganizací, na rozdíl od konkurzního řízení, kde podobná povinnost není, a do jisté míry tak znevýhodňuje reorganizaci pro zajištěné věřitele před konkurzem, zvláště uvažíme-li, že znalecké posudky reorganizovaných podniků budou nákladem v řádech statisíců. V této souvislosti je vhodné poukázat na motivaci věřitelů popsanou v kapitolách 2.6.2 až 2.6.4. této práce.

Pro účely ocenění zákon zakotvil fikci, že podnik ukončil svou činnost ke dni podání znaleckého posudku. Tento požadavek je pochopitelný s ohledem na

skutečnost, že podnik, který je provozován má proměnlivou hodnotu v závislosti na čase.

Důležitou otázkou je, co je nebo být má, obsahem znaleckého posudku. Z ustanovení § 155 odst. 1 IZ se dozvídáme, že „odděleně“ musí být oceněna i část majetkové podstaty, ke které je uplatněno právo na oddělené uspokojení. Tzn. Takováto část majetkové podstaty je jednak oceňována jako součást celku a jednak odděleně. Dále ustanovení § 167 odst.2 IZ uvádí, že je li podle znaleckého posudku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka, co do zjištěného rozdílu, za pohledávku nezajištěnou, což má význam při následném rozdělování jednotlivých věřitelů do tříd v rámci reorganizačního plánu.

Insolvenční zákon bohužel dále nestanoví žádné pravidla, která by měl znalec dodržet. Znalec bude tedy zpravidla postupovat ve smyslu zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, který v ustanovení § 24 uvádí, že podnik se oceňuje součtem cen jednotlivých druhů majetku zjištěných podle zákona a u „běžného oceňování“ snižené o ceny závazků. Je zřejmé, že v insolvenčním řízení hodnotu závazku při oceňování podniku není třeba brát v úvahu, neboť ta je daná ve zjišťovací proceduře dle insolventního zákona.

Podnik může být oceněn rovněž výnosovým způsobem, a to jako součet diskontovaných budoucích čistých ročních výnosů podniku. Vyhází se z poznatku, že hodnota je určena budoucími výnosy podniku, kdy principem je posouzení čisté současné hodnoty budoucích výnosů. Diskontní sazba je stanovena jako součet nákladů na kapitál firmy, tj. jako vážený průměr nákladů vlastních a nákladů na cizí (vypůjčený) kapitál, a rizikové prémie. Tato metoda může být použita zejména tehdy, pokud podnik jako celek nebo jeho větší část nebude prodáván, ale bude pokračovat v dalším provozu a při uspokojování věřitelů bude reorganizační plán, resp. v této fázi spíše jeho návrh nebo koncept, počítat s kompenzací získanou výnosem.

Odstavec 4. Zák. č. 151/1997 Sb uvádí, že jestliže při prodeji podniku bude sjednána cena (myšleno patrně při prodeji podniku cena sjednaná mezi prodávajícím podnikem a kupujícím podnikem) vyšší než cena dána součtem ceny jednotlivých druhů majetku nebo cena zjištěná výnosovým způsobem, bude rozdíl mezi takto sjednanou cenou a cenou zjištěnou, považován za cenu dobré pověsti podniku.

V tomto směru mám za to, že popsaná právní úprava je pro účely reorganizace nedostatečná.

Připomeňme si, co je vůbec důvodem pro rozhodnutí reorganizovat podnik. Důvodem je primárně fakt, že hodnota podniku jako celku je vyšší než součet jeho jednotlivých částí. Pokud ovšem znalec určí cenu podniku pouze součtem cen jednotlivých druhů majetku nebo hodnotou danou budoucími výnosy podniku, pak bude vycházet přesvědčení věřitelů o tom, že hodnota podniku jako celku je vyšší než hodnota součtu jeho částí pouze z informací dlužníka, případně správce.

V tomto směru jsem přesvědčen o tom, že by právní úprava insolvenčního zákona měla obsahovat ustanovení o tom, že znalec by byl povinen kromě ocenění jednotlivých částí podniku, ocenit rovněž hodnotu podniku jako celku a pokud by to bylo možné, vzít v úvahu rovněž ekonomické dopady zamyšleného způsobu provedení reorganizace tak, aby bylo možno zhodnotit, zda pokračování provozu podniku, případně pokračování provozu jeho určité části a prodeje jiné části, může přinést věřitelům vyšší hodnotu, než je hodnota všech jeho částí.

Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční zákon je postaven na principu plné informovanosti věřitelů, aby tak zabránil informační asymetrii, viz kapitola č. 2.2. této práce, mám zato, že právě takovýto způsob přístupu ke znaleckým posudkům by vedl či mohl vést věřitele k vyšší informovanosti o připravované reorganizaci a patrně by odstavil důvody nepřijetí znaleckého posudku pro jeho nedostatečnost, neúplnost atd.

V tomto směru jsem přesvědčen o tom, že zde bude mít pro účely nasměrování obsahu znaleckého posudku velký prostor soud, když dle ustanovení § 11 IZ má soud při výkonu dohledací činnosti právo rozhodnout o záležitostech, které se týkají průběhu insolvenčního řízení a může činit opatření potřebné k zajištění jeho účelu. Soud by tedy, pokud bude dostatečně odborně vybavený a bude seznámen s ekonomickou podstatou daného reorganizačního řízení, měl uložit v tomto směru znalci, na co vše by se měl při vypracování znaleckého posudku zaměřit, zvláště, pokud bude znám v době zpracování znaleckého posudku alespoň koncept reorganizačního plánu.

3.7. Dlužník v reorganizaci

3.7.1. Dispoziční oprávnění dlužníka

Právní mocí rozhodnutí o povolení reorganizace se **ruší omezení dispozičních oprávnění dlužníka**, které nastaly ze zákona, případně na základě rozhodnutí insolvenčního soudu. V tomto směru může však soud ve smyslu ustanovení § 332 IZ zakázat nebo omezit dlužníkovo nakládání s majetkovou podstatou. Toto může insolvenční soud učinit, jak bez návrhu, tak na návrh věřitelského výboru nebo insolvenčního správce. Jistým vodítkem mohou být pochyby soudu o poctivém jednání nebo odborné způsobilosti dlužníka či osoby, které budou jednat jejich jménem.

V rozsahu omezeného dispozičního oprávnění nebo zakázaných dispozic, přechází dispoziční oprávnění na insolvenčního správce.

Bez ohledu na to, zda došlo či nedošlo k omezení dispozičních oprávnění, stanoví zákon právní úkony, které mají z pohledu majetku dlužníka zásadní význam. Tyto úkony může činit dlužník s dispozičním oprávněním jen se souhlasem věřitelského výboru. Zákon vymezuje právní úkony zásadního významu jako úkony, kterými se:

- a) významně mění hodnota majetkové podstaty nebo
- b) postavení věřitelů nebo
- c) míra uspokojení věřitelů.

Porušení případné povinnosti vyžádat si souhlas věřitelského výboru s takovými úkony, má pro dlužníka za následek povinnost uhradit škodu nebo jinou újmu způsobenou věřitelům, přičemž statutární orgány v tomto směru ručí.

Tato koncepce zákona tedy předpokládá úzkou spolupráci mezi statutárními orgány dlužníka, insolvenčním správcem a věřitelským výborem tak, aby mohly být identifikovány právní úkony zásadního významu, přičemž je na místě doporučit statutárním orgánům dlužníka, aby i u těch úkonů, u kterých si nejsou zcela jistí jejich významem, předložili tyto ke schválení věřitelského výboru nebo naopak požádali insolventního správce a věřitelský výbor o stanovisko, které úkony budou „obecně“ považovat za úkony se zásadním významem.

3.7.2. Orgány dlužníka

Po rozhodnutí o povolení reorganizace se značně redukuje pravomoc valné hromady dlužníka. Tato je oprávněna po povolení reorganizace jmenovat nebo volit a odvolávat členy statutárního orgánu a dozorčí rady dlužníka, ale k účinnosti takového rozhodnutí se vyžaduje souhlas věřitelského výboru.

Osobně se domnívám, že toto právo by mělo přejít ze zákona na věřitelský výbor tehdy, pokud byl zpracováním reorganizačního plánu pověřen věřitel, aby nedocházelo k oportunistickým aktivitám stávajícího managementu dlužníka.

Výkon funkce valné hromady nebo členské schůze dlužníka je v ostatním pozastaven a v jejich působnosti rozhoduje insolvenční správce.

Věřitelský výbor má pravomoc vykonávat funkci valné hromady tehdy, pokud zanikne funkce statutárního orgánu nebo člena dozorčí rady nebo funkce

všech členů těchto orgánů dlužníka a pokud není postupem podle právního předpisu, dle kterého se řídí výkon funkce valné hromady či jiného kolektivního orgánu dlužníka (např. členská schůze družstva-§237 obch. zák.,) jmenován nebo zvolen do 30 dnů nový statutární orgán nebo dozorčí rada či její členové. V takovémto případě volí tyto věřitelský výbor.

Období po rozhodnutí o povolení reorganizace je velmi citlivým obdobím, protože dlužník má řadu povinností vyplývajících z insolvenčního zákona, zejména zpracování reorganizačního plánu, ale do úvahy přichází rovněž řada ekonomických povinností jako např. udržet výrobu reorganizovaného podniku apod. Za těchto okolností považuji 30-ti denní lhůtu za nepřiměřeně dlouhou. Pro období mezi zánikem funkce člena statutárního orgánu či dozorčí rady a zmiňovaným obdobím 30-ti dnů, po kterých může následovat dalších x dnů, po které bude vybírat a poté volit členy statutárního nebo dozorčího orgánu věřitelský výbor, tak může dojít k nevratným škodám na majetku dlužníka. Zde bych považoval za vhodné, aby zákon umožnil insolvenčnímu správci dočasně nejmenovat minimálně statutární orgán dlužníka, který by kontinuálně pokračoval v přípravě reorganizačního plánu a realizaci úkonů, které jsou potřebné.

3.8. Věřitelé v reorganizaci

3.8.1. Pohledávky vedoucích zaměstnanců

Dle § 67a ZKV byly **pohledávky vedoucích zaměstnanců** kráceny v konkurzním řízení. Aktuální IZ krácení pohledávek vedoucích zaměstnanců zná pouze v případě reorganizace, přičemž výše pohledávek vedoucích zaměstnanců lze uspokojit pouze do výše, kterou určuje insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru. V tomto směru lze vytknout insolvenčnímu zákonu jistou nedůslednost, když do kategorie vedoucích zaměstnanců dlužníka

řadí pouze osoby v pracovně právním poměru, a to za situace, kdy rozhodující odpovědnost nesou vždy statutární orgány dlužníka, které ne vždy musí být totožné s vedoucími zaměstnanci v pracovně právním poměru, protože mohou své funkce vykonávat na základě smlouvy o výkonu funkce, jejíž trvání závisí zpravidla na době výkonu funkce. V tomto směru považuji za vhodné, aby byl insolvenční zákon doplněn rovněž o omezení, které může směřovat do této úrovně.

3.8.2. Popření přihlášených pohledávek

Dispoziční oprávnění dlužníka se projevuje mimo jiné i v právu dlužníka popřít pohledávky, které přihlásili jednotliví věřitelé do reorganizace, a to platí jak pro pohledávky vykonatelné, nevykonatelné, zajištěné či nezajištěné. Popření pohledávky dlužníkem má v rámci reorganizace tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem, přičemž může nastat velice zajímavá situace (samozřejmě z právního pohledu na věc), kdy dlužník popírá pohledávky ještě předtím, než došlo k povolení reorganizace, ale účinky takového popření nastupují až okamžikem účinku povolení reorganizace, přičemž teprve tehdy začnou běžet lhůty k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky.

Pokud by insolvenční soud rozhodl o povolení reorganizace současně s rozhodnutím o úpadku, tedy jednalo by se o předpřipravenou reorganizaci, nastoupily by účinky popření pohledávky dlužníkem stejně jako popření přihlášky pohledávky insolvenčním správcem, a to dnem, kdy se konalo přezkumné jednání. Lhůta pro podání žaloby na určení popřené pohledávky by začala běžet následujícím dnem po konání přezkumného jednání. Věřitelé by v tomto případě podávali žalobu pro popření nevykonatelné pohledávky současně proti insolvenčnímu správci i dlužníkovi.

Pokud ale není spojeno rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o povolení reorganizace, může nastat stav, kdy pohledávka nebude popřena správcem, ale pouze věřitelem a k vyvolání incidenčního sporu může právně dojít až poté, co soud povolí reorganizaci.

U popření vykonatelné pohledávky dlužníkem je insolvenční správce povinen podat žalobu proti věřiteli, jehož vykonatelná pohledávka byla popřena. V rámci reorganizačního řízení má dlužník při popírání vykonatelných pohledávek možnost popřít jen z důvodu, pro které může být zastaven výkon rozhodnutí nebo exekuce proto, že pohledávka zanikla či byla promlčena. Toto oprávnění je užší než právo insolvenčního správce zakotvené v § 199 IZ, kdy insolvenční správce může jako důvod popření uplatnit skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání vykonatelného rozhodnutí. Tedy fakticky se správci umožňuje použít argumenty, které by mohl uplatnit v rámci např. obnovy řízení případně žaloby pro zmatečnost.

3.8.3. Postavení věřitelů při reorganizaci

Reorganizace se účastní přihlášení věřitelé, ale rovněž věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou a věřitelé jím narovno postavení.

V rámci reorganizace je konstruována zvláštní skupina věřitelů, kterou jsou společníci a členové družstva dlužníka. Za jejich pohledávku se považuje právo vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo družstvu. Tato skupina věřitelů však nemůže být skupinou věřitelů v rámci reorganizace, pokud je dlužník v úpadku pro předlužení.

V tomto směru nastupuje zajímavá otázka, v kterém okamžiku by mělo být předlužení konstatováno. Zpravidla by předlužení, jakožto důvod úpadku dlužníka anebo platební neschopnost jakožto důvod úpadku dlužníka, měly být konstatovány v rozhodnutí o úpadku. Nicméně zákon nevyklučuje, aby skutečnost předlužení byla konstatována v dalších procesních úkonech soudu a

to nejpozději v rozhodnutí o povolení reorganizace. Nicméně může nastat i stav, kdy předlužení bude zjištěno až z obsahu znaleckého posudku nebo později při faktické nemožnosti prodat majetek za cenu dle znaleckého posudku.

Výše pohledávek věřitelů, která vyplývá z účasti společníka nebo člena družstva ve společnosti či družstvu je stanovena fikcí na nulu.

Je nutné připustit rovněž stav, kdy společník poskytl společnosti půjčku a je tedy jejím věřitelem i z jiného důvodu než z titulu účasti ve společnosti, což je častý jev s ohledem na skutečnost, že společnost s půjčkami či úvěry společníků není nic výjimečného v ČR ani v zahraničí. Jedná se o tzv. vlastní financování, na rozdíl od financování cizího. V tomto směru zákon nestanoví žádná omezení a tudíž je na tuto kategorii pohledávek pohlíženo jako na běžnou pohledávku a věřitel takto bude zařazen z titulu úvěru či půjčky do jiné věřitelské skupiny. Nic nebrání tomu vytvořit pro úvěrující společníky samostatnou věřitelskou skupinu ve smyslu ustanovení § 337 IZ.

Ustanovení § 171 odst. 4 IZ zakotvuje právo zajištěným věřitelům v rámci reorganizace na přirůstání úroků z jejich pohledávky ode dne následující po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku s tím, že tyto pohledávky na úroky jsou splatné měsíčně, ale teprve tehdy, až bude znalcem oceněna hodnota zajištění. Zde patrně nutno dodat, že znalcem oceněná hodnota zajištění bude právně známa nikoliv zveřejněním znaleckého posudku na insolvenčním rejstříku, ale až schválením znaleckého posudku dle ust. § 155 IZ.

Pro potřeby reorganizace se věřitelé ve smyslu ust. § 337 IZ rozdělují podle zásadně shodného právního postavení a zásadně shodného hospodářského zájmu do jednotlivých skupin, což je nutné provést reorganizačním plánem. Zákon stanoví pouze takové omezení, že za samostatnou skupinu jsou vždy považováni:

- a) každý zajištěný věřitel je samostatnou skupinou věřitelů, která je oprávněna hlasovat o reorganizačním plánu a míře uspokojení zajištěných pohledávek v reorganizaci samostatně
- b) společníci a členové družstva z titulu pohledávky spočívající v jejich účasti na společnosti či družstvu
- c) věřitelé, jejichž pohledávky nejsou v reorganizačním plánu dotčeny

Zvlášť u reorganizace velkého subjektu může být počet věřitelů značný. Bude tedy poměrně obtížné dosáhnout shody o tom, že dlužník bude reorganizován a shody v tom, jakým způsobem bude reorganizován. Navrhovatel tedy povede zpravidla řadu jednání s cílem nalézt optimální model jak z ekonomicko právního pohledu na věc, tak z hlediska subjektivních zájmů věřitelů.

U nezajištěných věřitelů lze předejít nesouhlasu některých věřitelů s přijetím reorganizačního plánu jejich zařazením do kategorie těch, jejichž pohledávky nejsou v reorganizačním plánu dotčeny. Věřitel, jehož pohledávky nejsou v reorganizačním plánu dotčeny, jsou ti věřitelé, jejichž výše, splatnost a další vlastnosti a práva s pohledávkou spojená se reorganizačním plánem nemění anebo u kterých věřitel písemně uznal, že není reorganizačním plánem jeho pohledávka dotčena, tedy konstruuje se zda jakási fikce, v ní zmíněná pohledávka může být považována za nedotčenou, přestože tomu tak není. Na druhé straně je nutno mít na paměti zákaz nedůvodného zvýhodnění konkrétního účastníka nebo účastníků vyjádřený v ust. § 5 IZ.

Za pohledávku nedotčenou reorganizačním plánem je považována i pohledávka, u které došlo v důsledku prodlení dlužníka ke ztrátě výhody splátek, pokud reorganizační plán stanoví:

- a) splatnost jistiny včetně úroků jako před prodlením dlužníka

- b) nemění žádná další práva spojená s pohledávkou a stanoví, že všechny splátky jistiny a úroků, které měl zaplatit před prodlením, budou uhrazeny po účinnosti reorganizačního plánu

Další skupiny věřitelů zákon sice výslovně nezmiňuje, ale můžeme říci, že zcela jistě budou v praxi vytvářeny skupiny věřitelů v podobě zaměstnanců dlužníka, státních orgánů, dodavatelům surovin, apod. Odůvodněnost a vhodnost rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin posuzuje insolvenční soud při schvalování reorganizačního plánu, přičemž na návrh dotčeného věřitele nebo předkladatele reorganizačního plánu může soud rozhodnout o zařazení věřitele do jiné skupiny.

3.9. Insolvenční správce

V rámci období po povolení reorganizace je povinností insolvenčního správce primárně vykonávat dohled nad činností dlužníka s dispozičním oprávněním, což spočívá zejména ve zjišťování a aktualizování soupisu majetkové podstaty, doplňování seznamu věřitelů a podávání zpráv věřitelskému výboru. Další úkony může insolvenčnímu správci uložit insolvenční soud.

3.10. Reorganizační plán

3.10.1. Sestavení reorganizačního plánu.

Přednostní právo sestavení reorganizačního plánu má dlužník.

Dlužník může předložit reorganizační plán současně s návrhem na povolení reorganizace anebo ve lhůtě do 120 dnů od rozhodnutí o povolení

reorganizace. Insolvenční soud může na návrh dlužníka tuto dobu prodloužit, ale nejvýše o 120 dnů.

Reorganizační plán dlužník nepředkládá pokud :

- a) dlužník oznámil před vydáním rozhodnutí o povolení reorganizace soudu, že reorganizační plán nehodlá předložit,
- b) se na tomto usnesla schůze věřitelů,
- c) v průběhu sestavování reorganizačního plánu dlužník oznámí přípisem s ověřenými podpisy svých zástupců, že nehodlá předložit reorganizační plán,
- d) vyjde-li najevo v průběhu sestavování reorganizačního plánu, že dlužník řádně nepokračuje či nepostupuje způsobem, kterým může reorganizaci zmařit anebo zajištěným věřitelům neplatí úroky dle § 171, ods.4 IZ, pak insolvenční soud může i bez návrhu rozhodnout o ukončení lhůty pro sestavení reorganizačního plánu.

Proti uvedeným rozhodnutím není odvolání přípustné, což může být v budoucnu minimálně napadeno ústavní stížností, přičemž stěžovatel si vezme inspiraci z nálezu Ústavního soudu zveřejněného v č.163/2009 Sb.

Zajímavý byl vývoj ustanovení § 339 odst 3 IZ, který před novelizací zákonem č. 217/2009 s účinností od 19.7. 2009 umožňoval odejmout dlužníkovi právo sestavit reorganizační plán na základě rozhodnutí schůze věřitelů pouze u schůzi věřitelů, které se konaly podle ust. § 150 IZ a rozhodovaly o způsobu řešení úpadku.

Podle platné úpravy je dáno právo každé schůzi věřitelů rozhodnout o tom, že dlužník nepředloží reorganizační plán, čímž bylo zakotveno právo věřitelů prosadit vlastní představu o reorganizaci nebo bránit se před nečinností dlužníka.

Pokud by se schůze věřitelů na osobě předkladatele reorganizačního plánu neshodla, musí insolvenční soud vyzvat jiné zákonem blíže nespecifikované osoby k předložení reorganizačního plánu. Paradoxně tak může být předkladatel

reorganizačního plánu, o kterém budou hlasovat věřitelé, opět dlužník, a to i tehdy pokud se v předchozím průběhu insolvenčního řízení tohoto přednostního práva vzdal. V rozhodnutí soudu o povolení reorganizace může tak být zakotvena obecná výzva oněm nespécifikovaným osobám k předložení reorganizačního plánu. Čistě teoreticky tak může nastat situace, kdy insolvenčnímu soudu bude předloženo více reorganizačních plánů různých předkladatelů. Schůze věřitelů by poté měla hlasovat o všech předložených reorganizačních plánech a svým rozhodnutím určit, dle kterého z předložených reorganizačních plánů se bude postupovat, případně může rozhodnout o tom, že neschvaluje ani jeden z předložených reorganizačních plánů. Teoreticky je samozřejmý takový postup možný je, ale na druhé straně je potřeba upozornit na to, že sestavení reorganizačního plánu a zprávy k němu je poměrně složitým procesem, který vyžaduje poměrně úzkou spolupráci s dlužníkem a ostatními věřiteli, což do jisté míry eliminuje pravděpodobnost takového jednání.

Pokud nastane situace, že dlužník nemá právo přednostně sestavit reorganizační plán nebo toho právo zaniklo rozhodnutím insolvenčního soudu, pak vyzve insolvenční soud k předložení reorganizačního plánu další osoby. Otázkou je, kdo jsou ony další osoby, mohou to být jen věřitelé nebo i společníci dlužníka? Zákon není v tomto směru jasný. Použije se při výkladu nejasného ust. §339 odst. 6 IZ, korekce ustanovením § 334 IZ nebo se vezme v úvahu fakt, že společníci a členové dlužníka jsou považováni za věřitele dlužníka dle ust § 335 IZ a tedy jsou i oni zainteresováni na výsledku reorganizace a měli by mít v tomto případě právo navrhnout reorganizační plán.

Osobně se kloním k názoru, že pokud by chtěl zákonodárce vyčlenit společníky a členy dlužníka z režimu možnosti připravit reorganizační plán, formuloval by ustanovení jinak.

Rovněž osoby, které jsou sestavením reorganizačního plánu pověřeny, mohou požádat o prodloužení 120 denní lhůty. Z teoretického hlediska však mohou přicházet stále znova a znova nové osoby, které hodlají připravit reorganizační plán, a tak se lhůta bude stále opakovaně prodlužovat. Jakou má za této situace možnost soud? Dle ustanovení § 5 písmena a) IZ, které zakotvuje povinnost realizovat rychlé a hospodárné insolvenční řízení ve spojení s ust. § 363 odst. 1 písm b) IZ může soud v kterémkoliv okamžiku, kdy kterákoliv oprávněná osoba nesestaví ve stanovené době insolvenční plán přeměnit reorganizaci v konkurs.

Jak bylo řečeno, má dlužník 120 dnů na sestavení reorganizačního plánu, které mohou být prodlouženy o dalších 120 dnů. Z ustanovení § 339, odst.6 poslední věty vyplývá, že ustanovení o lhůtách pro předložení reorganizačního plánu jinými osobami platí přiměřeně. Je zřejmé, že maximální dobou pro předložení reorganizačního plánu pro dlužníka je 240 dnů od rozhodnutí o povolení reorganizace. Poté je soud povinen přeměnit reorganizaci v konkurs. Dle názoru vysloveného v publikaci **Insolvenční právo aneb osobní bankroty začínají, Budín a spol**, když v průběhu lhůty 240 dnů dojde ke změně osoby, která je vyzvána k předložení reorganizačního plánu, nelze této osobě prodloužit lhůtu nad rámec uvedených 240 dnů od zveřejnění rozhodnutí o povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku, což je dovozováno z ustanovení § 339 odst. 1 IZ, kdy pro počátek běhu lhůty je rozhodující rozhodnutí o povolení reorganizace.⁴⁰

3.10.2. Reorganizační plán a jeho obsah

Definici reorganizačního plánu zakotvilo ustanovení § 338 IZ tak, že Reorganizační plán vymezuje právní postavení dotčených osob v důsledku

⁴⁰ Zdroj: Budín a spol., Insolvenční právo aneb osobní bankroty začínají, Rašínova vysoká škola s.r.o., Brno 2008, str. 174

povolení reorganizace, a to na základě opatření k ozdravení provozu dlužníkového podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli.

Reorganizační plán je tedy právně ekonomický dokument, jehož primárním účelem je definovat ekonomické řešení reorganizace, které má ve svém důsledku vést k dosažení cíle reorganizace, přičemž budou v souladu se zákonem nadefinována nově práva osob, která budou reorganizačním plánem dotčena, tedy zejména dlužníka a věřitelů, aby bylo možno cíle reorganizace dosáhnout.

V publikaci **Insolvenční právo aneb osobní bankroty začínají, Budín a spol** je označován reorganizační plán jako dohoda sui genesis podle § 570 obč. zák., nahrazující původní závazky dlužníka novými závazky, který vychází z průběhu insolvenčního řízení a schváleného reorganizačního plánu.⁴¹

Zákon vymezuje minimální taxativní obsahové náležitosti reorganizačního plánu v ust. §340 IZ. Reorganizační plán musí obsahovat minimálně

- a) rozdělení věřitelů do skupin;
- b) určení způsobu reorganizace;
- c) vymezení opatření k plnění s reorganizačního plánu zejména z hlediska nakládání s majetkovou podstatou (vymezení osob oprávněných nakládat a rozsahu jejich práv) ;
- d) vymezení podmínek dalšího provozu podniku dlužníka, bude li provozován;
- e) uvedení osob, které se budou podílet na financování reorganizačního plánu nebo převezmou některé dlužníkovy závazky anebo zajistí jejich splnění, včetně určení rozsahu, v němž jsou ochotny tak učinit;
- f) údaj o tom, zda a jak reorganizační plán ovlivní zaměstnanost v dlužníkově podniku, a o opatřeních, která mají být v tomto směru uskutečněna;

⁴¹ Zdroj: Budín a spol., Insolvenční právo aneb osobní bankroty začínají, Rašínova vysoká škola s.r.o., Brno 2008, str. 480

- g) údaje o závazcích, které bude mít dlužník vůči věřitelům po skončení reorganizace;
- h) údaje o zajištění pohledávek ohledně nichž se vede incidenční spor, pohledávek vázaných na podmínku odkládací

Nic nebrání navrhovateli reorganizačního plánu, aby do reorganizačního plánu zařadil další náležitosti, bude je li to považovat za nutné a potřebné, přičemž v tomto směru je omezen jen ustanovením § 340 odst.3 IZ o věrnosti ekonomických a právních možností dlužníka. Jednoznačná sankce za porušení, či spíše „přehánění“ ve vymezování ekonomických možností dlužníka v obsahu reorganizačního plánu v zákoně chybí.

3.10.3. Způsoby provádění reorganizace

V ustanovení §341 IZ je proveden demonstrativní výčet možností jak provést reorganizaci. Každá reorganizace bude vycházet primárně z ekonomických možností dlužníka, situaci na trhu a schopnosti skupin věřitelů shodnout se na konkrétním řešení. Zákon pouze nabízí výčet možností, které patrně vychází ze zkušeností zemí, kde se tvůrci zákona při koncipování IZ inspirovali. Důvodová zpráva k IZ⁴² totiž mlčí o tom, proč právě tyto způsoby provedení reorganizace byly zařazena do zákona.

Zákon tedy nabízí zejména možnost zvolit některý z dále uvedených způsobů reorganizace nebo jejich kombinaci:

- a) restrukturalizace pohledávek věřitelů, spočívající v prominutí části dluhů dlužníka včetně jejich příslušenství nebo v odkladu jejich splatnosti;
- b) prodejem celé majetkové podstaty nebo její části anebo prodejem dlužníkovy podniku;
- c) vydáním části dlužníkůvých aktiv věřitelům nebo převodem těchto aktiv na nově založenou právnickou osobu, ve které mají věřitelé majetkovou účast;

⁴² Zdroj: Vláda ČR, Důvodová zpráva k návrhu zákona o úpadku a způsobech jeho řešení ze dne 22.9.2005, Poslanecká sněmovna Parlamentu, tisk 1120/0

- d) fúzí dlužníka - právnické osoby s jinou osobou nebo převodem jeho jmění na společníka se zachováním nebo změnou práv třetích osob, připouštějí-li to právní předpisy o hospodářské soutěži;
- e) vydáním akcií nebo jiných cenných papírů dlužníkem nebo novou právnickou osobou podle písmene c) nebo d);
- f) zajištěním financování provozu dlužníkovy podniku nebo jeho části;
- g) změnou zakladatelského dokumentu nebo stanov anebo jiných dokumentů upravujících vnitřní poměry dlužníka;

U některých způsobu provádění reorganizace se považují za vhodné pozastavit.

Ad a) u věřitelů bude patrně na místě navrhnout změnu výše, splatnosti, úrokového výnosu apod. Dle ustanovení § 50 zrušeného ZKV bylo nutností navrhnout nepřednostním věřitelům v rámci vyrovnání zaplacení alespoň 30 % jejich pohledávek. Aktuální IZ takového ustanovení pro reorganizaci nemá a proto bude záležet čistě na dohodě skupin věřitelů o této otázce.

Ad b) empirickým výzkumem prováděný v USA bylo zjištěno, že rozprodej majetkové podstaty je převládající formou reorganizace, což bylo ovšem podpořeno „nadbytkem a dostupností levného kapitálu“ do roku 2007.⁴³ V našich podmínkách je pravděpodobnější, že úvaha o prodeji celé majetkové podstaty dlužníka bude patřit spíše do konkurzu, nicméně prodej části podniku nebo části majetku dlužníka bude patrně součástí každého reorganizačního plánu. Nicméně zde máme jistý legislativní nedostatek. Zatímco ust. § 291 IZ pro případ konkurzu uvádí, že zpeněžením dlužníkovy podniku přechází závazky z pracovněprávních vztahů na nabyvatele vylučuje současně přechod jiných závazkových vztahů. V části IZ věnované reorganizaci takového ustanovení chybí. Reorganizační plán nemůže založit nový závazkový vztah mimo rámec věřitelů a dlužníka a proto z povahy věci nutno dospět k jedinému

⁴³ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str. 396

smysluplnému závěru, a to, že prodejem podniku, případně jeho části nedojde v reorganizaci k přechodu žádných závazkových vztahů, ať již mají svůj původ v pracovních, obchodních nebo jiných vztazích.

Ad c) pro dlužníka by bylo založení nové společnosti, ve které by transformoval nezajištěné pohledávky na akcie či obchodní podíly nebo zvýšení základního kapitálu rychlým řešením vysvobozením. Společníci dlužníka takto sice patrně ztratí jakýkoliv vliv na řízení společnosti, ale dlužník může ekonomicky přežít. S ohledem na pravděpodobnou obtížnou zpeněžitelnost takovýchto podílů nebude takovýto postup pro věřitele v ČR příliš vítaný, ale na druhé straně, pokud na trhu nebude dostatek kapitálu k prodeji velkého celku v době reorganizace, je tento způsob řešení vhodný pro přečkání nepříznivého období s nadějí, že bude časem nalezen investor, který bude mít zájem o získání majority.

V této souvislosti je vhodné upozornit na čl. 25 směrnice 77/91 EHS, která stanoví, že o každém zvýšení základního kapitálu musí rozhodnout valná hromada. Toto ustanovení insolvenční zákon pomíjí a proto nezbyvá než doufat, že se ESD, bude-li takovýto případ řešit, spokojí s argumenty, že společníci dlužníka jsou jako skupina zastoupeni i na schůzi věřitelů, která takovéto rozhodnutí přijme a budou-li hlasovat proti, pak bude jejich rozhodnutí nahrazeno nezávislým soudem, a to v zájmu „většiny“. Na druhé straně je otázka, zda převládne „ekonomický argument“ ochrany ekonomicky zainteresované většiny, před „fakticky“ vyvlastňovacím aktem namířeným na nesouhlasící společníky. Další otázku předestírá ust. čl. 29 směrnice 77/91 EHS, které zakotvuje přednostní právo akcionářů na úpis zvyšovaného základního kapitálu. Proto je namístě doporučit při tvorbě reorganizačního plánu, aby jeho navrhovatel zakotvil možnost společníkům dlužníka podílet se na základním kapitálu, když takovýto postup by mohl být výhodou pro všechny zúčastněné, neboť získání kapitálu, kterému neodpovídají úrokové náklady je

pro všechny strany zpravidla vítané. Věřitelé, jejichž výše podílu bude díky tomuto zanedbatelná, mohou mít však jiný názor.

IZ v ustanovení § 358 IZ modifikuje znění obchodního zákoníku a konstatuje, že vydání cenných papírů na základě schváleného reorganizačního plánu není veřejnou nabídkou cenných papírů. Osoby, které vedou evidenci zaknihovaných cenných papírů, provedou příslušné změny v evidenci na základě schváleného reorganizačního plánu, a to na základě žádostí dlužníka nebo jiné osoby, které se takováto změna dotýká, tedy zpravidla věřitele, který díky reorganizačnímu plánu získá např. právo disponovat se zaknihovanými cennými papíry, případně některými z nich.

Reorganizační plán vždy vymezí o jakou částku je pohledávka snížena nebo po jakou dobu bude trvat odklad její splatnosti nebo vykonatelnosti anebo v čem spočívají jiné zásahy do práv, a to u věřitelů do jejichž práv reorganizační plán zasahuje.

Dle ust. § 342 IZ musí být k reorganizačnímu plánu, v závislosti na navrhovaném typu reorganizace připojeny tyto doklady:

- a) nové znění zakladatelského dokumentu nebo stanov anebo jiného dokumentu upravujícího vnitřní poměry dlužníka, má-li podle reorganizačního plánu dojít k jeho změně;
- b) prohlášení osob ochotných financovat provedení reorganizačního plánu nebo převzít některé z dlužníkových závazků anebo je zajistit, s uvedením rozsahu, jehož se prohlášení týká; prohlášení musí být vlastnoručně podepsáno a pravost podpisu na něm úředně ověřena,
- c) prohlášení dlužníkovy manželky, že souhlasí s použitím majetku ve společném jmění manželů, má-li být podle reorganizačního plánu tento majetek použit; prohlášení musí být vlastnoručně podepsáno a pravost podpisu na něm úředně ověřena,
- d) není-li předkladatelem reorganizačního plánu dlužník, prohlášení dlužníka - fyzické osoby nebo prohlášení neomezeně ručících společníků dlužníka -

právnícké osoby o ochotě pokračovat v provozu podniku, který předpokládá reorganizační plán; prohlášení musí být vlastnoručně podepsáno a pravost podpisu na něm úředně ověřena,

e) aktualizované seznamy majetku a závazků dlužníka ke dni předložení reorganizačního plánu, mají-li být věřitelé uspokojováni z provozu dlužníkového podniku,

f) smlouvy uzavřené s odkládací podmínkou váznoucí na schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem,

g) seznam a popis významných smluv, které mají být podle reorganizačního plánu po jeho schválení insolvenčním soudem uzavřeny.

K zákonem požadovaným dokladům uvedeným pod písmenem ad b) chci jen poznamenat, že prohlášení osob nebude v žádném případě závazné a vymahatelné. Bude-li to možné, měl by se dlužník, je-li návrhatelem reorganizačního plánu pokusit o uzavření smlouvy s odkládací podmínkou vázanou na schválení reorganizačního plánu.

3.10.4. Zpráva o reorganizačním plánu

Rozhodování každého věřitele je ovládáno informační asymetrií, viz kapitola 2.2.této práce. Z tohoto důvodu zákonodárce uložil předkladateli reorganizačního plánu povinnost zpracovat zprávu, která musí obsahovat dodatečné informace, zejména pak zhodnocení dopadu plánu na věřitele, jaké plnění a v jaké hodnotě se jednotlivým skupinám věřitelů nabízí apod.

Konkrétní náležitosti zprávy pak upravuje Příloha k vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 311/2007 Sb. Za velice přínosné je možno považovat ustanovení bodu 10 přílohy k citované vyhlášce, které ukládá předkladateli popsat pravděpodobné uspokojení věřitelů v konkurzu dlužníka, přičemž se vychází ze srovnání uspokojení pravděpodobně dosažitelného reorganizací a konkurzem, přičemž základem pro zhodnocení je znalecký posudek. Takto se

poskytuje věřitelům možnost relevantně srovnat, který postup může být pro ně výhodnější.

3.10.5. Přijetí reorganizačního plánu

Přijmout reorganizační plán, viz ust. § 344 a násl IZ, je možno na schůzi věřitelů nebo mimo ni. Hlasovat o přijetí reorganizačního plánu musí každá skupina věřitelů vymezená reorganizačním plánem. Hlasováním ve skupinách věřitelů se zákon odchyluje od jednotné koncepce vyjádřené v ust § 49 a násl IZ.

O přijetí reorganizačního plánu lze hlasovat skupinami věřitelů již před podáním insolvenčního návrhu až do konání samotné schůze věřitelů svolané ke schválení reorganizačního plánu, za podmínky, že věřitelé měli možnost seznámit se s informacemi, které svým obsahem a rozsahem odpovídají zprávě o reorganizačním plánu o které jsem se zmínil v předchozím textu. Výsledky hlasování dosažené na schůzi věřitelů se připočítají k výsledkům hlasování na schůzi věřitelů.

Hlasování před schůzí věřitelů může proběhnout jen na hlasovacím lístku, který musí být určen výhradně k zachycení projevu vůle „pro přijetí“ nebo „proti přijetí“ reorganizačního plánu a podpis osoby, která jedná nebo zastupuje věřitele musí být úředně ověřen. Formulářová podoba hlasovacího lístku je ve vzoru umístěna na www.justice.cz.

3.10.6. Hlasování jednotlivých skupin

Hlasování o reorganizačním plánu se považuje za přijaté skupinou věřitelů určenou reorganizačním plánem tehdy, když pro jeho přijetí hlasuje většina hlasujících věřitelů skupiny, jejichž pohledávky tvoří nejméně polovinu celkové jmenovité hodnoty pohledávek skupiny.

K vymezení pojmu celková jmenovitá hodnota pohledávek věřitelů skupiny se vyjádřil Vrchní soud v Praze takto:

Slova „celková jmenovitá hodnota pohledávek věřitelů skupiny“ je třeba vykládat tak, že jde o celkovou jmenovitou hodnotu pohledávek zařazených do téže skupiny po odečtení pohledávek, u nichž nebyl skončen incidenční spor nebo podmíněných pohledávek, kterým nebylo umožněno hlasovat podle § 51 InsZ. „Jmenovitou hodnotou“ pohledávky je nutno rozumět jistinu (tzv. přihlášenou částku); k úrokům přirostlým v průběhu insolvenčního řízení se nepřihlíží.⁴⁴

U zajištěných věřitelů platí pravidlo, že pohledávka zajištěného věřitele je do skupiny zařazena jen v rozsahu, ve kterém je kryta hodnotou zajištění, viz § 337 odst. 2 a) a 167 odst. 2 IZ. V tomto směru bude nezbytné vycházet z posudku znalce dle ust. § 153 a násl. IZ. Pohledávka zajištěného věřitele, v rozsahu ve kterém bude převyšovat hodnotu zajištění bude považována za nezajištěnou. Je pak otázkou, zda je možno zařadit takto nezajištěnou pohledávku, resp. jejího věřitele k ostatním věřitelům „vůbec“ nezajištěných pohledávek např. z běžného obchodního styku. Bude zde totiž disproporce, protože zajištěný věřitel v insolvenci dostane zpravidla z titulu svého zajištění vždy více než věřitel nezajištěný a tudíž jejich zařazení do jedné skupiny, byť s nezajištěnou částí pohledávky, se nejeví jako vhodné. Řešení této otázky však nenabízí ani judikatura v USA, která je v tomto směru nejednotná.⁴⁵

V USA je nicméně judikaturou deklarován zákaz zařadit podobné pohledávky odlišně jen proto, aby byl touto manipulací dosažen kladný výsledek hlasování.⁴⁶

První vlašťovkou v naší judikatuře je pak rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, kde soud konstatoval, že *pokud mají být pohledávky obecných věřitelů uspokojeny ve stejné výši, nevidí soud důvod, proč dále dělit skupinu obecných věřitelů podle hospodářských skupin. Toto dělení by mělo smysl*

⁴⁴ Citace: Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2009, sp. zn. KSCB 28 INS 2880/2008, 1 VSPH 343/2009-B-103

⁴⁵ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str.403

⁴⁶ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str. 407

v situaci, kdy v rámci nezajištěných věřitelů by uritá skupiny /např. dodavatele energií) měla při uspokojení svých pohledávek odlišné postavení než jiní nezajištění věřitelé.⁴⁷

Jednou skupinou věřitelů jsou i společníci nebo členové dlužníka, viz ust. § 335 IZ. Je li dlužník veřejnou obchodní společností nebo komanditní společností, pak u takovýchto společníků, pro přijetí reorganizačního plánu musí hlasovat nadpoloviční většina.

Jde li o věřitele, kteří mají základní kapitál, typicky společnost s ručením omezeným nebo akciová společnost, pak se uplatní současně dvě kritéria hlasování, tedy pro přijetí reorganizačního plánu se musí vyslovit jednak

- a) nadpoloviční většina společníků (je nutno si uvědomit, že hodnota jejich pohledávek je nula) a jednak
- b) dvoutřetinová většina počítaná podle podílů takovýchto společníků na základním kapitálu v okamžiku hlasování o reorganizačním plánu (v případě akciové společnosti s akciemi na majitele bude patrně vhodné určit rozhodný den)

Skupina věřitelů, která byla zařazena do reorganizačního plánu s charakteristikou, že reorganizace se jejich pohledávek nedotýká, se považuje za skupinu, která reorganizační plán přijala. Zákon tedy zakotvuje fikci přijetí reorganizačního plánu takovouto skupinou. Tato skutečnost se pak promítá v ust. § 350 IZ, podle kterého mohou podat proti rozhodnutí o přijetí reorganizačního plánu jen ti věřitelé, kteří hlasovali proti jeho přijetí, což na tuto skupinu nedopadá. Jsem přesvědčen o tom, že v tomto směru lze očekávat v budoucnu soudní spory. Pokud bude totiž reorganizační plán postaven na tom, že sice bude charakterizovat pohledávky za nedotčené, ale reálné splnění takového plánu není možné, pak si pokládám otázku, jak se může bránit proti takovému stavu věřitel, když odvolat proti přijetí reorganizačního plánu se

⁴⁷ Zdroj: VS Olomouc 2 VSOL 264/2010 – B- 175 ve věci KSBR 24(32) INS 2062/2009

nemůže. V zásadě nic mu nebrání žalovat náhradu škody, bude li ji vůbec schopen spočítat a následně prokázat, vůči navrhovateli reorganizačního plánu, prokáže li nepoctivý záměr reorganizace, případně o tomtéž přesvědčí soud, než tento rozhodne dle ust. §348 IZ. Na druhé straně tento postup předpokládá, že se takovýto věřitel se bude výrazně angažovat, prostuduje reorganizační plán a předloží soudu ekonomické, případně znalecké analýzy, kterými bude prokazovat jeho nereálnost a touto zdůvodní nepoctivý záměr. S ohledem na převládající postoj tzv. černého pasažéra, který se projevuje v naprosté většině insolvenčních řízeních v našich zemích, viz kapitola 2.2. této práce, lze takovýto postoj očekávat jen u velkého nezajištěného věřitele, který má zájem na rychlém prodeji v konkurzu.

V ust. § 347 odst. 5 IZ je konstatováno, že pokud bude zjištěno, že hlasující věřitel přijal nebo odmítl reorganizační plán v důsledku výhody, rozhodne soud ještě před schválením reorganizačního plánu, že k hlasům tohoto věřitele se nepřihlíží. V tomto směru by pro soud bylo samozřejmě největší oporou rozhodnutí trestního soudu s odsuzujícím výrokem, nicméně soudu nebrání nic v tom učinit si vlastní úsudek. Typicky půjde o věřitele, který je dodavatelem komponentu, který je důležitý pro aktivity dlužníka. Případnou ztrátu z přihlášené pohledávky (uspokojení navrhované reorganizačním plánem se může pohybovat např. na úrovni 35 %) bude věřiteli kompenzována „výhodnou dlouhodobou smlouvou s nadstandardně zvýšenými cenami proti obvyklému tržnímu prostředí“

Pokud už bylo o plánu hlasováno, a uvedený hlas byl rozhodující, pak nařídí soudu nové hlasování, pokud ovšem nebude postupovat podle ust. § 348 odst. 1 písm. a) a b) nebo ust. §351 IZ.

Věřitelé mohou hlasovat osobně na schůzi věřitelů nebo písmeně na hlasovacích lístcích.

3.10.7. Schvalování reorganizačního plánu soudem

Pokud se k reorganizačnímu plánu vyjádřili již věřitelé, je na řadě soud, kterému zákon ukládá v ust. § 348 posoudit jako předpoklad schválení reorganizačního plánu, následující skutečnosti:

- a) soulad reorganizačního plánu s tímto zákonem a jinými právními předpisy,
 - b) důvodný předpoklad, že reorganizačním plánem není sledován nepoctivý záměr,
 - c) každá skupina věřitelů přijala nebo se podle § 347 odst. 4 IZ považuje za skupinu, která reorganizační plán přijala,
 - d) každý věřitel podle reorganizačního plánu získá plnění, jehož celková současná hodnota je ke dni účinnosti reorganizačního plánu stejná nebo vyšší než hodnota plnění, kterou by zřejmě obdržel, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem, ledaže přijímající věřitel souhlasí s nižším plněním,
- d) pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené byly uhrazeny nebo mají být podle reorganizačního plánu uhrazeny ihned poté, co se reorganizační plán stane účinným, ledaže bylo mezi dlužníkem a příslušným věřitelem dohodnuto jinak.

Ad a) soulad reorganizačního plánu s insolvenčním zákonem bude posuzovat soud zejména s ohledem na zásady insolvenčního zákona, rozdělení věřitelů do skupin, rovného přístupu k věřitelům zařazeným do jedné skupiny, skutečnost, zda nebyl porušen zákaz vyvíjet činnost směřující k přijetí nebo odmítnutí reorganizačního plánu viz ust. § 338 odst.2 IZ.

Ad b) nepoctivost záměru soud zkoumá již při povolení reorganizace dle ust. § 326 odst 2 IZ, přičemž uvedené ustanovení zákona jen demonstrativně vyjmenovává ty skutečnosti, které by měly být posouzeny jako nepoctivý záměr. Jaké by měli být další kritéria? Podle mého názoru by mělo jít především o poměrné uspokojení věřitelů uvnitř skupin a legitimnost zařazení věřitelů do skupin. Cílem by mělo být dosažení férovosti plánu.⁴⁸

Plán, podle něhož by mělo být poskytnuto jednomu věřiteli méně než ostatním věřitelům v rámci jedné skupiny, by měl projít jen tehdy, pakliže by zde byl dán souhlas takového věřitele. Toto pravidlo sice explicitně v zákoně uvedeno není, ale pokud by se jednalo o věřitele, který by se s ohledem na velikost své pohledávky nemohl v rámci skupiny hlasováním ubránit většině, pak tuto možnost má soud.

Ad c) soud zkoumá zda každá skupina vyjádřila svůj souhlas s reorganizačním plánem předepsaným způsobem.

Ad d) reorganizace by podle IZ měla být výhodnější než konkurz, ledaže by věřitelé, kteří dostanou méně než při konkurzním řešení úpadku s tímto souhlasili. Vzhledem k tomu, že by neměl být narušen princip rovnosti věřitelů ve skupině, měl by věřitel, který vysloví takovýto souhlas být zařazen do samostatné skupiny.⁴⁹ Soudu je uloženo, aby posoudil zda bude výhodnější reorganizace než konkurz, přičemž bude posuzovat celkovou současnou hodnotu plnění. Pro demonstraci uvádím způsob výpočtu současné hodnoty.

Současná hodnota SH je taková částka, která bude mít po zúročení hodnotu současné investice.

$$SH = \frac{c_1}{1 + r}$$

- **SH...** současná hodnota

⁴⁸ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str.409

⁴⁹ Zdroj: Budín a spol, Insolvenční zákon a předpisy související, Aspi a.s., 1 vydání, str. 469

- **c1**... budoucí hodnota vkladu
- **r**... alternativní výnos z kapitálu (úrok)

Prakticky by mělo být porovnání provedeno ve znaleckém posudku, protože jde o ekonomickou kategorii, která s ohledem na současný režim právnického vzdělávání v ČR je mimo jakoukoliv odbornou kompetenci soudců, ale i většiny insolvenčních správců.

Není vyloučeno, že některá ze skupin věřitelů nedá souhlas s reorganizačním plánem. Předkladatel plánu pak může plán změnit a předložit jej k novému hlasování nebo navrhne soudu, aby reorganizační plán přesto schválil. Soud tak učiní a nahradí souhlas skupiny svým rozhodnutím za podmínek uvedených v ust § 348 odst. 2 a § 349 IZ, čímž eliminuje obstrukční chování skupiny věřitelů.

V první řadě musí soud zkoumat, zda přijala reorganizační plán alespoň jedna skupina věřitelů určená reorganizačním plánem nebo soudem viz § 337 odst. 5,6 IZ, odlišná od skupiny společníků. Zákon výslovně neřeší situaci, zda do skupiny, která přijala zařadit i skupiny, jejíž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny. Zatímco komentáře k IZ autorů Budína P. a spol, Insolvenční zákon a předpisy související⁵⁰, jakož i komentář Kotoučové J., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)⁵¹ o tomto tématu mlčí, vyjadřuje se Richter T. v publikaci Insolvenční právo⁵² tak, že s věřiteli nedotčenými reorganizačním plánem nelze počítat jako se skupinou, která reorganizační plán přijala, argumentuje přitom tím, že pokud by zákonodárce měl v úmyslu zařadit pod režim ust. § 348 odst 2 IZ i tuto skupinu, pak by textace uvedeného odstavce zněla tak, že jde o skupinu, která reorganizační plán

⁵⁰ Zdroj: Budín a spol, Insolvenční zákon a předpisy související, Aspi a.s., 1 vydání, str. 469

⁵¹ Zdroj: Kotoučová J., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), CH Beck s.r.o., 1. vydání, 2010, str. 828 - 829

⁵² Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str. 412

přijala nebo se považuje za skupinu, která plán přijala. Osobně Rychtrův názor nesdílím. Pokud zákon zakotvuje fikci pro souhlas dané skupiny, pak je nutno vztáhnout u dané skupiny tuto fikci přijetí nikoliv jen pro účely hlasování, ale i pro další účely vymezení insolvenčním zákonem v nichž se souhlas bere v úvahu, což jest právě ustanovení § 348 odst. 2 IZ, opačný postup by totiž vytvořil schizofrenní stav, že sice se na ně pohlíží, že s reorganizací souhlasili, ale ne tak úplně vždy to bude akceptováno.

Druhým předpokladem je, že reorganizační plán zajišťuje rovné zacházení s každou zjištěnou pohledávkou v rámci každé skupiny věřitelů, která jej nepřijala, je-li ve vztahu ke každé takovéto skupině reorganizační plán spravedlivý. Jde v podstatě o vyjádření fér přístupu k věřitelům.

Třetím předpokladem je důvodný předpoklad daný okolnostmi případu, že schválení a uskutečnění reorganizačního plánu nepovede k dalšímu úpadku dlužníka nebo k jeho likvidaci, ledaže je likvidace reorganizačním plánem předvídána. Zde se chce po soudu opět ekonomické hodnocení záměrů vyjádřených v reorganizačním plánu. Bude na předkladateli reorganizačního plánu, aby dokázal reorganizační plán podepřít ekonomickými analýzami vyjádřenými v „laicky“ srozumitelné podobě a opřené o existující fakty, aby soudu pro tento případ umožnil svou úvahu dostatečně zdůvodnit. Předkladatel by měl rovněž dostatečně zdůvodnit, proč předkládané informace nebyly využity ještě před insolvenčním řízením, aby bylo zřejmé, že realizací reorganizačního plánu skutečně dojde k obratu k lepšímu. Je-li způsobem provedení reorganizace pokračování v provozu podniku, pak období od zahájení insolvenčního řízení ukáže skutečnou schopnost dlužníka naplňovat „teze“ vyjádření v reorganizačním plánu.

3.10.8. Spravedlivost reorganizačního plánu

Jedním z kritérií o kterých jsem se zmínil jako o předpokladu za kterého soud může reorganizační plán schválit i přes nesouhlas některých skupin věřitelů je jeho spravedlnost. IZ se pokouší spravedlnost vymezit v ust. § 349 IZ vůči jednotlivým skupinám věřitelů.

U zajištěných věřitelů je dovozována spravedlivost reorganizačního plánu tehdy, když

- a) mají podle něj věřitelé takové skupiny získat k zajištění svých pohledávek stejný nebo obdobný druh zajištění, v témže pořadí, ke stejnému nebo obdobnému majetku dlužníka, případně k jinému majetku dlužníka nejméně stejné hodnoty, stanovené ke dni účinnosti reorganizačního plánu a
- b) obdržet plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu se bude rovnat nejméně hodnotě zajištění stanovené ve znaleckém posudku.

Soudu opět připadne nelehká úloha, zkoumat jak právní tak ekonomické aspekty plánu. V tomto směru nelze než doporučit předkladateli plánu, aby ony parametry explicitně vyjádřil přímo v reorganizačním plánu takovým způsobem, aby ani případné protiargumenty nedokázaly výrazně zpochybnit dané závěry. V tomto směru bude na místě úzká spolupráce se znalcem, neboť o jeho stanovisko se bude při svém rozhodování soud opírat. O současné hodnotě jsem se již zmínil v předchozím výkladu.

U nezajištěných věřitelů je dovozována spravedlivost reorganizačního plánu tehdy, když

- a) podle něj má každý věřitel zařazený do takové skupiny získat plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu není nižší než jmenovitá hodnota jeho zjištěné pohledávky s úrokem ke dni účinnosti reorganizačního plánu nebo

b) jestliže podle něj žádný z věřitelů, jehož pohledávka je podřízena pohledávkám takové skupiny, neobdrží žádné plnění.

Nezáviděníhodná situace u soudce nastane tehdy, když bude jeho úkolem posoudit, zda je splněna podmínka uvedená pod písmenem a) tehdy, když půjde o poskytnutí nepeněžitého plnění. Bude nucen spolehnout se na znalecký posudek v této věci. Poněkud nejasná se jeví formulace o úroku ke dni účinnosti reorganizačního plánu. Vezmeme-li v úvahu textaci § 170 IZ a fakt, že úrok bude u jednotlivých věřitelů vyčíslen v přihlášce pohledávky a následně zjištěn v přezkumném jednání pak lze pravidlo § 349 odst 2 IZ vyložit buď jako zvláštní ustanovení k § 170 IZ podle kterého by úrok nepřestal pro tyto účely vůbec běžet nebo se začne pohledávka po účinnosti reorganizačního plánu opět úročit. Jak Richter T.⁵³ tak Budín P.⁵⁴ se přiklání k prvnímu z výkladů. Trhlina tohoto názoru však bude spočívat v tom, že ke dni rozhodování o reorganizačním plánu nebude znám den jeho účinnosti. Na druhé straně ani druhý ze jmenovaných postupů nelze použít bez výhrad. Pokud totiž není sjednán fixní úrok, ale úrok plovoucí, lze budoucí úroky spočítat jen v předpokládané výši. Nezbyvá než zákonodárci doporučit změnu uvedeného ustanovení.

S trochou nadsázky lze říci, že spojka nebo mezi písmeny a) a b) bude evokovat dlužníkovi možnost, „vytvořit“ juniorní pohledávku (podřízenou pohledávku) ještě před zahájením insolvenčního řízení, bude-li uvažovat o reorganizaci a tím, že juniorním pohledávkám reorganizační plán určí nulové plnění v dané skupině, nebude muset řešit otázku pod písmenem a). Nicméně situace není tak jednoduchá, pokud bude soud postupovat podle písmene b), pak zbaví nároků na majetek společnosti v reorganizaci rovněž společníky dlužníka, (§ 335 IZ), tedy základní kapitál by byl reorganizačním plánem snížen na nulu a nově ustaven na minimální výši požadovanou zákonem. Otázkou je, zda takový postup bude v souladu se směrnicí 77/91/EHS, k čemuž je učiněn v souvislosti

⁵³ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str. 415

⁵⁴ Zdroj: Budín a spol, Insolvenční zákon a předpisy související, Aspi a.s., 1 vydání, str. 471

se zvyšováním základního kapitálu výklad v této práci již níže. Richter T. se domnívá⁵⁵, že principy insolvenčního práva sloužící k ochraně věřitelů musí mít přednost před principy korporátního práva sloužícího k ochraně společníků a tudíž nevnímá nedodržení striktního postupu podle čl. 29-33 citované směrnice jako porušení práva. S tímto závěrem se ztotožňuji zvláště s ohledem na skutečnost, že v tomto případě rozhoduje o takovémto schválení soud, který má na zřeteli ještě ochranu věřitelů a jednou ze skupin věřitelů jsou i společníci a akcionáři, což bylo v minulosti vnímáno z pohledu ESD jako přípustný postup.⁵⁶

Vůči skupině věřitelů označené ust. §335 IZ jako společníci, členové a akcionáři se považuje plán za spravedlivý, pokud mají obdržet ke dni účinnosti reorganizačního plánu takové plnění, které by zřejmě dostali při řešení úpadku konkurzem. S ohledem na skutečnost, že v ČR dopadlo jen málo konkurzů tzv. plusovým zůstatkem, který by se v následné likvidaci rozdělil mezi společníky, přesné číslo bohužel nemám a zmiňuji to jen ze zkušenosti insolvenčního správce (dříve konkurzního správce), kterým jsem již od roku 2001, lze očekávat, že v naprosté většině reorganizací bude znalecký posudek konstatovat, že pro tuto skupinu věřitelů zbude „nula“ a tudíž bude reorganizací nárok této skupiny vymazán a v zájmu věřitelů, zpravidla nezajištěných, nahrazen výměnou, alespoň částečnou, podílů na dlužníkovi za jejich pohledávky.

Poměrně nejasná se jeví formulace ust §349 odst 4 IZ. Je systematicky v zákoně zařazena za odstavce 2 (spravedlnost reorg. plánu vůči nezajištěným věřitelům) a odst. 3 (spravedlnost reorg. plánu vůči společníkům dlužníka) téhož paragrafu. Textace se opět vrací k nezajištěným věřitelům a uvádí, že podmínka uvedená v odstavci 3 § 349 IZ je splněna, jestliže na základě reorganizačního plánu některá skupina nezajištěných věřitelů nezíská plnění, jehož celková současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu je

⁵⁵ Zdroj: Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI a.s., str. 417

⁵⁶ Zdroj: rozsudek ESD C 441/93, Panagis Patifis vs Trapeza Kentrikis Ellados ze dne 12.3. 1996

alespoň stejná jako celková jmenovitá hodnota všech zjištěných pohledávek věřitelů zařazených do této skupiny včetně úroku k těmto pohledávkám ke dni účinnosti reorganizačního plánu. V první řadě se jeví nejasné spojení s ust. odst. 3 § 349 IZ. Není zřejmé, zda mají být prostředky, které nebudou užity k uspokojení nezajištěných věřitelů, použity k uspokojení podřízených pohledávek nebo zda je tímto připuštěna možnost nižšího uspokojení nezajištěných pohledávek (za udržení spravedlnosti reorg plánu) pro potřeby § 348 odst 2. Druhý z uvedených výkladů se jeví jako schůdnější s ohledem na principy uspokojování v insolvenčním řízení.⁵⁷

Nutno ještě podotknout, že *podmínkami spravedlnosti, ale i rovnosti a uskutečnitelnosti se soud zabývá jen ve vztahu ke skupině věřitelů, která reorganizační plán nepřijmou, přičemž v této souvislosti posuzuje zejména zda odmítnutí reorganizačního plánu má původ v nejistotě, zda získá věřitel plnění v hodnotě, kterou plán nabízí, protože není ekonomicky realizovatelný, nebo v tom, že věřitel pokládá, který má obdržet z majetkové hodnoty za menší než mají jiní věřitelé, kteří jsou ve srovnatelném postavení (právním, ekonomickém) anebo jiní věřitelé v jiných skupinách získávají díl, který by dle svého mínění měl dostat věřitel s ohledem na jeho postavení.*⁵⁸

3.10.9. Odvolání proti rozhodnutí o schválení nebo proti zamítnutí reorganizačního plánu

Předkladatel reorganizačního plánu je oprávněn až do rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu tento doplnit, změnit nebo vzít zpět. K reorganizačnímu plánu, který byl vzat zpět se nepřihlíží. Pokud by ovšem vzal předkladatel zpět reorganizační plán až poté, co dojde k rozhodnutí o jeho

⁵⁷ Zdroj: Budín a spol, Insolvenční zákon a předpisy související, Aspi a.s., 1 vydání, str. 472

⁵⁸ Zdroj: VS Praha 3 VSPH 699/2010-B-123 ve věci KSPH 38 INS 4558ú2009

schválení nebo zamítnutí, pak by musel soud rozhodnout o jeho neúčinnosti podle ust. § 99 odst 5 o.s.ř..

Změna nebo doplnění reorganizačního plánu navržená předkladatelem musí být věřitelům předložena alespoň 15 dnů před schůzí věřitelů, spolu se změnou musí být doplněna nebo změněna i zpráva o reorganizačním plánu. Pokud tedy předloží předkladatel změnu nebo doplnění méně než 15 dnů před schůzí věřitelů, která má hlasovat o reorganizačním plánu, je na místě, aby soud schůzi věřitelů přeložil na nový termín. Pokud předloží předkladatel změnu nebo doplnění po hlasování schůze věřitelů, ale ještě před rozhodnutím soudu, bude muset nařídit soud novou schůzi věřitelů k hlasování o reorganizačním plánu. Jakékoliv změny reorganizačního plánu až po rozhodnutí o jeho schválení jsou možné jedině podle ust. § 361 IZ.

Těmito způsoby může předkladatel reorganizačního plánu zvýšit svou šanci na přijetí byť pozměněného reorganizačního plánu, ukáže li se krátce před hlasováním nebo po hlasování věřitelů, že by reorganizační plán v „jiné podobě“ byl akceptovatelný pro více skupin věřitelů potažmo pro soud. Tímto postupem se pak vyhne nejistotě, zda soud schválí nebo neschválí reorg. plán a rovněž sníží pravděpodobnost odvolání proti rozhodnutí o schválení reorganizačnímu plánu.

Odvolat se proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu může ten věřitel, který hlasoval proti jeho přijetí, a to jen pokud se nachází ve skupině, která reorganizační plán nepřijala.⁵⁹

Soud zamítne reorganizační plán tehdy, když nejsou splněny podmínky pro jeho schválení tak, jak jsou uvedeny v ust. §348 a 349 IZ. Došlo li k zamítnutí reorganizačního plánu, má právo dlužník, a to vždy, i když nebyl předkladatelem takového plánu, odvolat se proti němu. Totéž právo má pak

⁵⁹ VS Olomouc 2 VSOL 264/2010-B-175 ve věci KSBR 24 (32) INS 2062/2009

předkladatel plánu a věřitelé, kteří hlasovali pro jeho přijetí nebo u kterých nastala fikce souhlasu s reorganizačním plánem.

Pokud dojde k zamítnutí reorganizačního plánu, může jej předkladatel podat znovu ale jen do konce lhůty pro jeho předložení, která je stanovena podle ustanovení § 339 IZ, tj. 2x 120 dnů.

3.10.10. Provádění reorganizačního plánu.

Reorganizační plán je účinný v souladu s ustanovením § 352 IZ, jakmile

- a) nabude rozhodnutí o jeho schválení právní moci, tedy po marném uplynutí lhůty k odvolání proti schválení reorganizačního plánu, případně po pravomocném ukončení odvolacího řízení pakliže bylo schválení reorganizačního plánu napadeno;
- b) soud může svým rozhodnutím odložit účinnost reorganizačního plánu na pozdější dobu;
- c) sám reorganizační plán může odložit účinnost na pozdější dobu, případně ji vázat na podmínku. Toto může být praktické např. tehdy, když finanční instituce je připravena a ochotna poskytnout financování prováděné reorganizace až od určitého okamžiku. Pokud je reorganizační plán postaven na tomto financování, pak je právě posunutí účinnosti reorganizačního plánu praktickým krokem, který skýtá jistotu všem stranám.

V tomto směru je samozřejmě možné představit si případ, kdy v rámci odvolacího řízení ztratí dlužník schopnost realizovat reorganizační plán, např. ztráta trhu, ztráta zákazníků, nehoda či náhoda, která zničí podstatnou část výrobních prostředků a tehdy je třeba, aby insolvenční soud rozhodl o přeměně reorganizace v konkurs dle ustanovení § 363odst.3, písm.c IZ.

Od účinností reorganizačního plánu :

- a) je dlužník oprávněn nakládat s majetkovou podstatou, přičemž toto oprávnění může být omezeno ve prospěch jiných osob pouze reorganizačním plánem;
- b) jiná omezení dlužníka, ke kterým došlo na základě zákona nebo rozhodnutí insolvenčního soudu zanikají;
- c) obnovuje se výkon funkce valné hromady, případně členské schůze družstva pokud reorganizační plán nestanoví něco jiného;
- d) hlasovací práva spojená s obchodním podílem s cennými papíry nebo členstvím v družstvu vykonávají pouze osoby uvedené v reorganizačním plánu, přičemž pokud tento nic nestanoví, vykonávají tato práva osoby, kterým práva dosud náležela;
- e) mění se zakladatelský dokument případně stanovy;
- f) údaje se zapisují do obchodního rejstříku způsobem, který je uveden v reorganizačním plánu a pouze na základě reorganizačního plánu.

Ad a), b) Zde je nutno konstatovat, že podle ustanovení § 330 IZ, se právní mocí rozhodnutí o povolení reorganizace ruší omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo zákonem nebo rozhodnutím insolvenčního soudu. Ve smyslu ustanovení § 332 IZ může insolvenční soud po povolení reorganizace rozhodnout jinak a omezit dlužníka v jeho dispozičních právech, ale ustanovení § 353 IZ o účinnosti reorganizačního plánu dopadá i na tato rozhodnutí insolvenčního soudu.

Pokud má být dlužník omezen od účinnosti reorganizačního plánu, může být dlužník omezen pouze opatřeními, která budou uvedena ve schváleném a účinném reorganizačním plánu obligatorním předběžným souhlasem věřitelského výboru ve smyslu § 355 IZ, kdy si věřitelský výbor vyhradí ke schválení určité úkony i když nejsou uvedeny v reorganizačním plánu. Toto ustanovení může být praktickým způsobem kontroly věřitelů nad stěžejními úkony dlužníka, např. prodejem části podniku nebo investicí do nového

„ziskového“ projektu či technologie, a podob. Věřitelský výbor tak může zabránit nepřiměřenému riskantnímu chování dlužníka, ke kterému může dojít ze strany statutárních zástupců dlužníka, o jejichž motivaci bylo řečeno více v kapitole 2.6.1. této práce.

Považuji za vhodné se rovněž krátce zamyslet nad ustanovením §354 odst 4 IZ. Dle jmenovaného ustanovení jsou neplatné úkony vázané reorganizačním plánem na souhlas insolvenčního správce, pokud k nim tento souhlas nedá. Tato koncepce není příliš šťastná. Reorganizační plán sice bude vždy umístěn v insolvenčním rejstříku, ale může být značně obsáhlý a obchodní partneři, kteří budou obchodovat s reorganizovaným subjektem, budou muset vynaložit dodatečné náklady na zkoumání reorganizačního plánu, a to u obchodu za několik miliónů, kde je to logické, ale i u obchodu za několik desítek tisíc. Z praktického hlediska bych viděl koncepci spíše ve zdůraznění odpovědnosti statutárních zástupců a jejich povinné pojištění, aby reorganizovaný dlužník a potažmo věřitelé, porušením tohoto úkonu nedoznali škodu.

Ad c),d) Z důvodu specifických okolností, které mohou mít svůj původ v nehospodárném chování majoritního společníka dlužníka, může být v rámci reorganizačního plánu uvedeno, že výkon funkce valné hromady realizuje věřitelský výbor, případně rozdělení hlasovacích práv bude takové, že bude do značné míry omezena pravomoc majoritního společníka či akcionáře dlužníka. Může být tedy do jisté míry nastaven či zkopírován stav, který platí po povolení reorganizace, do účinnosti reorganizačního plánu tak, jak je uveden v ustanovení § 333 IZ.

V rámci provádění reorganizačního plánu jsou definována dle ustanovení § 354 IZ nově oprávnění insolvenčního správce dlužníka, kdy insolvenční správce je povinen:

- a) zajistit provedení procesních úkonů spojených s účinností reorganizačního plánu ;
- b) v průběhu reorganizačního plánu vykonávat dohled nad činností dlužníka;
- c) zaměřovat se na doplňování seznamu majetku a závazku dlužníka podle stavu řízení;
- d) evidovat činnost dlužníka s dispozičním oprávněním;
- e) informovat o výsledcích své činnosti nejméně jednou za 3 měsíce insolvenční soud a věřitelský výbor;
- f) v rozsahu, v němž je činnost dlužníka omezená, vykonávat dispoziční oprávnění s majetkovou podstatou

Dlužník s dispozičními oprávněními je povinen.

- a) informovat insolvenčního správce o svých právních úkonech;
- b) informovat insolvenčního správce o plnění reorganizačního plánu;
- c) informovat insolvenčního správce o jiné činnosti podle reorganizačního plánu;
- d) předávat souhrnně zprávy o svých běžných úkonech při podnikatelské činnosti a zprávy o plnění dlouhodobých nebo opakujících se činností za časové úseky stanovené reorganizačním plánem a pokud takovéto úseky plán nestanoví pak na základě rozhodnutí soudu.

Neplatné úkony dlužníka jsou ty úkony, které je povinen provádět jen se souhlasem insolvenčního správce, pokud takovýmto souhlasem nedisponuje. Souhlas musí předcházet úkonu, což vyplývá z ust. § 354 odst. 4 IZ.

Věřitelský výbor si zachovává svá kontrolní oprávnění i po účinnosti reorganizačního plánu. Věřitelský výbor:

- a) kontroluje provádění reorganizačního plánu dlužníkem s dispozičním oprávněním a to způsobem, který je stanoven v reorganizačním plánu, jakož i na základě zpráv insolvenčního správce;
- b) může si předem vyhradit některé úkony, které mají zásadní význam a tyto může dlužník uskutečnit jen s předběžným souhlasem věřitelského výboru, když nejsou uvedeny v reorganizačním plánu
- c) dále může navrhnout insolvenčnímu soudu opatření k odstranění nedostatků, které zjistí při své kontrolní činnosti včetně opatření, která vedou ke skončení reorganizace.

Ad a) Z formulace uvedené z §355 odst.1 IZ vyplývá, že primárně věřitelský výbor kontroluje provádění reorganizačního plánu v rozsahu a způsobem, který je stanoven v reorganizačním plánu, tedy způsobem, který si věřitelé sami odsouhlasili. S ohledem na skutečnost, že reorganizační plán může být prosazen i proti vůli většiny věřitelů, jsou zachovány kontrolní funkce věřitelského výboru i v zákoně, byť jsou omezeny do jisté míry jen na ty činnosti, u kterých je věřitelský výbor informován insolvenčním správcem nebo dlužníkem. V tomto směru lze doporučit, aby insolvenční správce navrhl v průběhu sestavování reorganizačního plánu zvýšení kontrolních oprávnění věřitelského výboru např. na úroveň práv dozorčí rady.

Ad b) Pokud ze zpráv insolvenčního správce, případně z jiných zdrojů věřitelský výbor získá informaci, že má dojít k právnímu úkonu zásadního významu, u kterých má věřitelský výbor, který chrání společné zájmy věřitelů, obavy aby nedošlo k prodeji např. významného majetku nacházející se v majetkové podstatě pod úroveň tržních cen, může si předem vyhradit souhlas s takovýmto úkonem. Toto oprávnění navazuje na ustanovení § 330 IZ, které vymezuje dlužníkovi s dispozičním oprávněním povinnosti činit úkony zásadního významu se souhlasem věřitelského výboru. Na rozdíl od ustanovení § 330 IZ je

ustanovení § 355 odst.2 IZ konstruováno tak, že věřitelský výbor si může takovéto úkony zásadního významu sám definovat. Pokud dlužník poruší povinnost učinit úkon zásadního významu se souhlasem věřitelského výboru, přestože věřitelský výbor si takovýto souhlas vymínil, není na rozdíl od ustanovení § 354 odst.4 IZ takovéto jednání dlužníka stíháno neplatností, což lze vyložit buď jako legislativní pochybení zákonodárce nebo snahu řešit takováto pochybení postupem dle ustanovení §355 odst.3 IZ, který stanoví pro tento případ věřitelskému výboru oprávnění navrhnout insolvenčnímu soudu, aby učinil vhodné opatření, případně navrhnout skončení reorganizace.

Osobně se přikláním k tomu, že druhý z navržených výkladů je správný, protože věřitelskému výboru je sice uložena povinnost jednat tak, aby chránil společný zájem věřitelů, ale vždy může být ve věřitelském výboru prosazen jakýsi partikulární zájem, který ne vždy bude ku prospěchu realizace reorganizačního plánu a tudíž je na soudu, aby zhodnotil nakolik byl důležitý pokyn věřitelského výboru dlužníkovi, aby učinil daný úkon pouze s jeho souhlasem.

Jak už je v českých poměrech obvyklé může totiž věřitelský výbor vymezit právní úkony zásadního významu tak, že dlužníkovi nezbude nic jiného než téměř veškeré činnosti, které provádí, konzultovat s věřitelským výborem, což by mohlo být s hlediska nutnosti činit rychlá a operativní podnikatelská rozhodnutí téměř nemožné.

Pokud věřitelský výbor činí podání soudu, jedná jako sbor ve smyslu ustanovení § 58 odst. 3 IZ, přičemž návrh předložený insolvenčnímu soudu musí být podepsán většinou členů věřitelského výboru a v případě, že nastala rovnost hlasů, pak alespoň polovinou členů věřitelského výboru, přičemž rozhodující bude hlas předsedy věřitelského výboru.

3.11. Dopad účinného reorganizačního plánu na věřitele.

3.11.1. Dopady na věřitele obecně

Pokud není zákonem nebo reorganizačním plánem stanoveno jinak, pak vůči věřitelům

- a) zanikají účinností reorganizačního plánu práva vůči dlužníkovi;
- b) za věřitele dlužníka se považují osoby uvedené v reorganizačním plánu, a to za podmínek v něm stanovených, včetně rozsahu práv takto určených věřitelů. Věřitelům vznikají nová práva výhradně založená reorganizačním plánem. Jde tedy o jakousi kolektivní dohodu o narovnání dle IZ, která může nabýt účinnosti i proti vůli konkrétního věřitele;
- c) práva věřitelů vůči spoludlužníkům a ručitelům dlužníka zůstávají reorganizačním plánem nedotčena;

Dopad účinného reorganizačního plánu na třetí osoby spočívá zejména

- a) zániku práv třetích osob k majetku, který náleží do majetkové podstaty;
- b) vznik práv k majetku náležícího do majetkové podstaty pouze těm osobám, které jsou uvedeny v reorganizačním plánu a to za podmínek v něm stanovených, pokud není v zákoně nebo reorganizačním plánu uvedeno jinak, přičemž toto platí i pro majetek, který podle reorganizačního plánu má připadnout osobě odlišné od dlužníka ;
- c) práva třetích osob na vyloučení věci nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty není dotčeno;

Zásadním dopadem účinného reorganizačního plánu je změna závazků dlužníka. Je totiž velmi pravděpodobné, že řada věřitelů nepřihlásí do insolvence řádně a včas své pohledávky a tudíž účinným reorganizačním plánem nastane situace, kdy bude přihlíženo pouze k pohledávkám těch věřitelů, kteří mají:

- a) pohledávky vymezené v ustanovení § 168 a 169 IZ a uplatněné postupem dle § 203 IZ;
- b) pohledávku za dlužníkem vzniklou před zahájením insolvenčního řízení a přihlásili ji řádně a včas do insolvenčního řízení;

Opatření přijaté reorganizačním plánem samozřejmě nelze včetně jejich dopadů přenášet na třetí osoby, které nejsou účastníky insolvenčního řízení, kdy v tomto směru zůstává věřitelům vůči spoludlužníkům a ručitelům nedotčená práva, stejně tak ručitelům a spoludlužníkům zůstává stejný obsah závazku. Nastupuje zde jakási dvoukolejnost právního vztahu, kdy vůči spoludlužníkům a ručitelům je první úkon, včetně posouzení jeho případné platnosti posuzován podle původního závazkového vztahu, ale naproti tomu ve vztahu dlužník věřitel je právní vztah nově nadefinován výhradně reorganizačním plánem. Může zde nastat zajímavá situace, kdy ve vztahu věřitel a ručitel rozhodne soud o tom, že závazkový vztah věřitel a dlužník je neplatný a tudíž ručení jako akcesorický vztah nevzniklo, zatímco v insolvenčním řízení byl závazek řádně zjištěn a následně transformován do reorganizačního plánu.

U ručitelů a spoludlužníků může nastat rovněž situace, kdy věřitel který si přihlásil do insolvenčního řízení svou pohledávku, ale se svou pohledávkou co do výše přihlášené částky neuspěl v plné výši, ale pouze částečně, se může vůči spoludlužníkům a ručitelům domáhat uspokojení i částky, která v rámci insolvenčního řízení zjištěna nebyla.

Osobám, které se domáhají vyloučení věci či jiné nemajetkové hodnoty z majetkové podstaty, nejsou jejich práva nikterak krácena, srovnej ust. § 356 odst. 2 IZ. Tyto osoby musí uplatnit postup dle ustanovení § 225 IZ, a domáhat se vyloučení věci či hodnoty z majetkové podstaty.

Pokud je reorganizovaný dlužník fyzickou osobou a domáhá se vynětí konkrétně majetkové hodnoty ze soupisu majetkové podstaty, pak takovému dlužníkovi právo přiznáno ustanovením §356 IZ není.

Reorganizační plán může obsahovat rovněž právní úkony, které vedou k realizaci nových práv věřitelů k majetku dlužníka nebo jiných osob, přičemž projevy vůle jednajících osob lze zahrnout přímo do reorganizačního plánu. Zařazení takovýchto právních úkonů přímo do textu reorganizačního plánu může fakticky zvýšit jistotu subjektu, kterých se práva budou dotýkat.

Jsou-li reorganizačním plánem postižena práva, která se vkládají do katastru nemovitostí, případně do jiného seznamu podle zvláštních právních předpisů, musí být tato práva v reorganizačním plánu přesně označena a musí rovněž reorganizační plán obsahovat znění příslušného záznamu. S ohledem na skutečnost, že reorganizační plán v ustanovení § 356 odst.4 IZ hovoří o záznamu práva, je zřejmé, že věcně právní účinky např. zástavního práva vznikají už schváleným reorganizačním plánem a nikoliv až zápisem do katastru nemovitostí, jak je tomu např. u klasických zástavních smluv či smluv kupních, které podléhají vkladovému řízení.

Totéž pak platí o záznamech do jiných seznamů např. evidence cenných papírů u Centrálního depozitáře.

S ohledem na textaci ustanovení §356 ods.4 IZ lze dovozovat, že vznik, změna a zánik práv k majetkové podstatě můžou, ale také nemusí být zahrnuty do reorganizačního plánu, když z tohoto pohledu reorganizační plán může pouze předpokládat právní úkony, které budou realizovány osobou s dispozičním oprávněním po účinnosti reorganizačního plánu ve vztahu k majetkové podstatě.

3.11.2. Věřitelé z úvěrového financování.

Ustanovení § 41 IZ umožňuje, aby insolvenční správce pro udržení provozu podniku, který je součástí majetkové podstaty uzavřel

- a) za obvyklých obchodních podmínek smlouvu o úvěru a smlouvy obdobné, jakož i smlouvy na dodávku energií a surovin;

- b) přednostně jednal o poskytnutí takového úvěrového financování se zajištěnými věřiteli dlužníka ;

Přestože citované ustanovení § 41 IZ hovoří o tom, že smlouvu o úvěrovém financování uzavírá insolvenční správce, hovoří ustanovení § 357 IZ o úvěrovém financování, které uzavírá dlužník s dispozičními oprávněními nebo insolvenční správce po povolení reorganizace. Z uvedeného lze dovodit, že po povolení reorganizace má právo uzavřít smlouvu o úvěrovém financování ve smyslu ustanovení §41 a 357 IZ kromě insolvenčního správce rovněž dlužník s dispozičními oprávněními.

Smlouvu o úvěrovém financování může uzavřít buď se třetí osobou, případně s některým se zajištěných věřitelů. Zákonodárce se konstrukcí ustanovení §357 snaží jak pozitivně, tak negativně stimulovat zajištěné věřitele, aby převzali na sebe pohledávky úvěrového financování. Stimul spočívá v právu, aby pohledávka z úvěrového financování byla uspokojena před všemi jinými pohledávkami, s výjimkou výdajů a odměny insolvenčního správce, přičemž charakterizuje takovouto pohledávku z úvěrového financování uzavřeného po povolení reorganizace, jako pohledávku za majetkovou podstatou, viz ust. §168 odst 1 písm f) IZ.

Pokud by takováto pohledávka nebyla uhrazena do skončení reorganizace, ale naopak by měla být hrazena až po skončení reorganizace, pak pro případ, že nastane opětovný úpadek dlužníka, a to do dvou let po skončení reorganizace, musí mít v novém insolvenčním řízení takovýto věřitel stejné postavení jako v původním insolvenčním řízení, tedy jeho pohledávka bude mít opět postavení pohledávky za majetkovou podstatou. Bylo by samozřejmě na daném věřiteli, aby uplatnil svá práva ve smyslu ustanovení §203 IZ.

Shrneme-li podmínky, za kterých se takováto pohledávka chová ve smyslu ustanovení §357 odst.1 a 3 IZ pak musíme konstatovat, že smlouva o úvěrovém financování musí být uzavřena

- a) za obvyklých obchodních podmínek;
- b) po účinnosti usnesení insolvenčního soudu o povolení reorganizace ;
- c) s věřitelem nebo věřiteli dlužníka, kteří mají zajištěnou a zjištěnou pohledávku;
- d) musí sloužit k realizaci schváleného reorganizačního plánu.

Patrně nejvágnější ze všech předpokladů je vymezení obvyklými obchodními podmínkami. Je otázka zda měl zákonodárce na mysli obvyklé obchodní podmínky na daném trhu za běžných hospodářských situací mezi účastníky daného trhu anebo obvyklé podmínky, které jsou praktikovány v případě, že jsou smlouvy uzavírány s osobou v rámci insolvenčního řízení. V praxi si nedokážu dost dobře představit, že budou dodrženy obvyklé obchodní podmínky, pakliže smlouva bude uzavírána se subjektem, který se bude nacházet v insolvenčním řízení. Jsem přesvědčen o tom, že minimálně splatností pohledávek budou kratší než je tomu běžné v případě normálně fungujícího podniku mimo insolvenčního řízení, budou patrně rovněž uzavřeny speciální podmínky pro ukončení smlouvy o úvěrovém financování pro případ, že dojde k porušení smlouvy, což opět není obvyklou obchodní podmínkou. Z hlediska praktické využitelnosti smlouvy bych se tudíž přiklonil k závěru, že by mělo jít o obvyklé obchodní podmínky panující na trhu ve vztahu k dlužníkům, kteří se nacházejí v insolvenčním řízení. Nicméně na takovéto trhu se budou koncipovat obvyklé podmínky řadu let a smutné je, že soudní praxe se vysloví se zpožděním 5 a více let.

Obvyklé obchodní podmínky se sice prolínají jak do práva soukromého, viz např. ust. §196a obchodního zákoníku, tak do práva veřejného, viz např. ust. § 23 odst. 7 zákona o dani z příjmu č. 586/1992 Sb. zákona o dani z příjmu, ale ani zde není jednoznačný úzus jak určit podmínky obvyklé. Překročení tzv. obvyklých obchodních podmínek může přitom mít negativní dopad do sféry statutárního zástupce dlužníka, insolvenčního správce, ale i věřitelského výboru v podobě možného vzniku nároku na náhradu škody, ale i do sféry věřitele,

který může takto pozbyť výhod charakteru pohledávky z úvěrového financování v insolvenční. Je tedy v zájmu všech zúčastněných stran sjednat podmínky tak, aby bylo možno podmínky označit za obvyklé. Jistotou pro obě strany bude samozřejmě znalecký posudek, který se k obvyklosti podmínek vysloví, nicméně takovýto výdaj z majetkové podstaty by byl neodůvodnitelný, tedy by náklady na něj musel nést úvěrující věřitel nebo podepisující osoba. Vzhledem k neexistenci veřejně dostupných studií na téma obvyklosti obchodních podmínek úvěrového ani jiného financování a vzhledem k rozdílnosti podmínek financování bankovním a nebankovním sektorem bude patrně na místě z důvodu právní opatrnosti disponovat alespoň jakousi srovnávací studií obchodních podmínek tak, aby v případě zpochybňování této skutečnosti mohly dotčené strany obvyklost doložit

Jak již bylo výše řečeno smlouvu o úvěrovém financování lze uzavřít rovněž s osobou, které nesvědčí přednostní právo, pokud toto přednostní právo nebylo využito zajištěnými věřiteli. V tomto směru lze poukázat na ustanovení § 357 odst.2, který práva takovéto osoby upravuje. Uvedené ustanovení zákona vychází z toho, že takovéto osobě bude poskytnuta úhrada její pohledávky z úvěrového financování tak, že mezi zajištěné věřitelé, kteří nevyužili svého práva §41 odst.2 IZ se pohledávka věřitele úvěrového financování rozdělí v poměru, v němž jsou ke dni poskytnutí úvěrového financování k sobě hodnoty věcí, práv a pohledávek sloužící k zajištění pohledávek zajištěných věřitelů. Podkladem pro výpočet poměrů bude znalecký posudek zpracovaný dle § 153 až 157 IZ. Ustanovení § 357 odst. 2 je tedy jakousi negativní stimulací zajištěného věřitele k tomu, aby usiloval o přednostní využití svého práva a uzavřel smlouvu o úvěrovém financování.

Výkladové problémy ustanovením §357 zcela určitě nebudou činit problém v případě, že půjde o úvěrové financování v podobě poskytnutí úvěru nebo půjčky. V tomto směru je třeba říci, že téměř každý dlužník, který skončil

v insolvenčním řízení a současně má nemovitý majetek, má rovněž na tomto nemovitém majetku i zástavy, které zajišťují pohledávky bankovního či nebankovního věřitele, který poskytoval danému dlužníkovi úvěry či půjčky.

Velký výkladový problém v ustanovení §357 odst.2 insolvenčního zákona spatřuji zejména v případě, kdy smlouvy o úvěrovém financování jsou uzavírány v podobě smluv na dodávku energií, příp. surovin. Je zřejmé, že banky případně jiní věřitelé, kteří poskytli finance a kteří mají zjištěné a zajištěné pohledávky z doby před insolvenčním řízením, nebudou mít s ohledem na svůj předmět podnikání možnost ani důvod uzavírat smlouvy o úvěrovém financování v podobě dodávek energií a surovin.

3.11.3. Pohledávky dle ustanovení § 170 IZ.

Jedním z účinků schváleného reorganizačního plánu je rovněž dopad na pohledávky, které se v insolvenčním řízení neuspokojují, viz ustanovení § 170 IZ. Tyto přijetím reorganizačním plánem zanikají. Toto se netýká tzv. mimosmluvních sankcí postihující majetek dlužníka. Od zákonem vymezeného zániku uvedených pohledávek se může reorganizační plán odchýlit např. tak, že přizná do určité výše uspokojení pohledávkám, které se standardně v insolvenčním řízení neuspokojují (ust. § 170 a § 359 IZ) nebo odloží jejich splatnost nebo provede jiný zákonem nedefinovaný zásah do práv věřitelů takovýchto pohledávek. Nová úprava režimu takovýchto pohledávek musí být v reorganizačním plánu výslovně uvedená. Je ovšem otázkou proč by takováto úprava byla reorganizačním plánem přijata. Pohledávky věřitelů uvedených v ust. §170 IZ jsou vyloučené ze způsobu řešení úpadku a proto budou v rozsahu takovýchto pohledávek vyloučení rovněž věřitelé takovýchto pohledávek z hlasování o přijetí reorganizačního plánu. Motivace k úhradě těchto pohledávek může tedy nastat jen za situace, kdy bude mimo jakoukoliv pochybnost zřejmé, že všem věřitelům budou během reorganizace plně

uspokojeny všechny přihlášené pohledávky. V opačném případě by došlo dle mého názoru k porušení jedné z hlavních zásad insolvenčního řízení, a to ochraně společného zájmu věřitelů viz §2 písm j) IZ, když subjekt k jehož pohledávce se nepřihlíží dle § 170 IZ, není možno ve smyslu „společného zájmu“ považovat věřitele právě v rozsahu oné nepřihlížené“ pohledávky.

Pohledávky dle § 170 IZ se v průběhu insolvenčního řízení neuspokojují, ale zákon nezakazuje, aby byly uspokojeny po ukončení insolvenčního řízení.

3.11.4. Výkon rozhodnutí nebo exekuce.

Od zveřejnění usnesení o zahájení insolvenčního řízení dle ust. §101 IZ, nelze ve smyslu ustanovení § 109 odst.1 písm. c) a odst. 4 IZ provést výkon rozhodnutí nebo exekuci na majetek dlužníka. Po účinnosti reorganizačního plánu toto omezení dle ust. §359 IZ neplatí u pohledávek

- a) uvedených v účinném reorganizačním plánu, pakliže nejsou hrazeny;
- b) které byly sice popřeny, ale následně zjištěny rozhodnutím soudu v rámci insolvenčního řízení;

Oprávnění vést takto výkon rozhodnutí se vztahuje i na třetí osobu, která převzala na základě reorganizačního plánu povinnost za dlužníka nebo vedle něho uhradit pohledávku, na kterou je možno vést výkon rozhodnutí nebo exekuci. K takovému převzetí může dojít v zásadě i fúzí dlužníka, případně poskytnutím ručení nebo přistoupením k dluhu ze strany některé z osob, které budou zainteresovány na tom, aby reorganizace skončila úspěšně. Podkladem pro výkon rozhodnutí případně pro exekuci bude pak výpis ze seznamu přihlášených pohledávek a protokol o přezkumném jednání, dále pravomocný rozsudek z incidenčního sporu.

3.12. Změna reorganizačního plánu.

V průběhu plnění reorganizačního plánu si mohou faktické okolnosti, do kterých se dostane dlužník nebo vnější okolnosti dané tržním prostředím vynutit změnu reorganizačního plánu. Zatímco do vydání o rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu lze změny realizovat podle ustanovení §350 IZ, pak po účinnosti reorganizačního plánu, bude muset postupovat navrhovatel reorganizačního plánu dle ustanovení § 361 IZ.

Změna reorganizačního plánu může navrhovatel navrhnout pouze tehdy, pokud bude účel reorganizace lépe splnitelný. Účel reorganizace jako takový není nikde charakterizován. Studium insolvenčního zákona lze dojít k závěru, že účel reorganizace je definován ustanovením § 316 odst. 1 IZ, který říká, že reorganizací je zpravidla ozdravení, hospodaření dlužníka a postupné uhrazování pohledávek věřitelů dlužníka. Účel reorganizace musí být hodnocen rovněž tak, aby odpovídal ustanovení §1 písm. a) IZ a ustanovení §5 IZ, který vymezuje zásady insolvenčního řízení. Reorganizační plán může sám o sobě obsahovat vymezení účelu reorganizace odpovídající rozšiřující zákonnou definici. Na základě uvedeného lze konstatovat, že účelem reorganizace je rychlé a hospodárné uspokojení věřitelů, které bude vyšší než v případě, že by tentýž dlužník byl řešen dle ustanovení o konkurzu.

Předpokladem pro akceptaci změny reorganizačního plánu je směřování k naplnění účelu reorganizace a umožnění lepšího splnění účelu reorganizace, minimálně v jednom ze jmenovaných parametrů.

Pokud je insolvenčnímu soudu doručen návrh změny reorganizačního plánu, musí soud

- a) zveřejnit návrh změny v insolvenčním rejstříku;
- b) zaslat návrh změny do vlastních rukou stávajícím i novým věřitelům označeným v původním reorganizačním plánu a jeho navržené změně.

Toto doručení věřitelům provede na náklady navrhovatele. Je otázka jak budou tyto náklady počítány. Zda pouze v podobě nákladů na poštovné nebo zda bude zahrnuta i cena práce konkrétních soudních úředníků.

Lhůta, která vymezuje věřitelům možnost navrhovanou změnu odmítnout nesmí být kratší než 30 dnů od doručení návrhu změn. Soud nařídí jednání tak, aby se konalo nejpozději do 15 dnů ode dne uplynutí 30 denní lhůty po doručení návrhu změny reorganizačního plánu věřitelům. Zde může nastat komplikace. Pokud by došlo k doručení zveřejněním v insolvenčním rejstříku, pak by počátek 15 denní lhůty byl jasný, nicméně, pokud se bude doručovat fyzickým osobám, máme rázem lhůtu nejistou. Soud bude v zásadě lhůtu pouze odhadovat. Zde by bylo na místě doporučit zákonodárci, aby stanovil fikci doručení do 30 dnů ode dne zveřejnění v insolvenčním rejstříku.

K samotné změně již schváleného reorganizačního plánu může dojít pouze při kumulativním splnění následujících podmínek.

- a) všechny skupiny věřitelů vymezené schváleným reorganizačním plánem musí změnu přijmout nebo musí dojít k fikci přijetí. Viz ustanovení § 347 IZ. V případě změny reorganizačního plánu nelze bohužel souhlas některé ze skupin věřitelů nahradit úvahou insolvenčního soudu dle ust. § 348 odst.2 IZ;
- b) Většina věřitelů, kteří jsou dle návrhu změny reorganizačního plánu novými věřiteli musí se změnou souhlasit, přičemž zvlášť hlasují věřitelé zajištění a nezajištění.

Vzhledem ke skutečnosti, že ustanovení §361 IZ nepředpokládá jiný postup, měl by být při hlasování na schůzi věřitelů využit postup dle ustanovení §49 odst. 1 IZ, tedy většinové hlasování přítomných věřitelů podle výše jejich pohledávek. Ustanovení §361 IZ umožňuje využití ustanovení §347 IZ, které zakotvuje fikci souhlasu nových věřitelů, pokud jejich pohledávky vzniklé v průběhu plnění reorganizačního plánu nebudou změnou reorganizačního plánu dotčeny.

- c) pokud dle původně schváleného reorganizačního plánu přešel majetek dlužníka na novou právnickou osobu, musí se změnou reorganizačního plánu vyjádřit souhlas rovněž společník této právnické osoby. Opět se využije ustanovení §347 IZ konkrétně odst. 2 tohoto paragrafu, kdy je upraveno hlasování pro tuto kategorii věřitelů .

Pokud není naplněna některá z uvedených podmínek musí insolvenční soud návrh změny reorganizačního plánu zamítnout, proti čemuž může být dáno odvolání věřiteli, kteří hlasovali pro jeho přijetí, a to dle ustanovení §351 IZ. Pokud budou změny reorganizačního plánu schváleny, pak ti věřitelé, kteří hlasovali proti změnám, mohou využít ustanovení §350 IZ a odvolat se.

3.13. Skončení reorganizace

Reorganizace může skončit v zásadě trojím způsobem.

- a) může být zrušeno rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu dle ustanovení §362 IZ;
- b) reorganizace může být přeměněna v konkurz dle ustanovení §363 IZ nebo
- c) může skončit splněním reorganizačního plánu dle §364 IZ.

Činnost insolvenčního soudu v průběhu provádění reorganizačního plánu je značně omezena. V zásadě lze konstatovat, že pouze bere na vědomí nebo projednává zprávy insolvenčního správce a věřitelského výboru o plnění reorganizačního plánu, které jsou mu předkládány ve smyslu ustanovení §354 a §355 IZ.

Opatření k zajištění dodržování reorganizačního plánu může soud po účinnosti schválení reorganizačního plánu provádět **pouze na návrh** dlužníka, věřitele nebo insolvenčního správce nebo věřitelského výboru. Dohledací činnost soudu se realizuje v souladu s ustanovením §11, ale jak již bylo řečeno

na rozdíl od jiných fází insolvenčního řízení, pouze na návrh jmenovaných subjektů.

Ad a) zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu.

Insolvenční soud, při naplnění dále uvedených hypotéz, rozhodne o zrušení schváleného reorganizačního plánu:

- a) pokud bude zjištěno do 6 měsíců od účinnosti reorganizačního plánu, že dlužník poskytl některému z věřitelů v rozporu s reorganizačním plánem výhody (tyto mohly spočívat ve větší míře v uspokojení nebo rychlejšímu uspokojení pohledávky) aniž by s tím ostatní věřitelé stejné skupiny souhlasili;
- b) pokud bylo dosaženo podvodným způsobem schválení reorganizačního plánu nebo jeho změny;
- c) pokud do 3 let od účinnosti reorganizačního plánu bude dlužník, je-li fyzickou osobou nebo statutární orgán, případně člen statutárního orgánu dlužníka, pravomocně odsouzen pro úmyslný trestní čin, kterým dosáhl schválení reorganizačního plánu nebo podstatně zkrátil věřitele.

Důsledkem rozhodnutí soudu by mělo být v podstatě zánik účinku přijetí reorganizačního plánu.

S ohledem na lhůty, které jsou nastaveny dle ustanovení §363 IZ tedy 6 měsíců a 3 roky však může vzniknout téměř neřešitelná situace. Nutno vzít v úvahu, že během realizace reorganizačního plánu může být značná část majetku dlužníka již zpeněžena a řada věřitelů uspokojena. Dle ustanovení § 362 odst. 3 práva věřitelů a třetích osob založená reorganizačním plánem nejsou dotčena, tedy věřitelům, kteří obdrželi plnění budou v případě přeměny reorganizace konkurz náležet přijatá plnění na základě reorganizačního plánu.⁶⁰ Na druhé straně postupem dle ust. § 362 IZ nastane situace, kdy věřitelé mohou

⁶⁰ Zdroj: Strnad P, Bílková E: Neúspěšná reorganizace a její dopad na pohledávky věřitelů, \právní rozhledy 2/2011, str. 64

požadovat uspokojení svých pohledávek a jiných práv, které měli před schválením reorganizačního plánu. V tomto směru mohou mít někteří věřitelé v souladu s reorganizačním plánem pohledávky uhrazeny a jiní zatím nikoliv.

Pokud došlo v důsledku schváleného reorganizačního plánu ke změně práv k majetku dlužníka např. *peněžité pohledávky byly konvertovány na akcie v nově založené společnosti a akcie obratem věřitel prodal, dlužník fúzoval s jiným subjektem apod.*⁶¹, pak bude návrat do původního stavu složitým, možná i nemožným procesem.

Soud má možnost v rámci dohledové činnosti dle ust. § 362 odst. 3 a §11 IZ přijmout opatření k ochraně zájmu věřitelů, nicméně jeho činnost bude takto mít charakter spíše jakési nucené zprávy, během které bude muset mapovat události a řešit jak naložit se zbytkem majetkové podstaty. Je velice pravděpodobné, že někteří věřitelé budou spokojeni ve větším rozsahu než jak by byli uspokojeni v konkurzu, ale jejich práva nebudou touto situací dotčena. Věřitelé, kteří dostali nebo dostanou méně, však budou v situaci, kdy budou nuceni, a to s nejistým výsledkem, domáhat se případné škody po těch osobách, které takovýto stav zapříčinili. Je otázkou, zda se nebudou pokoušet věřitelé, kteří obdrží z následného konkurzu méně, než jejich „úspěšnější“ kolegové pokoušet se domáhat žalobami na vydání poměrného plnění právě po věřitelích, kteří díky plnění reorganizačního plánu obdrželi více např. z titulu lepšího práva odůvodněného zásadou poměrného uspokojení vyjádřenou explicitně v ust § 1 IZ.

Osobně jsem toho názoru, že jedinými sankcemi při naplnění hypotéz dle § 362 odst.1 a 2 IZ by měly být trestněprávní sankce konkrétních fyzických osob a vznik odpovědnosti za případnou škodu. Ustanovení §362 odst. 2 je sice jakýmsi pokusem narovnat spíše však „morálně“ než právně, zjištěný stav,

⁶¹ Citace: Strnad P, Bílková E: Neúspěšná reorganizace a její dopad na pohledávky věřitelů, \právní rozhledy 2/2011, str. 64

nicméně dojde tak patrně ke značnému zdržení při realizaci insolvenčního řízení a řada práv věřitelů bude patrně poškozena.

Ad c) splnění reorganizačního plánu

Reorganizace fakticky skončí zveřejněním rozhodnutí soudu v insolvenčním rejstříku, kterým bere soud na vědomí splnění reorganizačního plánu nebo jeho podstatných částí. Toto rozhodnutí je účinné zveřejněním v insolvenčním rejstříku s ohledem na skutečnost, že zákon výslovně vylučuje proti takovému rozhodnutí odvolání, viz. ustanovení §364 odst. 2 IZ. Toto rozhodnutí soud vydá na základě návrhu dlužníka poté, co k tomuto návrhu dostane zprávu insolvenčního správce a věřitelského výboru. Pouhý návrh ze strany dlužníka by neměl být dostatečným podkladem pro tak zásadní rozhodnutí.

Dle ustanovení §364 IZ má povinnost rozhodnout soud po skončení reorganizace o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech. Rozhodnutí o odměně bude spíše deklaratorní povahy s ohledem na skutečnost, že vyhláška č. 313/2007 Sb., v ustanovení §2 zakotvuje nárok insolvenčního správce na vyplacení odměny za každý započatý měsíc po rozhodnutí o povolení reorganizace.

Ad b) přeměna reorganizace v konkurs.

Po účinnosti schváleného reorganizačního plánu může dojít k předčasnému ukončení probíhající reorganizace v zásadě dvěma způsoby. Jednak postupem dle ustanovení §362 IZ, tedy zrušením rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu jak bylo výše popsáno a jednak postupem podle § 363 IZ, kdy dochází k přeměně reorganizace v jiný způsob řešení úpadku nebo hrozícího úpadku tedy v konkurs.

Pokud úpadek pouze hrozil, tak by konkurs nebyl standardním řešením takovéto situace dlužníka, nicméně v rámci ustanovení §363 lze i tímto způsobem rozhodnout o konkurzu dlužníka. Insolvenční soud rozhodne o přeměně reorganizace v konkurz jestliže:

- a) reorganizace byla povolena na návrh dlužníka a ten její přeměnu v konkurs po tomto povolení navrhl,
- b) oprávněná osoba nesestaví ve stanovené lhůtě reorganizační plán ani po jejím případném prodloužení insolvenčním soudem nebo předložený reorganizační plán vezme zpět,
- c) insolvenční soud neschválil reorganizační plán a oprávněným osobám uplynula lhůta k jeho předložení,
- d) v průběhu provádění reorganizačního plánu dlužník neplní své podstatné povinnosti stanovené tímto plánem nebo ukáže-li se, že podstatnou část tohoto plánu nebude možné plnit,
- e) dlužník neplatí řádně a včas úroky podle § 171 odst. 4, nebo v podstatném rozsahu neplní své jiné splatné peněžité závazky, nebo
- f) dlužník po schválení reorganizačního plánu přestal podnikat, ačkoli podle reorganizačního plánu podnikat měl.

K písm. a) U této přeměny platí, že je možná pouze tehdy, pokud byla reorganizace povolena a navržena na návrh dlužníka. Pokud došlo k povolení reorganizace na návrh osoby odlišné od dlužníka, pak k přeměně reorganizace v konkurz může dojít pouze na základě jiných skutečností uvedených v ustanovení §363 IZ.

K písm. b) k tomuto lze říci, že ke zpětvzetí předloženého reorganizačního plánu může dojít až do okamžiku jeho schválení insolvenčním soudem, jak vyplývá z ustanovení §348 a §350 IZ. V právě uvedených případech, může insolvenční soud rozhodnout i bez nařízených jednání, své rozhodnutí doručí zvláštním způsobem dle ustanovení §75 IZ jednak dlužníkovi, insolvenčnímu

správci a věřitelskému výboru. Jmenované subjekty jsou oprávněny se proti usnesení soudu odvolat

Ad d) Podstatné povinnosti dlužníka budou vycházet ze schváleného reorganizačního plánu, ale může nastat rozpor v tom, zda dlužník nebo například insolvenční správce bude považovat určitou část plnění reorganizačního plánu za podstatnou či nikoli. Zde má rozhodovací pravomoc soud a sám si musí vyhodnotit, jakou povinnost dlužníka bude považovat či nebude považovat za podstatnou.

Bez ohledu na obsah reorganizačního plánu lze k podstatným povinnostem dlužníka řadit jednak

- Spolupráci s insolvenčním správcem dle §354 IZ, spolupráci s věřitelským výborem a povinnost ponechat si předběžně od tohoto věřitelského výboru schvalovat zásadní úkony s majetkem dle §355 IZ
- Neprodlenou úhradu pohledávek uvedených v §168 a §169 IZ, a to ihned po účinnosti reorganizačního plánu jak vyplývá z ustanovení §348 a §352 IZ.

Ad. e) k podstatným závazkům dlužníka lze zařadit jednak

- Odměnu insolvenčního správce, která je splatná v měsíčních intervalech dle §2 odst.1 vyhl. 113/2006 (ověřit číslo).
- Pohledávky dle §168 §169 IZ, které mají být uhrazeny nejpozději po účinnosti reorganizačního plánu dle §352 IZ,
- Pohledávky nedotčené reorganizačním plánem, kde nedochází ke změně termínu splatnosti a jejich výše dle §337 IZ.

Ad. f) Pokud v průběhu realizace reorganizačního plánu dlužník přestal podnikat a novou situaci neupravil změnou reorganizačního plánu, pak je zde rovněž důvod uvedený pod tímto písmenem jako důvod k přeměně reorganizace v konkurz.

Co se týče důvodu pro přeměnu reorganizace v konkurz dle písmen d až f pak pro své rozhodnutí soud nařídí jednání, předvolá dlužníka, insolvenčního

správce a věřitelský výbor, přičemž pokud po uvedeném jednání soud přemění reorganizaci v konkurz zůstává těmto osobám opět zachováno právo proti tomuto se odvolat.

Zákon zakazuje přeměnit reorganizaci v konkurz, pokud byl reorganizační plán v podstatných bodech splněn. Bohužel už nedefinuje, co jsou to ony podstatné body a proto je bude nutno opět jen dovozovat z textu zákona, jeho zásad, dále pak ze základních záměrů vyplývajících z reorganizačního plánu.

Autoři publikace **Insolvenční zákon a předpisy související**⁶² se pokusili definovat podstatné body tak, že se jedná o takové kroky, které jsou prakticky nevratné nebo pokud by návrat do původního stavu věci (které by po přeměně reorganizace v konkurz musely logicky následovat) negativně ovlivnili nebo ohrozili míru a rychlost uspokojení věřitelů dlužníka.

Pokud insolvenční soud rozhodne o přeměně reorganizace v konkurz nastávají účinky spojené s prohlášením konkurzu, pokud insolvenční soud ve svém rozhodnutí nestanoví podmínky přeměny jinak. Toto oprávnění insolvenčního soudu bylo zjevně začleněno do právní úpravy IZ z toho důvodu, že případné odvolání proti rozhodnutí soudu a vyhovění takového odvolání by mohlo být prakticky bez právního významu, pakliže by insolvenční správce začal realizovat standardní kroky v rámci řízení konkurzního. Z tohoto důvodu má soud možnost dle § 11 IZ omezit insolvenčního správce tak, aby nedošlo k nevratným krokům, které by mohly zmařit případné dokončení reorganizace, pakliže by odvolání bylo vyhověno.

3.14. První statistické údaje o reorganizaci v ČR

Při pátrání po statistických údajích, které by se týkaly reorganizací provedených na území ČR jsem zjistil, že jediný pokus o hlubší zkoumání

⁶² Zdroj: Budín a spol, Insolvenční zákon a předpisy související, Aspi a.s., 1 vydání, str. 497

provedl Tomáš Richter⁶³, přičemž výsledky jeho zkoumání předkládám v příloze č. 1 k této práci.

⁶³ Zdroj: Richter T, Reorganizace povolené v prvních dvou letech účinnosti insolvenčního zákona- základní empirická pozorování, Obchodněprávní revue 11/2010, str. 339

Hlava 4. Úprava reorganizace na Slovensku

4.1. Právní úprava na Slovensku

Dne 1.1.2006 nabyl na Slovensku účinnosti zákon číslo 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii, dále jen ZKR, který byl platný již od 14.1. 2005. Zákon byl vypracován a parlamentem schválen pouhých 18 měsíců poté, co vláda schválila legislativní záměr rektifikace slovenského insolvenčního práva.

ZKR je členěn do několika částí, z nichž se pro účely této práce zmíním pouze o obecné části Předmět zákona a základní zásady a části Reštrukturalizácia (pro účely této práce budu používat český pojem reorganizace). Právní úprava konkurzu a reorganizace jsou provedeny jako naprosto samostatné úpravy. K tomu se pak Richter. T vyjadřuje tak, že: *„slovenský zákonodárcem rozhodl nepoužít (s výjimkou prvních deseti definičních paragrafů) společné části obsahující substantivní insolvenční právo ale část druhou (konkurz) i třetí (reorganizace) koncipoval jako samostatné právní úpravy. Část třetí tak na jednu stranu trpí repetitivností (např. v úpravě přihlašování pohledávek), na druhou stranu však řada ustanovení podstatných pro proveditelnost reorganizace zopakována nebyla, což může vést k problémům v reorganizačním řízení.*⁶⁴

4.2. Základní východiska slovenské úpravy s akcentem na reorganizaci

Úpadek, stejně jako v ČR, vychází testu likvidity a testu předlužení. Zatímco nedostatek likvidity je dle ust. § 3 ZKR vyhodnocen jako úpadekový

⁶⁴ Citace: Richter T., Slovenská rekodifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku, Právní rozhledy 20/2005, str.731

stav při existenci alespoň 2 věřitelů, jejichž pohledávky jsou více než 30 dnů po splatnosti, pak při předložení nastupuje úpadek tehdy, když suma splatných závazků přesahuje hodnotu majetku dlužníka a existují zde alespoň 2 věřitelé.

Pro právnické osoby nabízí ZKR řešení úpadku konkurzem nebo reorganizací. Fyzickým osobám nabízí konkurz a oddlužení.

Povinnost podat návrh na konkurz má dlužník a jeho statutární orgán dlužníka do 30 dnů poté co se dozvěděl nebo mohl dozvědět o úpadku, přičemž odpovídá za škodu věřitelům, nesplní-li tuto povinnost včas. Náhrada škody je dle ust. § 11 ZKR postavena na domněnce ohledně výše tak, že povinná osoba hradí věřiteli rozdíl mezi zjištěnou a uspokojenou pohledávkou, není-li prokázán povinnou osobou opak.

Reorganizační řízení má přednost před konkurzním řízením v tom směru, že soud dle ust. § 16 ZKR konkurzní řízení přeruší do doby, než dojde k zastavení reorganizačního řízení nebo do povolení reorganizace. Pokud dlužník prokáže, že jím pověřený správce připravuje reorganizační posudek, soud poskytne dlužníkovi 30 denní ochrannou lhůtu.

Dlužník je oprávněn kdykoliv reorganizační řízení opustit tak, že podá návrh na prohlášení konkurzu. Konkurz však nelze změnit na reorganizaci.

Na Slovensku nebyl zaveden princip insolvenčního rejstříku v elektronické podobě známý u nás, ale je držen princip zveřejňování povinných údajů v obchodním věstníku.

4.3. Zahájení reorganizace

Stěžejní otázkou každé insolvenční úpravy při jejím vzniku je, jaké postavit mechanismy k rozlišení dlužníků, kteří patří do konkurzu a kteří si „zaslouží být“ reorganizováni. Právní úprava této otázky by měla vycházet především z podmínek dané ekonomiky, a to zejména z formy jejího financování a

z předpokládané odborné erudice jednotlivých hráčů, čímž myslím správce, insolvenčního soudce, věřitele a dlužníka. Dle názoru Richtera T.: *chyba v tomto kritickém parametru insolvenčního práva se bude projevovat zejména na úvěrovém trhu příslušné ekonomiky. Je-li domácí ekonomika závislá na úvěrovém financování, či ještě spíše na zajištěném úvěrovém financování, může mít nedostatečně pevná brána vstupu do reorganizace pro náklady externího financování domácích dlužníků negativní důsledky, které v celku podstatně převýší případné ex post pozitivní výsledky, kterých bude dosaženo v jednotlivých úspěšných reorganizačních řízeních.*⁶⁵ Slovenská právní úprava patrně vycházela z empirické zkušenosti, že slovenští soudci vyjma znalosti práva, postrádají schopnost posoudit, na základě účetních a jiných obchodních informací, reálnou šanci na ozdravení dlužníka reorganizací.⁶⁶ Patrně z tohoto důvodu svěřil ZKR hlavní roli při posouzení způsobilosti dlužníka k reorganizaci správci.

Pokud je dlužník v úpadku nebo mu tento hrozí, může ve smyslu ust. § 108 ZKR pověřit správce zapsaného v seznamu správců vypracováním reorganizačního posudku, pro účely zjištění, zda jsou splněny podmínky pro reorganizaci dlužníka. Totéž může učinit jeden nebo více věřitelů, kteří se s dlužníkem dohodli na poskytnutí součinnosti. Správce se následně vypořádává s řadou právních a ekonomických ukazatelů, podle kterých musí reorganizaci buď doporučit nebo nedoporučit s tím, že soud je ve smyslu ust. § 116 ZKR oprávněn povolit reorganizaci jen tehdy, když ji správce doporučil. Soudu je dána na druhé straně i pravomoc nepovolit reorganizaci, přestože ji správce doporučil, pokud ze závěrů posudku není zřejmé, že byly splněny předpoklady k doporučení reorganizace. Na druhé straně nedoporučí-li správce reorganizaci, pak soud reorganizaci neschválí.

⁶⁵ Zdroj: Richter T., Slovenská rekodifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku, Právní rozhledy 20/2005, str.734

⁶⁶ Citace: Richter T., Slovenská rekodifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku, Právní rozhledy 20/2005, str.735

Z popsaného modelu vyplývá určité riziko. Dlužník si sám vybírá správce a věřitelé na rozdíl od úpravy v ČR tohoto správce nemohou „vyměnit“, ba co více, správcem je vždy jmenován zpracovatel posudku. Na druhou stranu odpovídá správce ve smyslu ust. § 109 ZKR věřitelům za škodu, doporučí li reorganizaci za situace, kdy k ní nejsou předpoklady. Odpovědností se zproští, prokáže li, že jednal s odbornou péčí. Uvážíme li, že v ČR, viz příloha č. 1 této práce, z prvních 20 zkoumaných reorganizací skončily 4 konkurzem, tedy 20 % z nich, pak nezbyvá než doporučit slovenským správcům vysoké pojištění odpovědnosti, neboť jsem přesvědčen, že ne jeden věřitel se pokusí soudní cestou sanovat se na správci, pokud nastane obdobná situace na Slovensku.

4.4. Věřitelé v reorganizaci

Podle slovenské úpravy se přihlašují věřitelé podle ust. § 121 ZKR se svými pohledávkami do 30 dnů od povolení reorganizace s tím, že dva stejnopisy přihlášek doručí správci a jednou soudu. Pokud jednomu subjektu nedoručí přihlášku včas, k přihlášce se nepřihlíží. Sankcí za přihlášení pohledávky, která nebude v řízení zjištěna je pokuta, jejíž výši určí soud v rozpětí 0,1% až 0,2 % z přihlášené pohledávky na den, od přihlášení pohledávky do pravomocného ukončení řízení o pohledávce.

Zajištění věřitelé jsou vymezeni ust. § 8 ZKR jako věřitelé, které mají své pohledávky zajištěny zástavním právem, zadržovacím právem, zajišťovacím převodem práva či pohledávky, ale i jinými právy, které mají obdobný obsah a účinky. Jsem přesvědčen o tom, že takovéto ustanovení vyvolá řadu sporů. Slovenský právní řád, stejně jako český je postaven na poměrně formálním vymezení toho co je a co není jistotou podle občanského a obchodního zákoníku a jakékoliv vybočení z předepsaných forem je následně soudní praxí „trestáno“ neplatností zajišťovacího prostředku. Nejmarkantnější je tato situace viditelná u vývoje judikatury k zajišťovacím převodům. Nicméně najednou se zde objevuje institut, podle kterého má být posuzováno zajištění podle obsahové stránky

věci. Jak bude posuzován napříště leasing, zpětný leasing nebo výhrada vlastnického práva podle tohoto institutu? Nevyvolá takovéto ustanovení dlouhodobou nejistotu u velkých společností zabývajících se např. leasingovým financováním, která se promítne do preference „dražšího“ úvěrového financování zajištěného zajišťovacím převodem vlastnického práva, které tak bude dostupné menšímu okruhu subjektů? To jsou otázky, na které bude muset u tohoto nezvyklého ustanovení odpovědět bohužel až po několika letech soudní praxe.

Poměrně překvapivě zákon nestanoví povinnost ocenit majetek v reorganizaci znaleckým posudkem. Pro účely zařazení zajištěné pohledávky je rozhodující ocenění provedené předkladatelem posudku provedené podle ust. §138 ZKR, přičemž věřitel má možnost, domnívá li se, že je nesprávně zařazen do příslušné skupiny věřitelů, viz dále, požádat předkladatele plánu prostřednictvím správce o změnu zařazení, ale není li mu vyhověno, pak jedinou obranu je žaloba na neúčinnost plánu podle ust § 157 ZKR.

Věřitelé vytváří věřitelský výbor, který je složen poměrně ze zajištěných a nezajištěných věřitelů. Věřitelskému výboru je předkládán plán do 90 dnů od povolení reorganizace s tím, že věřitelský výbor může tuto lhůtu prodloužit a je oprávněn odmítnout návrh plánu ještě před hlasováním na schůzi věřitelů. Pokud věřitelský výbor plán neschválí nebo zamítne, požádá správce podle ust. § 144 ZKR soud o prohlášení konkurzu.

Návrh plánu není kupodivu věřitelům doručován ani jinak zveřejňován, ale je k nahlédnutí pouze v kanceláři správce. Tímto mohou vznikat nevíтанé transakční náklady na straně věřitelů. Lze samozřejmě očekávat, že dlužník nebo věřitelé, kteří budou pracovat na vytvoření plánu budou řešit průchodnost plánu i s největšími zajištěnými věřiteli, aby získali jejich podporu.

Slovenský zákon dělí věřitele v zásadě do 3 skupin, a to na zajištěné věřitele, věřitele nezajištěných pohledávek a pokud je obsahem plánu změna majetkových práv akcionářů, převod podniku, sloučení, splynutí, rozdělení

vytváří se i skupina společníků (akcionářů) dlužníka. Tento stav komentuje Richter T takto: *Přístup, kdy je vytvářena skupina ze společníků dlužníku lze jistě pochopit – má nepochybně za cíl pozitivně motivovat akcionáře k používání formálního insolvenčního řízení k řešení finančních problémů společnosti a k jeho včasnému zahájení. Otázkou však je, zda takto pevně formulované pravidlo nemůže váhu kontrolních práv v reorganizaci příliš vychýlit v neprospěch zajištěných věřitelů, s negativními dopady na cenu a dostupnost zajištěného dluhu ex ante. Osobně se obávám, že by se to mohlo stát, a to zejména s ohledem na defekty zákona o konkurze a reštrukturalizácii (zajištěné pohledávky se v reorganizaci neúročí, je zde proces nahrazení souhlasu některých tříd věřitelů souhlasem soudu, neobsažené pravidlo absolutní priority). Za těchto okolností je možno obávat se, že juniorní třídy (tj. nezajištění věřitelé a akcionáři) vytvoří koalici za účelem přesunu bohatství od zajištěných věřitelů.*⁶⁷

Překvapivě ZKR neumožňuje, aby zajištěným věřitelům v průběhu reorganizace nabíhal úrok z jejich pohledávky. Takto odejmul zákon zajištěným věřitelům ekonomický stimul k reorganizaci a je pak logické, že tato skupina bude preferovat konkurz, pokud zrovna tržní hodnota jejich zajištění nebude výrazně nižší než hodnota jejich pohledávky.

Plán musí být schválen všemi skupinami, ale i nadpoloviční většinou přítomných věřitelů podle pohledávek. Nesouhlas skupiny věřitelů lze nahradit rozhodnutím soudu, pokud souhlasila s plánem většina skupin a většina přítomných věřitelů, přičemž soud zkoumá rovněž, zda by nesouhlasící skupina měla horší nebo lepší postavení v případě, že by byl úpadek řešen konkurzem. Pokud budou v reorganizacích opakovaně přehlasování zajištění věřitelé jako skupina při schvalování plánu a současně jim nebude běžet úrok, pak můžou mít

⁶⁷ Citace: Richter T., Slovenská rekodifikace inslovenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku, Právní rozhledy 20/2005, str.743

tyto faktory dopad na financování pro slovenské dlužníky. To ovšem bude platit jen za situace, kdy se reorganizace stane v praxi masovějším jevem

4.5. Konverze reorganizace v konkurz

Správce je povinen podle ust § 129 ZKR požádat soud o prohlášení konkurzu, pokud

- a) dlužník opakovaně nebo závažně poruší své povinnosti; nebo
- b) se finanční nebo obchodní situace dlužníka změní tak, že není možno odůvodněně očekávat úspěšné skončení reorganizace,

Soud prohlásí konkurz podle ust. § 131 ZKR, i bez návrhu mimo jiné pokud:

- a) věřitelé se nesejdou v potřebném kvóru či nejsou schopni zvolit věřitelský výbor;
- b) návrh reorganizačního plánu nebyl věřitelskému výboru předložen ve stanovené lhůtě;
- c) věřitelský výbor neschválí nebo zamítne předložený návrh reorganizačního plánu;
- d) pro návrh reorganizačního plánu nehlasuje většina skupin anebo většina věřitelů, počítaná podle výše pohledávek;
- e) správce opakovaně nebo závažně porušuje své povinnosti.

4.6. Postavení dlužníka v reorganizaci

Dispoziční oprávnění dlužníka v době mezi zahájením reorganizačního řízení a povolením reorganizace jsou omezeny na běžné právní úkony, které charakterizuje § 10 ZKR jako úkony nevyhnutně potřebné na zabezpečení řádného výkonu těch činností, které jsou předmětem dlužníkovy podnikání. Jiné

úkony podléhají podle ust. § 114 ZKR souhlasu správce. Správce je však oprávněn vydat souhlas jen tehdy, pokud úkon zhodnotí majetek dlužníka nebo pokud je ho potřeba k dosažení účelu reorganizace.

Po povolení reorganizace může vymezit věřitelský výbor nebo soud úkony, které budou podléhat souhlasu správce.

Úkony, které dlužník učiní bez potřebného souhlasu správce nejsou neplatné, ale lze jim odporovat, dojde-li k prohlášení konkurzu v průběhu reorganizace nebo do jednoho roku po skončení reorganizace, viz ust. § 130 ZKR.

4.7. Reorganizační pohledávky za podstatou

Je zřejmé, že reorganizace se neobejde bez jejího financování, které bude mít charakter zapodstatové pohledávky. ZKR kupodivu staví pro tyto pohledávky pravidlo, podle kterého budou mít v případném následném konkurzu zapodstatové pohledávky přednost pouze před nezajištěnými pohledávkami. Za těchto okolností bude pro financování dlužníka v reorganizaci velmi obtížné a otevřené patrně pouze pro zajištěné věřitele.

4.8. Zánik nesplněných závazků

Podle ust. § 155 ZKR zveřejněním usnesení o potvrzení plánu v Obchodním věstníku zanikají práva věřitelů vymáhat včas nepřihlášené pohledávky, jakož i zajištění spojené s danou pohledávkou.

ZKR neobsahuje explicitní pravidlo o zániku pohledávek v rozsahu, ve kterém nemají být podle reorganizačního plánu uspokojeny, nicméně toto pravidlo se dovozuje z obsahových náležitostí plánu dle ust. §135 a 136 ZKR, z účinků soudem potvrzeného plánu dle ust. §155 ZKR a z neúčinnosti a nesplnění plánu dle ust. §159 až 161 ZKR.

Hlava 5. Závěr

5.1. Závěr

Tržní ekonomika je postavena na možnosti začít s novým podnikáním a naplnit tak právo na seberealizaci jednotlivce či skupiny jednotlivců v hospodářské oblasti. Ne každý podnikatelský nápad je však úspěšný a tak zákonitě kromě těch, kteří uspějí je i řada těch, kteří svou myšlenku nedokázali ekonomicky prosadit a musí z trhu odejít, případně musí restrukturalizovat své podnikání takovým způsobem, že budou schopni ekonomicky setrvat na trhu. Z tohoto důvodu je zákonité, že právo, jakožto regulátor společenských aktivit, zareagovalo na tento proces a snaží se nabídnout společensky přijatelné a ekonomicky efektivní postupy, jak docílit buď odchodu podnikatele z trhu nebo jeho sanace, aby se z něj stal opět aktivní účastník tržního prostředí a nikoliv jeho přítěží.

Každý ekonomický proces je spojen se vznikem, změnou a zánikem finančních vztahů mezi věřiteli a dlužníkem. *Řešení úpadkové situace je střetem zájmu dlužníka se zájmy jeho věřitelů.*⁶⁸

V českém ekonomickém prostředí je zatím praxe taková, že sanace podnikatelského subjektu, jejímž cílem je zabránit odchodu z trhu, ať již dobrovolnému nebo nedobrovolnému, probíhá většinou neformálně, takzvanou restrukturalizací. Restrukturalizace je zpravidla chápána *tak, že jde o změnu, přizpůsobení či zlepšení struktury, organizace, systému anebo poměrů podnikatele.*⁶⁹ Jsem přesvědčen o tom, že je to proto, že v ČR má stále insolvenční řízení nádech něčeho negativního a přesvědčení, že koho jednou insolvence schvátí, toho nikdy nenavrátil je převládajícím postojem účastníků tržního prostředí. To samozřejmě vede i k tomu, že případná úvaha o reorganizaci může být dlužníkem zamítnuta z důvodu obav, jaké by vyvolalo

⁶⁸ Citace: Kotoučová J., Reorganizace- nová cesta řešení úpadku v insolvenčním právu, Acta oeconomica pragensia, 8/2004, str.103

⁶⁹ Citace: Žižlavský M., Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace?, Buletin advokacie 6/2010, str. 28

insolvenční řízení postoje obchodních partnerů a tak ve svém důsledku je dána přednost restrukturalizaci, byť reorganizace je postupem právně bezpečnějším.⁷⁰ Tomuto postupu pak dávají přednost překvapivě i banky, jak bylo vidět na případu OP Prostějov, kde se pokusila o sanaci podniku dlužníka Česká spořitelna mimo insolvenční řízení, přičemž byla kvůli tomu „po zásluze potrestána“.⁷¹

Pro ekonomiku jako celek je samozřejmě mnohdy vhodnější, pokud je úpadek řešen nelikvidační formou, tedy reorganizací, protože věřitelé mohou za předpokladu úspěšné reorganizace získat větší uspokojení, než by získali, pokud by byla zvolena likvidační forma úpadku, a to konkurz.

Cílem této práce bylo prozkoumat předpoklady ekonomického a právního charakteru, které vymezují reorganizaci podle insolvenčního zákona na území České republiky a podle zákona o konkurze a reštrukturalizácii na Slovensku.

V současné době je reorganizace způsobem řešení úpadku, který využívá jen nemnoho podnikatelských subjektů na trhu ČR, viz příloha č. 1 této práce. Jsem však přesvědčen, že pokud by se dostalo náležité medializace úspěšně provedeným reorganizacím, tak jak se medializace (zejména televize a časté informace v novinách) dostalo oddlužení, pak by nepochybně reorganizace byla volena mnoha podnikateli jako způsob záchrany podniku v době, kdy se ještě zachránit dá. Druhým důvodem proč není reorganizace jako způsob řešení hrozícího nebo existujícího úpadku využívána častěji je i neznalost či nezkušenost podnikatelského prostředí s reorganizací.

Jako inslovenční správce doufám, že tato práce přispěje k tomu, že reorganizaci „objeví“ jako způsob řešení ekonomických problémů více podnikatelských subjektů než tomu bylo dodnes.

⁷⁰ Zdroj: Žižlavský M., Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace?, Buletin advokacie 6/2010, str. 30

⁷¹ Zdroj: Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. ÚS 3251/10 ze dne 31.5.2011 a jemu předcházející rozhodnutí

Hlava 6. Shrnutí a klíčová slova

6.1. Shrnutí v českém jazyce

Název práce:

Reorganizace v insolvenčním právu České republiky s přihlédnutím ke slovenské úpravě

Shrnutí:

V České republice existují s účinností od 1.1. 2008, v rámci zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, tři způsoby řešení úpadku, a to konkurz, jakožto likvidační forma řešení úpadku, reorganizace, jakožto sanační forma řešení úpadku nebo hrozícího úpadku pro podnikatelské subjekty a konečně oddlužení, jakožto sanační forma řešení úpadku pro fyzické osoby nepodnikatele s převážně nepodnikatelskými závazky.

Řada podnikatelských subjektů se nachází v České republice ve stavu hrozícího úpadku, často i úpadku minimálně z důvodu platební neschopnosti a pokouší se řešit své problémy právem nevymezenou restrukturalizací svého podnikání. Současně se zdráhají použít insolvenčním právem zakotvený postup reorganizace. Ze statistických údajů totiž vyplývá, že např. v roce 2010 bylo v České republice prohlášeno 1601 konkurzů, ale povoleno jen 20 reorganizací. Z části je tento stav zapříčiněn nedůvěrou podnikatelského prostředí v insolvenci jako takovou a z části neznalostí či nezkušeností podnikatelského a právního prostředí s reorganizací. Dalším důvodem, proč není reorganizace častěji využívána podnikateli je skutečnost, že současná struktura podmínek pro reorganizaci je nastavena primárně pro větší podnikatelské subjekty, tedy subjekty se 100 a více zaměstnanci nebo obratem za poslední účetní období 100 a více miliónů Kč. Pro menší a střední podnikatele je reorganizace přístupná jen velmi obtížně.

Tato práce se zabývala ekonomickými předpoklady reorganizace, motivací jednotlivých účastníků řízení a právními podmínkami reorganizace samotné. Poukázala současně na některé nedostatky v současné právní úpravě reorganizace.

S ohledem na skutečnost, že právní řád na Slovensku je historicky velmi podobný právnímu řádu v České republice, zvolil jsem pro vytvoření lepší představy o tom, jak může být přes totožné historické kořeny obou zemí, zvolena odlišná koncepce reorganizace, právě slovenskou úpravu, jejíž základním postupům byla věnována část této práce.

6.2. Klíčová slova v českém jazyce

Klíčová slova v českém jazyce: reorganizace, konkurz, reorganizační plán

6.3. English summary

Title of the thesis:

Reorganization in the insolvency legislation of the Czech Republic, including consideration of the Slovakian legislation.

Summary:

Since Jan. 1, 2008, in the Czech Republic within the framework of Act. no. 182/2006 Coll., the insolvency act, there are three ways for dealing with insolvency, i.e., a bankruptcy as a liquidation form of dealing with insolvency, reorganization as a restorative form of dealing with insolvency or threat of insolvency for business entities and finally settlement as a restorative form of

dealing with insolvency for natural persons other than businessmen with mostly non-business related liabilities.

Numerous business entities in the Czech Republic are in a situation of a threat of insolvency or even insolvency at least due to a reason of financial insolvency and they try to solve their problems by restructuring of their business activities which is not regulated by the legislation. At the same time they are reluctant to use the reorganization procedure which is embedded in the legislation. From the statistics it is clear that for example in 2010 there were 1601 bankruptcies declared in the Czech Republic but only 20 reorganizations were granted. This situation is caused partly by the lack of trust of the business environment in the institute of insolvency as such and partly by the lack of familiarity or experience of the business and legal environment with reorganizations. Another reason why reorganizations are not used more frequently by businessmen is the fact that the current structure of conditions for reorganization has been set primarily for large business entities, i.e., for entities having 100 and more employees or having a turnover of 100 and more million CZK for the last accounting period. For small and medium-size businesses the availability of reorganization is very difficult.

This thesis has investigated the economic preconditions of reorganization, motivation of the individual participants in the proceedings and the legal conditions of reorganization as such. At the same time the thesis highlighted some of the inadequacies in the current legislation for reorganization.

With respect to the fact that the legal order in Slovakia is historically very similar to the legal order in the Czech Republic I have chosen the Slovak legislation to illustrate how, despite identical historical roots of both countries, it is possible to choose a different concept of reorganization and I devoted a part of this thesis to this Slovak legislation for reorganization.

6.4. Keywords in the Czech language

reorganization, bankruptcy,
reorganization plan

Hlava 7.

7.1. Abstrakt v českém jazyce

Tato práce je zaměřena na reorganizaci, jako jeden ze způsobů řešení úpadku nebo hrozícího úpadku podnikatelských subjektů v České republice. Pro srovnání jsem se zaměřil i na slovenskou úpravu téhož institutu. Práce popisuje postavení, práva, povinnosti a možnosti jednotlivých subjektů dotčených reorganizací, tedy zejména dlužníka, věřitelů a soudu, přičemž provedla rovněž základní nástin jejich chování z pohledu ekonomických teorií.

7.2. Abstract in the English language

This thesis is focusing on reorganization as one of the methods for dealing with insolvency or threat of insolvency for business entities in the Czech Republic. For comparison I have been focusing also on the Slovak legislation for the same institute. The thesis describes the position, rights, obligations and possibilities of the individual parties affected by reorganization, in particular the debtor, the creditors and the court and also provided a basic outline of their behavior from the point of view of economic theories.

Příloha č. 1. Statistické údaje k reorganizaci

Porovnání údajů o reorganizacích prováděných na území ČR v období od 1.1. 2008 do 31.12. 2009 provedené Tomášem Richtrem, které je převzato do této práce.⁷²

I. Dlužníci

Ve sledovaném období 1. 1. 2008 až 31. 12. 2009 byla povolena reorganizace ve dvaceti insolvenčních řízeních. Jednalo se o tyto dlužníky: CBPS, s. r. o.; Papírny Vltavský mlýn, a. s.; CEREP A, a. s.; GITAL, s. r. o.; Masný průmysl Česká Lípa, s. r. o.; Henniges Automotive, s. r. o.; SCHOELLER LITVÍNOV, k. s.; Elitex slévárna, a. s.; Auto BOHEMIA, spol. s. r. o.; DAGRO Plzeň, s. r. o.; FEREX-ŽSO, spol. s. r. o.; NOVAK CV, a. s.; KORDÁRNA, a. s.; SLOVKORD, akciová společnost ; Slovenský hodváb, a. s.; KORDSERVICE SK, a. s.; CENTURION GROUP, SE; RE-PLAST DESIGN, s. r. o.; Ivanka Malá; INDES INVEST, s. r. o.

II. Základní pozorování ohledně dlužníků a řízení

- (a) 19 dlužníků splňovalo velikostní test § 316 odst. 4 InsZ ;*
- (b) 18 řízení bylo zahájeno k dlužnickému insolvenčnímu návrhu;*
- (c) 17 dlužníků pocházelo z České republiky, 3 ze Slovenské republiky;*
- (d) 9 dlužníků mělo právní formu společnosti s ručením omezeným, 8 akciové společnosti, v jednom případě se jednalo o komanditní společnost, v jednom o evropskou společnost a v jednom o fyzickou osobu – podnikatele (ta jediná nespĺňovala test velikosti);*
- (e) ve čtrnácti řízeních věřitelé rozhodli hlasováním o způsobu řešení úpadku;*
- (f) ve dvou řízeních bylo povoleno moratorium (přičemž se vždy jednalo o moratorium k návrhu podanému po podání insolvenčního návrhu);*
- (g) ve třech řízeních bylo rozhodnutím soudu omezeno dlužníkovu dispoziční oprávnění;*
- (h) ve čtyřech řízeních došlo k přeměně reorganizace na konkurs, přičemž ve třech případech bylo rozhodnutí vydáno před a v jednom po schválení reorganizačního plánu soudem;*
- (i) v jednom případě byl reorganizační plán již splněn;*
- (j) v žádném z případů se nejednalo o reorganizaci „předjednanou“ ve smyslu §*

⁷² Zdroj: Richter T, Reorganizace povolené v prvních dvou letech účinnosti insolvenčního zákona- základní empirická pozorování, Obchodněprávní revue 11/2010, str. 339 a nasl

148 odst. 2 InsZ ; a

(k) dlužníci podnikali v různých odvětvích, přičemž nejvyšší koncentraci vykazovalo odvětví výroby automobilů, resp. dodávek pro ni (7 dlužníků), dva dlužníci podnikali v odvětví papírenského průmyslu, dva ve slévárenství, a dále byli dlužníci rozptýleni mezi různá další odvětví, včetně odvětví televizních sítí, výroby textilu, zpracování masa, maloobchodního prodeje automobilů, výroby prezentační techniky, zpracování odpadů, velkoobchodu s nábytkem a developmentu nemovitostí.

III. Základní pozorování ohledně časového průběhu řízení

Časový průběh řízení mezi základními „uzlovými body“ průběhu reorganizace je ve sledované skupině dlužníků následující:

- (a) mezi podáním insolvenčního návrhu a rozhodnutím soudu o úpadku uplynulo v průměru cca 5,5 týdne (medián cca 3 týdny), přičemž nejnižší hodnota je 1 týden a nejvyšší 15 týdnů;
- (b) mezi rozhodnutím soudu o úpadku a rozhodnutím soudu o povolení reorganizace uplynulo v průměru cca 10,6 týdne (medián cca 11 týdnů), přičemž nejnižší hodnota je 4 týdny a nejvyšší 24 týdnů;
- (c) mezi rozhodnutím soudu o povolení reorganizace a předložením reorganizačního plánu soudu uplynulo v průměru cca 22,8 týdne (medián cca 24 týdnů), přičemž nejnižší hodnota je 12 týdnů a nejvyšší 40 týdnů;
- (d) mezi předložením reorganizačního plánu soudu a rozhodnutím soudu o schválení reorganizačního plánu uplynulo v průměru cca 10,7 týdne (medián cca 8 týdnů), přičemž nejnižší hodnota je 3 týdny a nejvyšší 23 týdnů;
- (e) mezi podáním insolvenčního návrhu a rozhodnutím soudu o schválení reorganizačního plánu uplynulo v průměru cca 11 měsíců (medián cca 12,25 měsíců), přičemž nejnižší hodnota je 7,5 měsíce a nejvyšší 13,5 měsíců; a
- (f) mezi podáním insolvenčního návrhu a rozhodnutím soudu o přeměně reorganizace na konkurs (ve třech případech, kdy plán nebyl vůbec schválen), uplynulo v průměru cca 11 měsíců (medián cca 10,8 měsíců), přičemž nejnižší hodnota je 7,75 měsíce a nejvyšší 15 měsíců.

IV. Základní pozorování ohledně restrukturalizačních opatření

Předložené reorganizační plány obsahují celou škálu možných reorganizačních opatření, přičemž

- (a) čistě prodejních plánů, tzn. plánů, jejichž předmětem je zpeněžení majetkové podstaty, je ve vzorku 6;
- (b) plánů, kde jediným reorganizačním opatřením jsou opatření kapitálové povahy, především změny ve výši, splatnosti a úročení dlužnických závazků, je ve vzorku 6;

- (c) plány, kde reorganizačními opatřeními jsou opatření kapitálové povahy ve spojení s prodejem či vydáním majetku, jsou ve vzorku 3;
- (d) plány, kde reorganizačními opatřeními jsou opatření kapitálové povahy ve spojení s opatřeními provozní povahy, jsou ve vzorku 3; a
- (e) konečně, jeden plán zahrnoval kombinaci opatření kapitálové a provozní povahy a prodeje části dlužníkovy majetku.

V. Základní pozorování ohledně navrhovaného uspokojení nezajištěných věřitelů

Uspokojení nabízená věřitelům v předložených plánech vykazují takový rozptyl hodnot ve výši i čase, že s ohledem na relativně nízký počet dlužníků ve vzorku velmi pochybují o smysluplnosti statistické agregace. Nabízená nominální hodnota uspokojení nezajištěných věřitelů se ve vzorku pohybuje od 0,06 % do 100 %, doba plnění od prakticky okamžitého plnění po schválení plánu až do 60 měsíců po něm.

Pokud bychom však ze vzorku dlužníků vypustili čtyři dlužníky, u nichž došlo k přeměně řízení na konkurs, a ze skupiny společností KORD zařadili do vzorku pouze hlavní výrobní společnost KORDÁRNA, a. s., pak ve zbývajícím vzorku 11 schválených reorganizačních plánů činí

- (a) průměrná výše uspokojení nezajištěných věřitelů cca 31,5 % (medián 13,7 %), přičemž nejnižší hodnota je 5 % a nejvyšší 100 %; a
- (b) průměrná doba, po níž má být plán plněn, činí cca 38 měsíců (medián 45 měsíců) po pravomocném schválení reorganizačního plánu, přičemž nejnižší hodnota je 1,25 měsíce a nejvyšší 60 měsíců.

VI. Závěr

Statistický vzorek je zatím velmi malý a ke zobecněním nedává příliš spolehlivých příležitostí. Přesto lze z prezentovaných dat učinit alespoň několik předběžných závěrů:

- (a) reorganizace se jeví jako životaschopnější institut než vyrovnání podle KV : za první dva roky účinnosti InsZ bylo povoleno 20 reorganizací, zatímco za více než patnáct let účinnosti KV bylo povoleno 48 reorganizací,
- (b) reorganizační praxe (jak na straně soudů, tak i na straně dlužníků a věřitelů) se zdá být v principu schopna vyhovět lhůtám tak, jak je InsZ pro průběh reorganizace předepisuje, a
- (c) reorganizace je k dispozici dlužníkům, kteří nesplňují velikostní test § 316 odst. 4 InsZ, jen zcela výjimečně.

Nad rámec uvedeného statistického shrnutí uvádím rovněž srovnání počtu prohlášených konkurzů na podnikatelské subjekty a povolené reorganizace podnikatelů na území ČR.⁷³

Rok	Prohlášené konkurzy	Povolené reorganizace
2008	977	6
2009	1553	14
2010	1601	20
2011(I-VII)	1039	12

Za zmínku rovněž stojí následující údaje. V letech 2008 až 2009 bylo podáno 53 návrhů na povolení reorganizace a průměrná délka mezi zahájením insolvenčního řízení a schválení reorganizačního plánu činila 11,5 měsíce.⁷⁴

⁷³ Zdroj: Hospodářské noviny ze dne 19.8.2011, str. 15

⁷⁴ Zdroj: Barabáš I., Ohlédnutí za prvními dvěma lety fungování reorganizace v České republice, 2010, www.havelholasek.cz, Právní novinky 6/2010, str.2

Příloha č. 2 Seznam použité literatury

Knihy a komentáře

- Budín a spol, Insolvenční zákon a předpisy související, Aspi a.s., 1 vydání
- Budín a spol., Insolvenční právo aneb osobní bankroty začínají, Rašínova vysoká škola s.r.o., Brno 2008
- Richter T. JUDr., Insolvenční právo, 1 vydání, ASPI, 2008
- Kotoučová J. a kol, Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 1. Vydání, Praha, C.H. Beck
- Schelleová, I., Úvod do insolvenčního práva, 1 vyd. Ostrava, Key publishing, 2007
- Richter, T., Kupónová privatizace a její vliv na správu a financování českých akciových společností, nakladatelství Karolinum 2005
- Ďurica M, Konkurzné právo na slovensku a v europskej únii, 1 vyd., Poradca podnikatela, 2006
- Bělohávek A.J., Evropské a mezinárodní insolvenční právo, 1. Vydání, C.H. Beck, 2007
- Schwarz, J., Škola veřejné volby, CH Beck, 2001
- Hollander, P., Filosofie práva, Plzeň, Aleš Čeněk, 2006.

Časopisy

- Pohl T., Nová úprava insolvenčního řízení - I část, Obchodní právo 2008
- Strnad P, Bílková E: Neúspěšná reorganizace a její dopad na pohledávky věřitelů, \právní rozhledy 2/2011
- Richter T, Reorganizace povolené v prvních dvou letech účinnosti insolvenčního zákona- základní empirická pozorování, Obchodněprávní revue 11/2010

- Richter T., Slovenská rektifikace insolvenčního práva: několik lekcí pro Českou republiku, Právní rozhledy 20/2005
- Žižlavský M., Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace?, Buletin advokacie 6/2010
- Kolesár P., Havel B., Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka, Obchodněprávní revue 7/2011
- Skořepa, M., Psychologie proniká do ekonomie, časopis Vesmír, duben-květen 2002
- Kotoučová J., Reorganizace- nová cesta řešení úpadku v insolvenčním právu, Acta oeconomica pragensia, 8/2004
- Pacht L., Vznik zajištění v průběhu insolvenčního řízení, Konkurzní noviny, 11/2011
- Deutsch E., Reorganizace a její příprava, Konkurzní noviny, 21/2009
- Alexander J., O ochraně smluvních vztahů a hotovosti v insolvenčním řízení, Právní rozhledy 11/2010
- Hospodářské noviny ze dne 19.8.2011, str. 15

Internetové zdroje

- Klimeš, J. Bankrot: teorie, česká úprava a praxe. Diplomová práce na Institutu ekonomických studií FSV UK Praha, 2004, k dispozici na http://ies.fsv.cuni.cz/storage/work/461_jan_klimes.pdf, s. 65, 66.
- Barabáš I., Ohlédnutí za prvními dvěma lety fungování reorganizace v České republice, 2010, www.havelholasek.cz , Právní novinky 6/2010, str.2

Odborné přednášky

- Clauss A., Peníze a právo, Curich 9.3.2009, záznam z přednášky, www.youtube.com
- Redfield T., Reorganizace, Praha, 10/2009, přednáška na Americké obchodní komoře

Judikatura

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2009, sp. zn. KSCB 28 INS 2880/2008, 1 VSPH 343/2009-B-103
- rozsudek ESD C 441/93, Panagis Patifis vs Trapeza Kentrikis Ellados ze dne 12.3. 1996
- Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. ÚS 3251/10 ze dne 31.5.2011 a jemu předcházející rozhodnutí
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci 2 VSOL 106/2009-B-26 ve věci KSOS 36 INS 1078/2009 ze dne 28. dubna 2009
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 3VSPH 616/2010 –A-100 ve věci MSPH 93 INS 2456/2010
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 544/2009-P6-8 ve věci ve věci KSUL 45 INS 857/2008
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci 2 VSOL 264/2010-B-175 ve věci KSBR 24 (32) INS 2062/2009
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 3 VSPH 699/2010-B-123 ve věci KSPH 38 INS 4558/2009
- Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě KSOS 36 INS 8817/2011-B-18 ze dne 29.9.2011

Právní předpisy a důvodová zpráva

- zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, insolvenční zákon
- vyhláška č. 311/2007 Sb o jednacím řádu pro insolvenční řízení, kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona.
- vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů
- zákon číslo 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii

-Vláda ČR, Důvodová zpráva k návrhu zákona o úpadku a způsobech jeho řešení ze dne 22.9.2005, Poslanecká sněmovna Parlamentu, tisk 1120/0